

ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
ของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา

นางสาวชลธิชา จันมณีย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2554

**The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Desirable
Characteristics Based on the 3D School Policy of Students in the
Area under Responsibility of Yala Regional
Distance Education Center**

Miss Chonticha Junmanee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
ของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา

ชื่อและนามสกุล นางสาวชลธิชา จันมณีย์

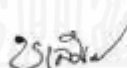
แขนงวิชา การแนะแนว

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ณ ระนอง

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

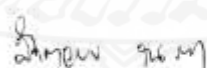
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุตรี เลิศรัตน์เดชากุล)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ณ ระนอง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
ของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา

ผู้วิจัย นางสาวชลธิชา จันมณีย์ รหัสนักศึกษา 2522400312 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(การแนะแนว) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร
(2) รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ณ ระนอง **ปีการศึกษา** 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่
รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา และ (2) เปรียบเทียบ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่ รับผิดชอบของ
ศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 21 คน ในเขต
พื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ภาคการศึกษาที่ 2
ปีการศึกษา 2553 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยมีวิธีสุ่มดังนี้ ชั้นแรก เลือกจังหวัดมา
จำนวน 7 จังหวัด โดยการสุ่มจากรายชื่อจังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย
ได้นักศึกษาจังหวัดละ 3 คนรวม 21 คน ผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ
พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ
50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D และ (2) แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของ
นักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการ
วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษามีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามนโยบาย
สถานศึกษา 3D สูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05
และ (2) ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามนโยบาย
สถานศึกษา 3D เป็นเวลา 1 เดือน นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สูงกว่าก่อนการทดลอง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว นโยบายสถานศึกษา 3D

Thesis title: The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Desirable Characteristics Based on the 3D School Policy of Students in the Area under Responsibility of Yala Regional Distance Education Center

Researcher: Miss Chonticha Junmanee; **ID:** 2522400312;

Degree: Master of Education (Guidance);

Thesis advisors: (1) Dr. Nitipat Mekkhachorn, Assistant Professor;

(2) Dr. Laddawan Na Ranong, Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the effects of using a guidance activity package desirable characteristics based on the 3D school policy of students in the area under responsibility of Yala Regional Distance Education Center of Sukhothai Thammathirat Open University; and (2) to compare the pre-experiment desirable characteristics based on the 3D school policy with the counterpart characteristics during the post-experiment follow-up period of students in the area under responsibility of Yala Regional Distance Education Center of Sukhothai Thammathirat Open University.

The sample consisted of 21 students of Sukhothai Thammathirat Open University in the area under responsibility of Yala Regional Distance Education Center during the second semester of the 2010 academic year, obtained by multi-stage sampling. The sampling procedure was as follows: At first, seven provinces were randomly selected from the list of provinces in the area under responsibility of the Center. After that, from each of the seven provinces three students were randomly selected, making the total number of 21 students in the sample. The researcher experimented with the students in the sample by having them study and undertake activities in the developed guidance activities package for 12 periods each of which covering 50 minutes. The employed research instruments comprised (1) a guidance activities package to develop desirable characteristics of students based on the 3D school policy; and (2) a scale to assess desirable characteristics of students based on the 3D school policy, developed by the researcher, with reliability coefficient of .92. Statistics employed for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings showed that (1) after using the guidance activities package, student had developed their desirable characteristics based on the 3D school policy to be significantly higher than those before using the package at the .05 level; and (2) one month after using the guidance activities package to develop desirable characteristics based on the 3D school policy, students' desirable characteristics were significantly higher than their pre-experiment counterparts at the .05 level.

Keywords: Guidance activities package, 3D school policy

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี เนื่องด้วยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ และความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา แนะนำเสนอแนวคิดและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่มาโดยตลอดในการทำ วิทยานิพนธ์จนสำเร็จ สมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศรี เลิศรัตน์เดชากุล ที่ได้กรุณาเป็นประธาน คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ ได้ให้คำแนะนำที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ ผู้วิจัยขอกราบระลึกพระคุณคณาจารย์ประจำแขนงการแนะแนวทุกท่านที่ได้เมตตาให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ ด้วยดีตลอด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลภา สบายยิ่ง อาจารย์จิตติมา รักนาค อาจารย์ชั้น อันนันทน์ อาจารย์ฉวีสุชา ฐานิสร์ และอาจารย์วัชรียา แจ่มใส ที่ได้กรุณาเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาของทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้อำนวยการศูนย์วิทยพัฒนา มสธ.ยะลา ชมรมนักศึกษา มสธ. ทั้ง 7 จังหวัด ที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำ วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้และร่วมเป็นกำลังใจมาโดยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ได้จัดสรรให้ทุนอุดหนุนใน การทำวิทยานิพนธ์ ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2554

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ แนะนำรุ่นที่ 7 ทุกคนสำหรับน้ำใจที่มีให้ด้วยดีเสมอมา ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษาและกราบขอบพระคุณครอบครัว พี่น้องทุกคนที่ให้กำลังใจมาโดยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ และให้การอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัย ตลอดมา

ชลธิชา จันมณีย์

กุมภาพันธ์ 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
นโยบายสถานศึกษา 3D	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ 3D	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว	81
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	116
ประเภทและแบบของการวิจัย	116
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	116
ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ	117
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	118
การเก็บรวบรวมข้อมูล	121
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	122

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	127
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	127
การเสนอผลการวิจัย	127
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	131
สรุปการวิจัย	131
อภิปรายผล	133
ข้อเสนอแนะ	139
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	156
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	157
ข แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D	159
ค แสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ตามนโยบายสถานศึกษา 3D	163
ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D	165
จ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ยะลา	168
ฉ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ของศูนย์วิทย์พัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ยะลา	226
ประวัติผู้วิจัย	228

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงการพัฒนาทางจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg.....	48
ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก.....	125
ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงค่าอำนาจจำแนก.....	125
ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบ ค่าทีแบบไม่อิสระ (t - Dependent) ของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง.....	128
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t - Dependent) ของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและระยะติดตามผล 1 เดือน.....	129

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
ภาพที่ 2.1 ต้นไม้จริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน	50
ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์	90
ภาพที่ 4.1 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย สถานศึกษา 3D ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง	129
ภาพที่ 4.2 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D กลุ่มทดลองก่อนทดลองและระยะติดตามผล 1 เดือน	130

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) กล่าวว่า “คนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤติค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม” จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จึงมุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยครอบคลุม 3 เรื่องหลัก คือ การพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้ การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในด้านการพัฒนาให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ได้นำไปใช้ในการเตรียมเด็กและเยาวชนทั้งด้านจิตใจ ทักษะชีวิต และความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติ คือ ผลักดันให้ครอบครัวชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชน และปลูกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 1) ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทย

โลกปัจจุบันหมุนไปเร็วมาก เป็นโลกของยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) และเป็นสังคมความรู้ (Knowledge-Base Society) ต้องการความเร็วสูงและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งยังซับซ้อน เชื่อมโยงต่อกันอย่างกว้างขวาง และมีความสัมพันธ์ส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันอย่างรวดเร็ว จึงเป็นสังคมที่เอื้อต่อการช่วงชิงผลประโยชน์ข้ามชาติ ที่อาจส่งผลให้สังคมที่ด้อยกว่าสูญเสียผลประโยชน์อย่างมหาศาลในช่วงเวลาอันสั้น (สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย 2543 :2) การดำเนินนโยบายตามเสรีตะวันตกอย่างไร้ขอบเขต สร้างให้เกิดความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนเกิดปัญหาสังคมอื่นๆตามมา เช่นปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทย การย่อหย่อนในศีลธรรม การขาดระเบียบวินัย มีการเอาใจเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีการเบียดเบียนทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสมบัติของส่วนรวมต่างๆเพิ่มมากขึ้น สภาพของสังคมที่

มีคนไทยซึ่งชอบประพุดติคนเลียนแบบใช้ชีวิตแบบชาวต่างชาติ ไม่เห็นคุณค่าของความเป็นไทย สภาพของสังคมที่มีแต่ชิงดีชิงเด่นมีคนเก่งเยอะแต่ขาดความมีคุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย และความรับผิดชอบ ดังนั้นจึงทำให้สภาพสังคมปัจจุบันเสื่อมโทรมไปทุกวัน อย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของวิทยาการ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม ที่ลั่งไหลเข้ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ก่อให้เกิดอิทธิพลครอบงำความคิดและวิถีชีวิตของนักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้านคือด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัดสามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่งคือเป็นการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝังและปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และ สิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคม ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด และหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมจัดการศึกษา จึงมีส่วนสำคัญ ในการจัดการเรียน การสอน และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนา ผู้เรียนอย่างเหมาะสม โดยการประสาน ความร่วม มือกับทุกภาคส่วนจัดกิจกรรมที่ มุ่งเน้นภารกิจทั้ง 3 ด้าน (3D) ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ ความเป็นไทย (Decency) และด้าน ภูมิคุ้มกันภัย จากยาเสพติด (Drug - Free) การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คุณธรรมคือ (กระทรวงศึกษาธิการ. (2552).แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

1. การจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิต สามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ
2. การบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และ สิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และร่วมจัดการศึกษา จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมตามนโยบายสถานศึกษา 3D ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. ด้านประชาธิปไตย(Democracy) มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่น การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง

2. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติในวิถีชีวิต

3. ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free) รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาระบบ การศึกษาทางไกล ที่มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ ตลอดชีวิตและพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถเรียน ได้อย่างมีความสุข และสำเร็จเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ เป้าประสงค์คือ เก่ง ดี มีสุข โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่ดี 3 ด้าน หรือ 3 D คือ 1) Democracy ยึดมั่นประชาธิปไตย มีความตระหนักเห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขาย เสียง ด้านประชาธิปไตย 2) Democracy มีคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทยและ 3) Drug – Free ห่างไกลยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของนโยบายสถานศึกษา 3D

1. สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชมรมนักศึกษา ตามนโยบาย 3D ด้านประชาธิปไตย ด้าน คุณธรรมจริยธรรม และด้านการป้องกันยาเสพติด แก่นักศึกษา

2. พัฒนาบุคลากรชมรมนักศึกษาให้มีความรู้และทักษะการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนา ชมรมนักศึกษา 3D อย่างมีคุณภาพ

3. ให้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการดำเนินงานตามนโยบายคุณภาพ 3D

(เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษา ประจำชมรมนักศึกษา มสธ. ประจำปี 2554: 9)

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้าง ทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี (กรม วิชาการ 2545:1) ชุดกิจกรรมแนะแนวจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการนำมาพัฒนา คุณลักษณะ 3D ทั้ง 3ด้าน เพราะชุดกิจกรรมแนะแนวจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ได้กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับทุกกลุ่มคน

ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ในขอบข่ายด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม โดยมีรูปแบบและเทคนิคหลากหลาย อาจเป็นกิจกรรมแนะแนวโดยตรงหรือผสมผสานในการเรียน การสอน การฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ทั้งรายบุคคลและกลุ่มดังที่สมร ทองดี และปราณีรามสูตร (2545: 8-10) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมแนะแนวหากกระทำได้เหมาะสม จะส่งผลดีต่อผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหาเสพยาเสพติด การขาดความมีระเบียบวินัย ขาดคุณธรรมและความรับผิดชอบ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการทางแนะแนวก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่แก้ปัญหาได้ซึ่งส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน สังคม และนอกจากจะช่วยให้ผู้รับบริการได้พัฒนาตนเองแล้วยังสามารถสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม ได้ช่วยให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สังคมปัจจุบันปรารถนาให้เกิดขึ้น ดังนั้นกิจกรรมแนะแนวจึงมีความสำคัญทั้งต่อผู้ให้และผู้รับบริการ จิตวิไล ประโมทย์ (2548 : 98 – 100) ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสวนบัว เขตพญาไท กรุงเทพฯ พบว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เรื่องความคิดสร้างสรรค์และกระบวนการคิดขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นมี จำนวน 16 ชุด ชุดการสอนแต่ละชุดมีค่า ประสิทธิภาพ E1/E2 อยู่ระหว่าง 69.75 – 97.18 ก่อนและหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์และกระบวนการคิด ขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำให้กล่าวได้ว่าชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นสามารถเพิ่มการรู้คิดของนักเรียนได้ นอกจากนี้คาร์ตัน ยินดีพบ (2548 : 73 – 75) ได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยชุดการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 มีประสิทธิภาพ 76.55, 77.74 และ 79.31 ตามลำดับ ก่อนและหลัง การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคุณธรรมทุกด้านเพิ่มขึ้น ซึ่งได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจและความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับบุษบากร ตันจาวรณ (2545 : 70) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของ คูเปอร์สมิธและพฤติกรรมการเรียนที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ใน โรงเรียนเขलगค์ จังหวัดลำปาง พบว่า จากผลการทดลองหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้ร่วมกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมแนะแนวดังกล่าว พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมทางการเรียนที่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ทำให้กล่าวได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นสามารถเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการเรียนที่พึงประสงค์ได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้วิจัยจึงใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D โดยการเสริมสร้างส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) มีความตระหนักเห็นความสำคัญศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงามรู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug – Free) รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด การวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และสามารถพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

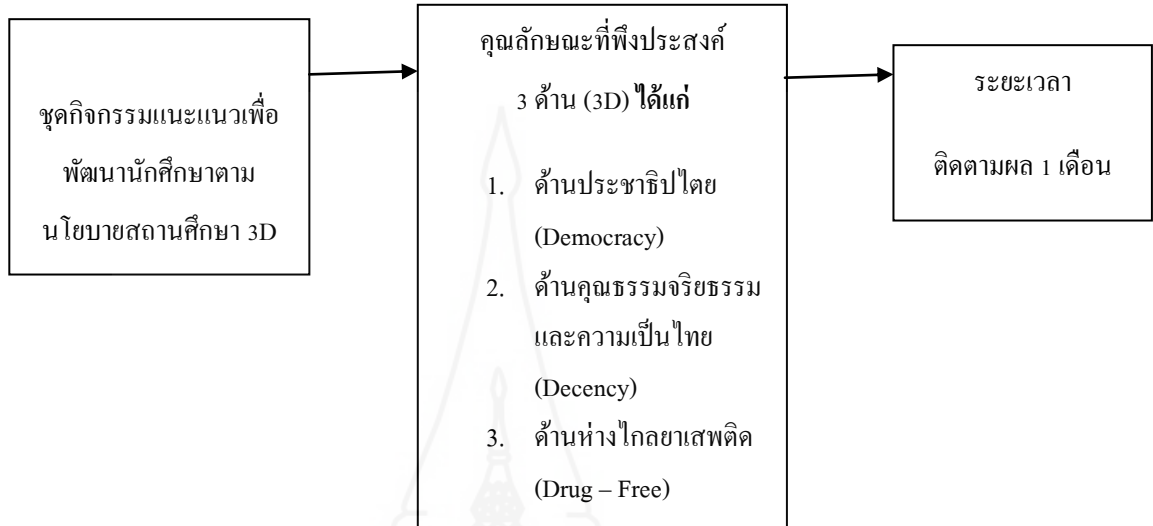
2.1 เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ภายหลังการทดลองนักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ภายหลังการทดลอง 1 เดือน นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ประชากร คือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ภาคการศึกษาที่ 2/2553 จำนวน 459 คน

5.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ภาคการศึกษาที่

2/2553 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม 7 จังหวัด หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายจังหวัดละ 3 คนรวม 21 คน

5.3 รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลัง การทดลอง (Quasi One Group Pretest- Posttest Design)

5.4 ตัวแปรที่ศึกษา

5.4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) ชุดกิจกรรมแนะแนว

5.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านประชาธิปไตย (Democracy)
- 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency)
- 3) ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดผลกับผู้เรียน โดยให้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี ตลอดจนเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ โดยในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้น การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free)

6.2 นโยบายสถานศึกษา 3D หมายถึง นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าประสงค์คือ เก่ง ดี มีสุข โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ

6.2.1 ด้านประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง

6.2.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความใฝ่รู้ ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความประหยัด และด้านความกตัญญูกตเวทีความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต

6.2.3 ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free) หมายถึง รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด หลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติด ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ ต้องไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด

6.3 นักศึกษา ในงานวิจัยนี้หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

6.4 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆกิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย

- 6.4.1 คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงและการเตรียมตัวของผู้ให้บริการ
- 6.4.2 คู่มือผู้รับบริการซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง
- 6.4.3 สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา ทั้ง 3 ด้านคือด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free)

7.2 สามารถนำผลที่ได้เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 D ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าประสงค์คือ เก่ง ดี มีสุข

7.3 เพื่อสร้างสรรค์ชุดกิจกรรมแนะแนวสำหรับพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D สามารถพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะ 3D ของนักศึกษาได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอหัวข้อตามลำดับดังนี้

1. นโยบายสถานศึกษา 3D
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและด้านความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด
 - 2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ด้านประชาธิปไตย
 - 2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับประชาธิปไตย
 - 2.1.2 ความสำคัญของประชาธิปไตย
 - 2.1.3 คุณลักษณะของบุคคลที่มีประชาธิปไตย
 - 2.1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ด้านประชาธิปไตย
 - 1) งานวิจัยภายในประเทศ
 - 2) งานวิจัยต่างประเทศ
 - 2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย
 - 2.2.1 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย
 - 2.2.2 ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย
 - 2.2.3 คุณลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย
 - 2.2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย
 - 1) ทฤษฎีเสริมสร้างค่านิยม (Values Clarification Theory)
 - 2) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg
 - 3) ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน
 - 2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย
 - 1) งานวิจัยภายในประเทศ
 - 2) งานวิจัยต่างประเทศ

- 2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด
 - 2.3.1 ความหมายของยาเสพติด
 - 2.3.2 ประเภทของยาเสพติด
 - 2.3.3 สาเหตุการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
 - 2.3.4 สาเหตุของการติดยาเสพติดในวัยรุ่น
 - 2.3.5 การป้องกันยาเสพติด
 - 2.3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด
 - 1) งานวิจัยภายในประเทศ
 - 2) งานวิจัยต่างประเทศ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.3 ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.4 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.6 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.7 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.8 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.9 ความสำคัญของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.10 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.11 เทคนิคต่างๆที่ใช้ในชุดกิจกรรม
 - 3.12 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.13 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.14 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.14.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 3.14.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. นโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้านคือ ด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัด สามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่งคือเป็นการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝังและปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด และหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมจัดการศึกษา จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม โดยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นภารกิจทั้ง 3 ด้าน (3D) ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1. ด้านประชาธิปไตย (Democracy) มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง

2. ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงามรู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต

3. ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free) รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี 3 ด้าน คือ ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติดอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. จัดการเรียนรู้อุ้ ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด

2. ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานสถานศึกษาสู่ระดับ 3 ดี

ยุทธศาสตร์

1. สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ดี มุ่งมั่นพัฒนา โดยยึดหลักธรรมาภิบาล
2. มีการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่เน้นการสร้างองค์ความรู้และ

คุณลักษณะ 3 ดี แก่ผู้เรียน

3. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงานให้เป็นแบบอย่างที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

ประเด็นยุทธศาสตร์

การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามนโยบาย 3 ดีด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด
2. สถานศึกษาได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานระดับ 3 ดี ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด

ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

1. ร้อยละของจำนวนผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (ร้อยละ 80)
2. ร้อยละของจำนวนครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีองค์ความรู้และการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (ร้อยละ 80)
3. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์คุณภาพระดับ 3 ดี (ร้อยละ 100)
4. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพระดับ 3 ดี (ร้อยละ 80)
5. ร้อยละของจำนวนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีระบบบริหารจัดการความรู้และให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาจนผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (ร้อยละ 80)

กลยุทธ์

1. เร่งรัดพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนทุกระดับ
2. จัดการเรียนรู้ ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด ในระบบการศึกษา

3. พัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีองค์ความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพ

4. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อเพื่อการเรียนรู้

5. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ

ส่วนราชการ/ หน่วยงาน บทบาทหน้าที่

สำนักงานรัฐมนตรี

- ประสานการกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติ
- ประสานการติดตาม ผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
- กำหนดแผนยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

- จัดทำเกณฑ์ประเมินมาตรฐานคุณภาพ 3 ดี ให้เป็นเกณฑ์มาตรฐานระดับประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาในสังกัด

แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี หลักการ

1. สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด ต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free)

2. เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่กำหนด ให้เสนอหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ พิจารณาคัดเลือกตามลำดับจนถึงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับใบประกาศเกียรติคุณจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

3. เกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี จะพิจารณาคัดเลือกโดยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการสถานศึกษา องค์กรหรือหน่วยงานในพื้นที่ ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับขั้นตอนการดำเนินงานคัดเลือกสถานศึกษา 3 ดี

1. จัดทำรายละเอียดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (3D) โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 มีการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.2 มีการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.3 ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเองและมีผลการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

1.4 ชุมชน องค์กรหรือเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วม

2. กำหนดแผนการดำเนินงาน

2.1 ประกาศนโยบายและแนวทางการดำเนิน โครงการ

2.2 จัดกิจกรรมประกวดตราสัญลักษณ์และเรียงความเรื่องนโยบายสถานศึกษา

3 ดี

2.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานและคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี

2.4 หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายระดับเขตพื้นที่ เขตตรวจราชการ พิจารณาคัดเลือกเพื่อค้นหาสถานศึกษาแบบอย่าง

2.5 จัดกิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อขยายผล
 2.6 มอบหมายผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักบริหาร
 ยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา ตรวจสอบติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมโครงการของ
 สถานศึกษา

2.7 ประกาศผลการพิจารณาคัดเลือกสถานศึกษาและจัดพิธีมอบรางวัล

3. ดำเนินการตามแผนการดำเนินงาน

3.1 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

3.2 สร้างการมีส่วนร่วมโดยจัดประกวดตราสัญลักษณ์ให้นักเรียน นักศึกษา
 เสนอผลงานเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายในการรณรงค์

3.3 ดำเนินการคัดเลือกและประเมินผล โดยมอบหมายความรับผิดชอบ
 ในทุกระดับ ดังนี้

ระดับจังหวัด มอบหมายให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ดำเนินการ
 คัดเลือกและประเมินผลสถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด

ระดับเขตตรวจราชการ มอบหมายให้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการ
 การศึกษาทุกเขต ดำเนินการคัดเลือกและประเมินผลสถานศึกษาภายในเขตตรวจราชการ โดยมี
 ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งผู้แทนขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็น
 คณะกรรมการ

ระดับประเทศ มอบหมายให้ องค์กรหลักและหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัด
 ร่วมดำเนินการ โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นฝ่ายเลขานุการ

แนวทางการกิจกรรม

เป็นกิจกรรมเชิงลึกที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ที่มุ่งเป้าหมายทำให้ผู้เรียนมี
 ประชาธิปไตย ต่อต้านการทุจริต ซื่อสัตย์ซายเสียสละ อยู่ในมโนสำนึก รู้ผิดชอบชั่วดี มีวิถีปฏิบัติอันดี
 งานในชีวิตจริง และมีส่วนร่วมต่อต้านยาเสพติดได้อย่างจริงจัง

หลักการจัดกิจกรรม

- 1) กำหนดในแผนงาน/ โครงการประจำปีของสถานศึกษา
- 2) สอดแทรกในเนื้อหาวิชาในการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน
- 4) ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น

ตัวอย่างกิจกรรม

1. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย

- 1) กิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรม อบต.น้อย/เทศบาลน้อย จัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้
- 2) การดำเนินงานสถานักเรียนนักศึกษา กรรมการนักเรียนนักศึกษา
- 3) การจัดค่ายประชาธิปไตย/ กิจกรรมประชาธิปไตยลงสู่ชุมชน
- 4) การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสำนึกความรักชาติ
- 5) นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย

- 1) กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา วัด ศาสนสถาน และชุมชน เช่น ส่งเสริมครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมจิตอาสา ค่ายพุทธบุตร พุทธธรรม ค่ายคุณธรรมจริยธรรม จัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา
- 2) กิจกรรมที่ส่งเสริมการนิยมไทย ประวัติศาสตร์ชาติไทย หรือความภูมิใจในความเป็นไทย
- 3) มีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

- 1) มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การคัดกรองกลุ่มเสี่ยง การช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้จำนวนนักเรียน นักศึกษา ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลง
- 2) ส่งเสริมกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น กิจกรรมนักเรียนแกนนำ ครูแกนนำ กิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ (สถานศึกษาปลอดบุหรี่) กิจกรรม/ชมรม TO BE NUMBER ONE การประกวดดนตรีแข่งขันกีฬา เป็ควเวทีให้แสดงออก การจัดนิทรรศการความรู้
- 3) การบริหารจัดการด้านสวัสดิศึกษา เช่น การขจัดมูมอับดับตา
- 4) มีแหล่งเรียนรู้ด้านยาเสพติด
- 5) มีการประสานความร่วมมือการดำเนินงานร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น

(กระทรวงศึกษาธิการ. (2552).แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ 3D

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ 3D ด้านประชาธิปไตย

2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ความหมายของประชาธิปไตย คำว่า “ประชาธิปไตย” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Democracy มาจากคำภาษากรีกว่า Demokratia Demos หมายถึง ประชาชน kratia การปกครอง ประชาธิปไตย จึงหมายถึงประชาชนปกครอง หรือการปกครองโดยประชาชน

ประชาธิปไตยที่ใช้ในภาษาไทยบัญญัติขึ้น โดยเทียบศัพท์ภาษาอังกฤษโดยนำคำ คำมารวมกัน “ประชา” แปลว่าราษฎร หรือ ประชาชน “ธิปไตย” แปลว่าความเป็นใหญ่อย่างยิ่ง ประชาธิปไตยจึงหมายถึง ระบบการปกครองที่ประชาชนอย่างยิ่งใหญ่หรืออำนาจสูงสุดใน การปกครองประเทศ

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นคำที่มีกำเนิดมาจากภาษากรีกโบราณ มีรากศัพท์มาจากคำว่า Demokratia ซึ่งประกอบด้วยคำสองคำรวมกัน คือ demos (ประชาชน) และ “cratos” (การปกครอง) Democracy มีความหมายว่า รูปแบบการปกครองที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมของรัฐ และสร้างข้อตกลงของสังคมขึ้นมาใช้เอง (Charnow and Vallasi 1993 : 743) สำหรับความหมายของคำว่าประชาธิปไตยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2538 : 502-503) ได้ให้ความหมายทำนองเดียวกัน คือ เป็นการปกครองที่ถือมติของปวงชนเป็นส่วนใหญ่ การถือเสียงส่วนใหญ่ของคนในสังคมเป็นหลัก นอกจากนี้มีนักการปกครองและนักการศึกษาให้นิยามประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

Aristotle(1976 : 28-29 อ้างถึงใน อมร รักษาสัตย์และคนอื่นๆ 2543 : 13) ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยว่า คือ สภาวะที่เป็นไทและคนยากจน ซึ่งมีจำนวนมากในสังคม ได้รับมอบหมายให้กำอำนาจของรัฐไว้ในมือ ประชาธิปไตยที่บริสุทธิ์ที่สุดได้รับการเรียกเช่นนั้นได้ก็เพราะมีสภาพแห่งความเสมอภาคปรากฏอยู่ในที่นั้น และกฎหมายของรัฐมุ่งรับรองความเสมอภาค นั้น เพราะว่คนยากจนจะไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต่ำด้อยกว่าคนร่ำรวยหรือว่าอำนาจสูงสุดไม่ต้องอยู่ในมือของฝ่ายใด แต่ทั้งสองฝ่ายจะมีส่วนร่วมใช้อำนาจด้วยกัน ถ้าตามที่คนส่วนใหญ่เห็นว่า เสรีภาพและความเสมอภาคจะมีอยู่ในประชาธิปไตยแล้วทุกแผนของรัฐบาลก็ต้องเปิดประตู ให้แก่ทุกคน ดังนั้นที่ใดที่เป็นประชาชนเป็นฝ่ายข้างมาก และสิ่งที่พวกเขาลงคะแนนแล้วจะเป็นกฎหมาย จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าในสภาวะเช่นนั้นก็ควรจะเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย

อาเธอร์ (Arthur 1992 : 52) กล่าวว่าประชาธิปไตย หมายถึง แนวคิดที่ รัฐบาลไม่เพียงแต่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมืองเท่านั้น แต่จะต้องยอมรับ

สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมถึงความถูกต้องและชอบธรรมในการกระจายโอกาสและรายได้ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนที่มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทุกคนด้วยความเสมอภาค

ประเวศ วะสี (2536: 6) ให้ความหมายว่า เป็นการปกครองที่รัฐจะต้องรับรองการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เพื่อใช้อำนาจนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ได้อย่างมีเสรีภาพตามขอบเขตที่กฎระเบียบสังคมกำหนดไว้

พิมพ์ใจ คำก๊อน (2536: 11) ได้สรุปว่า ประชาธิปไตยเป็นของประชาชนเป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นระบอบการปกครองที่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2536: 326) กล่าวว่าประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบการปกครองที่ประกอบด้วย พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง หรือเป็นวิถีชีวิตของประชาชนที่เคารพสิทธิ และความเสมอภาคซึ่งกันและกัน มีเหตุผลและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความเป็นธรรม

อมร รักษาสัตย์ (2543: 286) กล่าวว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่งซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ในแง่ของศีลธรรม ระบอบประชาธิปไตยมีหลักการและรากฐานสืบเนื่องมาจากศีลธรรมอย่างแท้จริง กล่าวคือ ระบอบประชาธิปไตยโดยเคารพในแง่ความเป็นธรรม (Justice) เหตุผล(Reason) เมตตาธรรม(Compassion) ความศรัทธาในมนุษยชาติ (Faith in Man) ความเคารพในเกียรติภูมิแห่งมนุษยชาติ (Human Dignity)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543: 3-4) กล่าวถึง ประชาธิปไตยในเชิงวิถีชีวิตประชาชน หมายถึง วิธีการในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นมีความเชื่ออยู่ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะไร้เสถียรภาพ ถ้าบุคคลหรือสมาชิกของสังคมขาดแบบแผนของความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมที่เป็นประชาธิปไตย วิถีชีวิตประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังนี้

- 1) ใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาหรือข้อขัดแย้งระหว่างกัน
- 2) รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอย่างมีสติสัมปชัญญะ
- 3) มีน้ำใจประชาธิปไตย คือ มีความคิดเห็นเป็นของตนเองไม่นิยมการยอม

ตามความคิดเห็นของคนอื่น นอกจากจะถูกลบล้างด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือว่าจะยอมรับเสียงข้างมาก เคารพในศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพ พร้อมยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นและพร้อมจะปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

- 4) สนใจกิจการบ้านเมืองและเข้าร่วมทางการเมือง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ เคารพกฎเกณฑ์หรือกติกาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

5) รู้จักประนะประนอมมากกว่าที่จะตั้งต้นเอาชนะ โดยการอาศัยการขู่เข็ญ บังคับให้อีกฝ่ายยอมรับเงื่อนไขของตนฝ่ายเดียว

6) มองโลกในแง่ดี สมาชิกในสังคมประชาธิปไตยจะต้องมีศรัทธาและความหวังต่อชีวิตเสมอ กระบวนการในระบอบประชาธิปไตยนั้นอาจจะต้องใช้เวลา ความอดทนอดกลั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง

7) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เมื่อสมาชิกในสังคมประชาธิปไตยเกิดความารู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของทุกคนแล้ว ทุกคนจะเกิดความรัก ความรักดีต่อชาติบ้านเมือง ต่างพยายามที่จะประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย และศีลธรรมอันดีงาม และต่างก็พยายามทำตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากในรูปของสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้สะอาดร่มเย็นอยู่อย่างมีความสุข

ทวีวัฒน์ บุญจิต (2546: 4) กล่าวว่า ประชาธิปไตย มีความหมายในระดับมหัพภาค (Macro – Democracy) หมายถึง ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองการปกครองในรูปแบบของรัฐบาล รัฐสภา การจัดตั้งองค์กรและกฎหมายสำหรับใช้เป็นกติกาในการปกครองประเทศ และในความหมายระดับจุลภาค (Micro – Democracy) หมายถึง ประชาธิปไตยในระบบพฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม

Abraham Lincoln (2003: 9) ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกากล่าวสรุปสั้นๆ ว่า “ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน”

Charles Merriam (2004: 18) อธิบายว่าประชาธิปไตยเป็นแนวทางแห่งความคิดและการกระทำอันมีเจตนารมณ์เพื่อสาธารณประโยชน์โดยได้รับแรงผลักดันและการให้ความหมายจากมติมหาชน

Harold D. Lasswell (2004: 70) กล่าวว่า ประชาธิปไตยได้แก่สังคมของบุคคลที่มีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

H.J. Laski (2004: 11) กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตย คือ ความปรารถนาของมนุษย์ในอันที่จะยอมรับนับถือ และรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของตนเองและความเสมอภาคระหว่างบุคคลในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

ศาสตราจารย์จรูญ สุภาพ ให้ความหมายว่าประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่งซึ่งมีแบบแห่งพฤติกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุด โดยประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเสมอภาคกันภายใต้หลักความเป็นธรรม เหตุผล เมตตา

ธรรม ความเคารพ รักสามัคคีในเกียรติภูมิแห่งมนุษยธรรม และวิถีชีวิตที่ประกอบด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปันกัน ร่วมงานและประสานงานกัน ตลอดจนมีเหตุผลและหาความรู้ที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งในสังคมนั้นๆ การดำเนินอยู่ร่วมกันจะสงบสุขได้นั้น บุคคลในสังคมประชาธิปไตยต้องดำรงชีวิตวิถีประชาธิปไตย กล่าวคือ ต้องมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความหมายของประชาธิปไตยที่ใช้ในระยะหลังๆ ต่อมาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือหมายถึงประชาธิปไตยที่เป็นระบบการเมืองการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง หมายถึง ประชาธิปไตยที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มีการยอมรับสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค ความสำคัญและประโยชน์ต่างๆ ซึ่งกันและกัน โดยมีเหตุผลเป็นเครื่องนำมาซึ่งความสุขร่วมกันปัจจุบันประชาธิปไตยมีลักษณะสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

2.1.2 ความสำคัญของประชาธิปไตย

จากความหมายและลักษณะของประชาธิปไตยจะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยเป็นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติไม่ว่าประชาธิปไตยจะมีฐานะเป็นรูปแบบการปกครอง อุดมการณ์หรือวิถีชีวิตก็ตามย่อมอยู่บนรากฐานอันเดียวกัน ที่เรียกว่าหลักการประชาธิปไตย

วิสุทธิ์ โปธิแท่น (2524: 167-176) ได้สรุปไว้ว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตยจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) ความมีเหตุผลหรือการกระทำที่มีเหตุผล
- 2) ความเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งความเคารพในความเป็นมนุษย์และความเคารพในความสามารถของกันและกัน
- 3) การตกลงด้วยความถกเถียง การประนีประนอม และอดกลั้นในความคิดเห็นที่ต่างกัน
- 4) การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภาพภายใต้กฎหมาย และไม่ถูกแทรกแซงอย่างไม่จำเป็น

สำหรับ ชัยอนันต์ สมุทวณิช

(<http://taback.sripruetta.ac.th/democracy.htm2547>) ให้ทัศนะการปกครองแบบประชาธิปไตยสรุปได้ว่ามีลักษณะดังนี้

- 1) ถือว่าอำนาจมาจากประชาชน
- 2) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง

3) รับผิดชอบต่อประโยชน์ของประชาชน ดำเนินการบริหารประเทศตามประโยชน์สุขของประชาชน

4) ให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่บุคคลโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ
 ศาโรช บัวศรี (2542: 18 อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. วิถีประชาธิปไตย 2528: 31) ยังได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยเป็น 3 สถานะที่เรียกว่า องค์สามของประชาธิปไตย คือ

1) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ซึ่งหมายถึงการมีศรัทธา และความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทิดทูนอิสรภาพและเสรีภาพของมนุษย์

2) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองและวิธีการจัดระเบียบการปกครองหมายถึงระบบการเมืองที่ถือว่าเป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชนรัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจที่ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้นและประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนตนได้โดยเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระ ถือเป็น การปกครองของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน

3) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึงการอยู่ร่วมกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพทั้งทางกายและวาจาไม่ก้าวล่วงในสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญาและความเฉลียวฉลาดในการแก้ไขปัญหาทั้งมวล สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (ศาโรช บัวศรี.2542:18; อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.

สำหรับประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาได้รับการฝึกฝนและส่งเสริมจะเป็นประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นระบบประชาธิปไตยในรูปแบบหรือกระบวนการในการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มและฝึกในเรื่องของวิถีชีวิตประชาธิปไตย ตามคุณลักษณะ 3 ประการ ศาตราจารย์ธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม

วิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นการนำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นนิสัยในชีวิตหรือวิถีแห่งชีวิต (a way of life) ดังนั้น ครูจึงควรย้าให้นักเรียนทราบว่านอกจากจะยึดถือเอาประชาธิปไตยเป็นแบบของการปกครองแล้ว ยังจำเป็นต้องยึดถือเอาประชาธิปไตยไว้ในฐานะที่เป็นวิถีทางแห่งชีวิตประจำวัน (Democracy as a way of life)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528:33-35) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีชีวิตประชาธิปไตยที่ขยายมาจากกรอบความคิดของ ศาโรช บัวศรี

ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความสำคัญของประชาธิปไตย คือ อำนาจส่วนใหญ่มาจากประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองบริหารบ้านเมือง

2.1.3 คุณลักษณะของบุคคลที่มีประชาธิปไตย

สนั่น อินทรประเสริฐ (2542: 259-260) กล่าวถึง คุณลักษณะของนักประชาธิปไตยว่ามีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน คือ การสร้างโรงเรียนให้เป็นของชุมชน เป็นโรงเรียนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นโรงเรียนของเขาจึงเป็นโรงเรียนประชาธิปไตย

2. ประชาธิปไตยในโรงเรียน มีระเบียบแนวปฏิบัติร่วมกันต้องให้เกียรติให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน

3. ผู้บริหารจะต้องทันสมัย ทันเหตุการณ์และทันสมัย มีจิตวิญญาณเป็นนักประชาธิปไตย ไม่ใช่อดีตประชาธิปไตย การเป็นผู้บริหารที่ดีจะต้องสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ต้องมีลักษณะ 4 ข. คือ 1) ยิ้มเป็น 2) ยอมเป็น 3) ยกย่อง 4) ยึดหยุ่น

4. หลักการบริหารแบบที่ทุกคนมีส่วนร่วม (ประชาธิปไตยโรงเรียน)

4.1 คิดร่วมกัน

4.2 วางแผนร่วมกัน

4.3 มีการติดตามผลการปฏิบัติและควบคุมให้ปฏิบัติตามแผน

4.4 ประเมินผลร่วมกัน

4.5 ปรับปรุงร่วมกัน

4.6 ปรับปรุงแผนใหม่

4.7 รับผิดชอบร่วมกัน

อมร รักษาสัตย์ (2543: 257-258) กล่าวถึง คุณลักษณะของนักประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

1. ระดมสมองระดมความคิดว่าสิ่งใดที่โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครู-อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนได้บ้าง เช่น การเลือกนักเรียนเป็นกรรมการการศึกษา ห้องสมุด เวรยาม รักษาความสะอาด

2. ระดมสมองระดมความคิดว่าสิ่งใดที่นักเรียนไม่มีสิทธิกำหนดหลักการและวิธีการ เช่น นักเรียนไม่มีสิทธิกำหนดวัน เวลาเรียน และวิธีการเรียนการสอนบางวิชา ไม่สามารถจะกำหนดกฎกติกาของการแข่งขันกีฬาต่างๆ ที่มีกติกาสากลแล้ว

3. ระดมสมองระดมความคิดว่าสิ่งใดนักเรียนไม่มีสิทธิที่จะกำหนดหลักการ แต่ควรมีสิทธิที่จะกำหนดวิธีการ เช่น รัฐบาลกำหนดการให้จัดอาหารกลางวันให้นักเรียนหรือไม่แต่นักเรียนควรมีสิทธิร่วมกันกำหนดว่าควรจะกินอาหารอะไร และช่วยกันทำ กิจกรรมระดมสมองอาจจัดได้หลายกลุ่มทุกข้อข้างต้น กิจกรรมปฏิบัติ เมื่อกลุ่มต่างๆ ระดมสมองแล้วควรให้นำไปปฏิบัติกิจกรรมประเมินผล หลังจากนั้นไปปฏิบัติควรมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขร่วมกันแล้วนำไปปฏิบัติต่อให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไปทุกคนจะมีความสุข

นอกจากนี้ อมร รักษาสัตย์ (2543: 267-270) กล่าวถึง คุณลักษณะของนักประชาธิปไตยของครูสายปฏิบัติการสอนควรดำเนินการดังนี้

1. ส่งเสริมให้กล้าพูดกล้าแสดงออก เช่น การแสดงละคร ร้องเพลง กล้ามีบทบาทในโรงเรียนและชุมชน ในขณะเดียวกันต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 2. ส่งเสริมให้เคารพสิทธิในทรัพย์สิน ไม่ลักขโมย ไม่ขอรบกวนของใครๆ
 รู้จักอดออม

3. ส่งเสริมให้เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของตนเองและไม่ดูหมิ่นผู้อื่น
 4. รู้จักเคารพกติกา โดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีแก่ตัว โดยเริ่มกติกากลุ่ม กติกา
 กีฬาต่างๆ กฎจราจร

5. รู้จักยอมรับความคิดเห็นและมติของเสียงข้างมาก ที่ไม่เอาเปรียบหรือรังแกสิทธิของคนข้างเคียง

6. รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม มีกานสมัครใจเข้ารับเลือกการทำหน้าที่ต่างๆ หรืออาสาสมัครพร้อมกับรู้จักเคารพสิทธิของคนข้างน้อย

7. รู้จักรับผิดชอบการทำงานที่ได้รับมอบหมายมา

8. รู้คุณค่าของการทำงานเป็นทีม การแบ่งงานในทีม และความรับผิดชอบส่วนตัวและส่วนรวมทั้งทีม

9. ฝึกหัดให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา เคารพกติกา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย รู้สามัคคี (กีฬาที่สัมผัสตัวจะสร้างความรักใคร่สนิทสนม รู้จักคุณค่าของกฎกติกามากกว่ากีฬาไม่สัมผัสตัว)

10. รู้จักประโยชน์ของการแบ่งงานกันทำว่าดีกว่าให้บางคนทำหมด หรือแย่งกันทำโดยบางคนไม่ต้องทำเลย

11. ส่งเสริมการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม

12. ส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคล ความรู้ความสามารถ

เฉพาะตัว รู้จักสิทธิที่แต่ละคนจะเลือกวิถีชีวิตของตัวเอง สิทธิในการแสวงหาความสุข

13. รู้จักให้เกิดริติ ขอโทษ ขอขอบคุณ เห็นคุณค่าของผู้อื่น คุณค่าของการช่วยกันทำงาน คุณค่าของการมอบหมายงานให้บางคนที่มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในกิจการบางเรื่องที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนคุณลักษณะของนักประชาธิปไตยของนักเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

1. เคารพความเป็นบุคคล และการตัดสินใจของผู้อื่น
2. ให้สิทธิเสรีภาพและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความคิดของเขาในการ

ตัดสินใจ

3. มีใจกว้าง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
4. สามารถร่วมกับผู้อื่น เพื่อส่วนรวม มีขันติธรรม
5. ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจ
6. รู้จักแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ทิสนา แคมณี (2543: 288-289) ได้เสนอวิธีการปลูกฝังคุณธรรมลักษณะประชาธิปไตยในโรงเรียนไว้ว่า คุณลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนสามารถนำมาใช้ในการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ หลักสูตรประถมศึกษาได้มีการระบุจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยที่ชัดเจนอยู่ 5 ข้อ คือ

1. แก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี
2. มีอิสระในการคิด พร้อมทั้งจะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมี

เหตุผล

3. มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
4. เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
5. สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน

ชไนเดอร์แมน (Schneideman 1945: 14-27) กล่าวถึง บุคคลที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยควรมี คือ ความซื่อสัตย์ มีความอดกลั้น มีความเป็นพลเมืองดี มีความรู้สิทธิรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีความกรุณาปราณี มีความเคารพนับถือ ปรับตัวได้ดีต่อผู้มีอำนาจ และมีความยุติธรรมต่อผู้อื่น

แบร์ช และ บาร์การ์ทเนอร์ (Blair and Baugartner 1965: 57-60) กล่าวถึงลักษณะนิสัยของบุคคลที่เหมาะสมจะอยู่ในสังคมประชาธิปไตย มีดังนี้ คือ จิตใจกว้างขวาง ยุติธรรม ปราศจากความลำเอียง ปราศจากลักษณะอนุรักษนิยม มีความร่วมมือพิจารณาคนอื่น รู้จักกาลเทศะ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

การที่สังคมไทยจะเป็นประชาธิปไตยได้นั้นไม่ใช่สิ่งที่ง่ายนัก จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาที่จะสร้างระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย โดยอาศัยประชาชนที่มีอุดมการณ์และวิถีชีวิตที่มีลักษณะที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย ดังที่ ปาโมทย์ นาครทรรพ (2516: 212-213) มีความเห็นว่า “ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นในสังคมใดก็ตาม สังคมนั้นต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นหนาของ องค์ประกอบ 3 ประการ คือ อุดมการณ์ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองที่ส่งเสริมประชาธิปไตยและวิถีชีวิตที่ส่งเสริมประชาธิปไตยของประชาชน” นอกจากนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช เสนอแนวคิด เกี่ยวกับผู้ที่มีบุคลิกภาพที่เป็นประชาธิปไตยว่าได้แก่บุคคลซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ไม่นิยมความขอมความคิดเห็นของผู้อื่น เว้นแต่ว่าถูกชักจูงให้คล้อยตามกัน
2. เป็นคนที่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ๆ ได้ง่าย
3. มีความรับผิดชอบ ผูกพันในสิ่งที่เขาได้ตัดสินใจกระทำลงไป
4. ไม่มีอคติกับผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น ศาสนาอื่น เชื้อชาติอื่น
5. คิดถึงบุคคลอื่นในฐานะที่คนคนนั้นเป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่ไปจัดประเภทให้เขา เช่น ไม่ไปเรียกว่า “หัวรุนแรง” หรือ “พวกฝ่ายค้าน” โดยไม่มีเหตุผล
6. มองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ มีศรัทธาหรือความหวังต่อชีวิต
7. ไม่ยอมก้มหัวให้กับผู้ยิ่งใหญ่ๆ แม้ว่าจะยอมรับอำนาจแต่อำนาจนั้นต้องมีเหตุผลหรือความชอบธรรม

วิยุทธ จรัสพันธุ์ (2523: 24) ได้สรุปหลักการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

1. มีจิตใจรักการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเห็นด้วยกับหลักการของการปกครองตามระบอบที่ว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน
2. มีความเชื่อและยึดมั่นในศักดิ์ศรีของมนุษย์ จะต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคลอื่นและความเสมอภาคของมนุษย์ รวมทั้งเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รู้จักใช้วิจารณ์และพร้อมที่จะรับฟังและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น
3. เคารพในกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น การถือเสียงข้างมาก
4. ให้ความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ติดตามข่าวทางราชการ พยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือในการกำหนดนโยบายทางราชการ

5. มีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมือง มีความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

6. มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น

7. มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 6) สำหรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแก้ไขพุทธศักราช 2545 ยังได้กล่าวไว้ในมาตรา 7 ว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาสงเสริมสิทธิ หน้าที่และเสรีภาพความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมและของประเทศชาติ ร่วมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลป วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของพลเมืองระบอบประชาธิปไตยได้ดังนี้ คือ จะต้องมีความรู้ในเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สนับสนุนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เคารพในศักดิ์ศรี ความเสมอภาคและเสรีภาพของบุคคล เคารพกฎหมาย ยึดถือกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย สนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองสำนึกในหน้าที่ของพลเมือง รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ และสนใจติดตามข่าวสารด้านการเมือง

2.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ 3D ด้านประชาธิปไตย

1) งานวิจัยภายในประเทศ

ศรีหุล ฤทธิ (2535: 85) ได้วิจัยเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2532 ที่จัดกิจกรรมประชาธิปไตยดีเด่น และโรงเรียนทั่วไปประเภทละ 4 แห่งผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสังเกตโดยตรงแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ การสอบถามและศึกษาเอกสารผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแบ่งออกเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน คือ กิจกรรมกลุ่มปฏิบัติงาน รับผิดชอบที่โรงเรียนกำหนด กิจกรรมหน้าเสาธง

กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน ฝึกการปกครอง ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนมีส่วนร่วม คือ กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมในห้องเรียนคือ การปกครองการเสนอข่าวและเหตุการณ์ และการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ พฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียนที่ปรากฏอยู่ในระดับมากเกือบทั้งรายการทั้งด้านภาวะธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม ปัญหาในการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยคือ ปัญหาที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งครูและนักเรียนปัญหาในการจัดกิจกรรม และงบประมาณ

นอกจากนี้ สุเมธ เจตปิยวัฒน์ (2539: 130) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างประชาธิปไตย ในโรงเรียนสารภีพิทยาคมตามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคมตามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ อาจารย์ 80 คน และนักเรียนโรงเรียนสารภีพิทยาคม 236 คน โดยการสุ่มตัวอย่าง ง่าย และ การสุ่มแบบระดับชั้นตามระดับชั้นตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานแบบประมาณค่านำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยในการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคม สรุปได้ว่าด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมีการปฏิบัติในระดับน้อย ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีการปฏิบัติในระดับมาก แต่ยังมีข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ผู้บริหารลักษณะแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการจัดการเรียนการสอนที่ดีกว่าเดิม

ชัชยา โชติติลล (2533: 95) ได้วิจัยเรื่อง การจัดสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดสถานักเรียน ศึกษาการจัดสถานักเรียนและศึกษาสภาพปัญหาในการจัดสถานักเรียนในทัศนของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน ประธานนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทางด้านแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสถานักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและมาก โดยมีความเห็นว่า สถานักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานักเรียนช่วยฝึกฝนให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ส่วนความเห็นว่าครูในหมวดสังคมศึกษาเท่านั้นที่ควรมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาสถานักเรียนนั้นมีความคิดเห็นระดับน้อย รูปแบบการจัดสถานักเรียนควรจัดแบบเจ้าหน้าที่โรงเรียนมากที่สุด ความคิดเห็นว่าควรจัดน้อยที่สุด ได้แก่ แบบรัฐสภาของประเทศ การปฏิบัติกิจกรรมส่วนใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนได้มีการประชุมชี้แจงและแจ้งให้คณะครูหรือนักเรียนทราบ สิ่งที่ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนจัดสรรงบประมาณ

ให้แก่สถานักเรียน ส่วนปัญหาอุปสรรคในการจัดสถานักเรียน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีมากที่สุดได้แก่ ความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการจัดสถานักเรียน ปัญหาอุปสรรคที่มีน้อยและน้อยที่สุดได้แก่ การจัดกิจกรรมสถานักเรียนเป็นการเพิ่มภาระจนกระทบกระเทือนการปฏิบัติงานในหน้าที่ปกติของครู

สำนักคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2538: 68) ได้วิจัยเรื่อง ทศนคติทางการเมืองของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดประสงค์เพื่อทราบระดับความรู้ความเข้าใจต่อระบบประชาธิปไตยของเยาวชนไทยอายุ 16-18 ปี และทราบปัจจัยต่างๆ อาทิ ภูมิหลัง และความสนใจที่มีต่อระดับความรู้และความเข้าใจต่อระบบประชาธิปไตยของเยาวชนไทยประชากรตัวอย่างสุ่มจากเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าในสังกัดต่างในกระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 132 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสนับสนุนให้เยาวชนสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองนั้นปรากฏว่า เยาวชนเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนมากถึงร้อยละ 56.3 ไม่ค่อยสนับสนุนร้อยละ 37.8 และไม่สนับสนุนร้อยละ 39 ซึ่งถ้ารวมในส่วนที่ไม่ค่อยให้การสนับสนุนและไม่ค่อยสนับสนุนเลยจะมีอัตราสูงถึงร้อยละ 43.7

วิทยา กิตติพร (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและนักเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีทัศนะต่อการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยไปสู่ชุมชน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนและผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีทัศนะต่อการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมศักดิ์ เรื่องสุวรรณ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอน ในระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา เขตการศึกษา 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญและสายอาชีพ สังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชน ในพื้นที่เขตการศึกษา 5 จำนวน 600 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สถานศึกษารัฐบาลและสถานศึกษาเอกชน มีการจัด

กิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก 2) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 3) ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ไม่มีความแตกต่างกัน ในขณะที่สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการศึกษาต่างกัน และมีประเภทต่างกัน มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอน

ธงชัย แสงทอง (2544: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบ เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ด้านบริหารกิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน ด้านบริหารกิจกรรมการสอนข่าวและเหตุการณ์ ด้านบริหารกิจกรรมอาหารกลางวัน ด้านบริหารกิจกรรมทำความสะอาดสถานที่และด้านบทบาทของโรงเรียนในการสร้างประชาธิปไตยในชุมชน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านบริหารกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โรงเรียนมีการบริหารกิจการ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้เป็นหัวหน้าโครงการและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบ ในภาพรวมรายด้าน คือ ด้านการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ด้านคณะกรรมการนักเรียน ด้านการสอนข่าวและเหตุการณ์ ด้านอาหารกลางวัน และด้านบทบาทของโรงเรียนในการสร้างประชาธิปไตยในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และเมื่อทดสอบแบบ Sheffe' พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดแตกต่างกัน ส่วนด้านกิจกรรมการทำความสะอาดอาคาร สถานที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้เป็นหัวหน้าโครงการและครูผู้สอนมีความคิดไม่แตกต่างกัน

ประสิทธิ์ เลิศศรี (2546: 136-137) ได้ศึกษาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนบ้านปราสาทขาว เขตพื้นที่ศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า ก่อนการพัฒนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ไม่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ละเมิดต่อกฎข้อบังคับของโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบ และไม่กล้าแสดงออก หลังจากการพัฒนาการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอนแล้ว นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประชาธิปไตยดีขึ้นทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ ด้านการระดม มีความเคารพ ไม่ละเมิดต่อกฎข้อบังคับของโรงเรียน ด้านสามัคคี

ธรรม นักเรียนสามารถทำตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบช่วยเหลือกันในหมู่คณะ ด้านปัญญาธรรม สามารถแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

อุดม พิณทอง (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดพฤติกรรมตามวิถีชีวิต และระบบประชาธิปไตย เช่น การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพต่อกฎระเบียบ การดูแลควบคุมตัวเอง การใช้เหตุผล การยอมรับคนอื่น ภายหลังจากการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตย โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน นอกห้องเรียนและในชุมชน มีกิจกรรมเลือกหัวหน้าชั้น กิจกรรมตั้งกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมรักษาความสะอาด กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเลือกกรรมการนักเรียน หลังจากจัดกิจกรรมและดำเนินการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ด้านการระดมความคิด มีผลทำให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามกติกาของสังคม ทุกคนให้เกียรติ ทั่วกาย วาจา ความคิดการจัดกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ด้านสามัคคีธรรม ผลทำให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย การช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม แบ่งปัน ร่วมงาน และประสานงานกันตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีการประสานงานตามข้อตกลง การจัดกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ด้านปัญญา มีผลทำให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล และการแยกแยะข้อมูลโดยใช้สติปัญญา และการดำเนินกิจกรรมระบบประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยรวมพบว่า นักเรียนเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนของกลุ่ม และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการ และผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนมีการพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการระดมความคิด สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม อยู่ในระดับพอใจ

อัจฉรา วงส์ใหญ่ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ในประเด็น 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านการผลิต ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท มีความเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ในการดำเนินการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ การดำเนินงานด้านกระบวนการของการจัดกิจกรรม ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการผลผลิต ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

5. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและอื่นๆ ในการดำเนินการจัดกิจกรรม ได้แก่

5.1 ควรจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้มากกว่านี้
จะดีมาก

5.2 ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนา
โรงเรียน

6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เฉพาะด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้บริหารเท่านั้น นอกนั้นไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

พงษ์ศักดิ์ วรรณาม (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนบ้านสระดอกเกษ อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ก่อนการพัฒนา นักเรียนมีข้อบกพร่องของคุณลักษณะประชาธิปไตย ด้านการระดมความคิดเห็น ไม่รู้จักเคารพและไม่ให้เกียรติคนอื่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว ด้านสามัคคีธรรมขาดทักษะการทำงานกลุ่ม ไม่มีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ด้านปัญญาธรรม ขาดวิจรรย์ญาณในการใช้เหตุผล เมื่อมีการพัฒนาโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องคุณลักษณะประชาธิปไตย การจัดบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว นักเรียนมีคุณลักษณะประชาธิปไตย ด้านการระดมความคิดเห็น มีความสามัคคีธรรม รู้จักให้เกียรติคนอื่น เข้าแถวรับบริการ ด้านความสามัคคีธรรม มีความสามัคคีในหมู่คณะและรู้จักเสียสละร่วมมือกันทำงานในระบบกลุ่มที่ดีขึ้น ส่วนทางด้านปัญญาธรรม นักเรียนมีเหตุผลและรู้จักใช้ปัญญาในการพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ มีเหตุผลในการโต้แย้ง

วสันต์ ชันทบัว (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพการบริการจัดการเรียนรู้ เพื่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โรงเรียนบ้านโป่งกลางน้ำ อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

มีการปฏิบัติในระดับมาก ด้านการสร้างเสริมประชาธิปไตยตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติในระดับน้อย การสร้างเสริมประชาธิปไตยตามบทบาทของผู้ปกครอง ด้านสามัคคีธรรม ด้านการวาระธรรม ผู้เรียนให้ความเคารพบิดามารดาในระดับมาก แต่กับญาติผู้ใหญ่ยังมีการปฏิบัติในระดับน้อย ด้านสามัคคีธรรม พบว่า ผู้เรียนมักทะเลาะวิวาทกันกับพี่หรือน้องเป็นประจำ ด้านปัญญาธรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะไม่เปิดโอกาสให้ลูกแสดงความคิดเห็น แนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนบ้านโป่งกลางน้ำ พบว่า ด้านการจัดองค์กรให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินการสอนของครู ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูตกแต่งห้องเรียนที่เอื้อต่อบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยรักความสะอาด ด้านการสร้างเสริมประชาธิปไตยตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยตามบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง สถานศึกษาควรจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้กับผู้ปกครองได้รับทราบในบทบาทหน้าที่ในการสร้างเสริมประชาธิปไตย

1) งานวิจัยต่างประเทศ

กิว (Gwynn 1974: 160) ได้ศึกษาความเห็นของครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนครู 242 คน ในสามเมืองจากโรงเรียนทุกประเภท ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมนักเรียนว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะให้การสนับสนุน คณะครูได้ดูแลการจัดกิจกรรมโดยการเป็นที่ปรึกษาทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยตรงหรือที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา กิจกรรมที่จัดส่วนมากมีความสัมพันธ์กับวิชาที่สอน

ลินคอล์น (Lincoln 1981: A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติในปัจจุบันเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในรัฐมอนทานา พบว่า เกิดปัญหาสองอย่าง 1) ปัญหาค่าใช้จ่ายต่อหัวในการจัดกิจกรรมนักเรียนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะ 40 ปีที่แล้ว แต่เป็นการเพิ่มที่วัดได้ยาก เพราะค่าครองชีพก็เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว 2) ปัญหาความแตกต่างระหว่างรายรับต่อหัว และรายจ่ายต่อหัวนักเรียน ในกลุ่มกิจกรรมการลงทุน สำหรับกิจกรรมนักเรียนได้เพิ่มขึ้นสูงสุดต่อหัวในโรงเรียนขนาดเล็ก

ดิคซอน (Dixon 1998: 4609-A) ได้ศึกษาถึงปัญหาที่มีอยู่ในการปฏิรูปโรงเรียน เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยแนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยความหมายที่หลากหลายและขัดแย้งกัน การปฏิสัมพันธ์ทฤษฎีประชาธิปไตยทำให้ได้แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย คือ มีเสรีภาพ มีส่วนร่วมและเป็นชุมชน เมื่อเทียบกับองค์ประกอบทั้งหมดแปดองค์ต่อไปนี้ ความเชื่อมโยงเกี่ยวกับ

ลักษณะของปัจเจกชนและมวลชน ทักษะคิดต่อรัฐบาล รูปแบบการมีส่วนร่วม การเข้าถึงสารสนเทศ และการเผยแพร่ ลักษณะของปัญหาและความรู้ ขนาดของประชากร และอาณาเขต และค่านิยมที่จัดอันดับไว้ตามความสำคัญ วิธีการศึกษา ใช้อะไรประกอบของแนวความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งแตกต่างกันเหล่านี้ไปรวมกันกับวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อวิเคราะห์ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการปฏิรูปโรงเรียนของอเมริกา (Carl Glickman) หนังสือความหวังของ Horace (Theodore Sizer) และหนังสือแนวทางเร่งรัดพัฒนาทรัพยากร โรงเรียน (Henry Levin) ผลการศึกษา พบว่า ผู้นำทางการศึกษาเหล่านี้ได้อธิบายการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นประชาธิปไตยเบื้องต้น ในด้านองค์ประกอบของแนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่มีส่วนร่วมหรือที่มีเสรีภาพ ตัวอย่างเช่น องค์ประกอบที่มีเสรีภาพหรือที่มีส่วนร่วม เช่น กฎหมายการเลือกตั้งเพื่อกำหนดว่าใครปกครองและรัฐบาลในฐานะผู้ครองครองหรือกลไกการบังคับใช้หรือค่านิยมที่ได้รับรางวัลสูงๆ เช่น การแข่งขันเสรีภาพและคำสั่งได้รับการเน้นย้ำซ้ำอีก หรือไม่ได้รับความสนใจในการปฏิรูปที่เสมอ

ทอยเลอร์ (Taylor 1988: 14) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมรัฐจอร์เจีย เพื่อศึกษาว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นอย่างไรกับโครงการจัดกิจกรรมนักเรียน และค้นหาปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนมัธยมในรัฐจอร์เจียกับโรงเรียนนอกรัฐ ที่มีการจัดกิจกรรมในระดับดีเลิศ ผลของการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนมีทั้งที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหา ที่ไม่เป็นปัญหา ได้แก่ ระบบธุรการและการเงิน ปรัชญา จุดมุ่งหมาย และการวางแผนการจัดโครงการ ส่วนที่จัดกิจกรรมที่มีปัญหา ได้แก่ การขาดงบประมาณ การประเมินผล ผู้สนับสนุนด้านการเงิน และการฝึกอบรม การวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนมีคุณค่าต่อประสบการณ์ของนักเรียนและผู้ฝึกอบรม แต่ก็มีปัญหาเกี่ยวกับโครงการและการจัดการได้ ผู้สนับสนุนที่ไม่ดี และอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้บริหาร โรงเรียนไม่มีเวลา เมื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมในรัฐจอร์เจียกับโรงเรียนในรัฐอื่น ที่มีการจัดกิจกรรมนักเรียนในระดับดีเลิศ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เฮลแมน (Heilman 1999: 3335) ได้ศึกษาความซับซ้อนของความเชื่อของครูที่รองรับการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยและประชาคมในหลักสูตรโรงเรียนวิธีการศึกษา เนื่องจากมีความซับซ้อนเกี่ยวกับการสืบเสาะการศึกษาความเชื่อของครูครั้งนี้จึงใช้วิธีการเชิงคุณภาพเพื่อสืบเสาะซึ่งทราบกันว่าเป็นปรากฏการณ์ศาสตร์เบื้องต้นอาศัยการสัมภาษณ์แบบขยายผล โดยได้สังเกตครูวิชาสังคมศึกษา จำนวน 9 คน เหตุที่เลือกครูวิชาสังคมก็เพราะว่า หลักสูตรของครูเหล่านี้กล่าวอย่างชัดเจนถึงปัญหาการบริหารจัดการสิทธิ จริยธรรมทางสังคม และอำนาจ ถึงแม้ว่าข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการศึกษาด้านปรัชญา สังคมศาสตร์ สถาบัน และวิธีการสอน ความยากทางการปฏิบัติหรือการขาดพันธะผูกพันด้านใดด้านหนึ่งใน 4 ด้านนี้

สามารถที่จะบ่อนทำลายความสามารถของครูที่สอนอย่างเป็นประชาธิปไตยได้ แม้ว่าการสร้างปรัชญาของครูเกี่ยวกับโลกทางสังคมและการเมืองจะแสดงให้เห็นว่ามีอิทธิพลที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะต่อวิธีที่เข้าใจบทบาทของประชาธิปไตยในหลักสูตรเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ครู นักเรียนและหลักสูตรที่ซับซ้อนมากและระบบความเชื่อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรที่สำคัญ

โดยสรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา คือ การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะในแบบวิถีชีวิตแห่งประชาธิปไตยให้ครบทั้งองค์ 3 คือ การวางธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ให้ นักเรียน ได้ปลูกฝังจิตสำนึกและประพฤติปฏิบัติจนติดเป็นนิสัย ซึ่งจะอยู่ร่วมกับสังคมไทย และสังคมโลกอย่างมีความสุข ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ เห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และมีการดำเนินงานในทุกระดับ คือ

1) การจัดองค์กรบริหาร ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดองค์กรเพื่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาให้ดำเนินไปตามนโยบายที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด ปัญหาที่พบ คือ ความพร้อมของสถานศึกษาแตกต่างกันในด้านของบุคลากรและปัจจัยเบื้องต้น ทำให้มีโครงสร้างการบริหารและการดำเนินการในการจัดองค์กรบริหารจึงเป็นไปตามสภาพของสถานศึกษา

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน ทั้งในส่วนรายวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง และรายวิชาอื่นๆ ที่มีรูปแบบหลากหลายแตกต่างกันไป ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ปัญหาและอุปสรรค คือ ได้รับการนิเทศติดตามและให้กำลังใจน้อยพร้อมทั้งขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยนอกห้องเรียน สถานศึกษาทุกระดับมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ดำเนินการส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันไป ส่วนใหญ่ที่ดำเนินการ ได้แก่ การจัดให้มีคณะกรรมการนักเรียน ศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรบรรยายให้ความรู้ ปัญหาที่พบคล้ายคลึงกันในเรื่องของการขาดงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ครูไม่มีความรู้ในการจัดกิจกรรม และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์กิจกรรมส่วนใหญ่ครูเป็นผู้กำหนด นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) จึงไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม และ

4) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย สถานศึกษาส่วนใหญ่ทราบและให้ความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหาที่พบ ผู้ที่รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ ผู้บริหารไม่ชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ ขาดการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการควบคุมพร้อมทั้งบรรยากาศในการบรหารไม่เอื้ออำนวยต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย

2.2.1 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย

Decency คุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย หมายถึง ผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีจิตสำนึก ความภาคภูมิใจ และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต ผู้เรียนมีวินัย มีความประหยัด มีความกตัญญูกตเวที มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความรู้ความเข้าใจ ชื่นชมและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย รู้จักตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ สามารถปรับตนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. (2552)/นโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) /เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (3D)/และเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3 ดี (3D)

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มีความเกี่ยวเนื่องและซ้อนทับกันอยู่ และมักจะใช้ควบคู่กันไป จนทำให้เกิดความเข้าใจโดยทั่วไปว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน ในความหมายแล้วความแตกต่างของคำ 2 คำนี้ อยู่ที่คุณธรรมจะค่อนข้างไปทางนามธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในจิตใจ และเน้นคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้น เช่น ความโอบอ้อมอารีอยากช่วยเหลือผู้อื่น ความใจเย็น เป็นต้น ส่วนจริยธรรมมองเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนกว่า เป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็น ได้ด้วยตา และเน้นในสิ่งที่เหนือกว่าคุณประโยชน์ เช่นการเป็นสุภาพชน การมีสัมมาคาระต่อผู้สูงวัยกว่า ความรู้สึกและการแสดงออกของการกระทำจึงเป็นตัวกำหนดว่าเป็นคุณธรรมหรือจริยธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้กระทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ก:7-8)คำว่า “คุณธรรม” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ส่วนคำว่า “จริยธรรม” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Morality” ดังนั้นคำสองคำนี้จึงใช้แทนกันไม่ได้ นักปรัชญา นักจิตวิทยา นักการศึกษาตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของคำสองคำนี้ไว้ดังต่อไปนี้

1) *คุณธรรม (Virtue)* “คุณธรรม” เป็นคำประสมของคำว่า “คุณ” และ “ธรรม” คำว่า “คุณ” หมายถึง ประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อผู้อื่น และคำว่า “ธรรม”

หมายถึง สิ่งที่ควรปฏิบัติ ดังนั้น “คุณธรรม” จึงหมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิด(คุณ) ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ก: 7-8)

พระราชวรมณี (2528: 37) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณงามความดีสภาพที่เกื้อกูล และ

เจริญ ไวรวัจนกุล (2531: 144) ได้อธิบายความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คือ มโนธรรมอันเป็นสำนักแห่งความดี หรือความดีต่างๆ ที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละคน เกิดจากการไตร่ตรองด้วยเหตุผล จนสามารถตัดสินใจได้ว่า สิ่งใดดีสิ่งใดงามแล้วมุ่งมั่นอยู่กับสิ่งที่ดีงามจนเคยชิน เป็นคนที่มีคุณธรรมเป็นกิจนิสัยและลักษณะนิสัย มีความ สอดคล้องกับแนวความคิดของสุวรรณา วชิรปราการสกุล (2533: 9) ที่ได้สรุปความหมายของคุณธรรมไว้ว่า หมายถึง คุณสมบัติที่เกี่ยวกับคุณงามความดีที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่า เป็นการทำความดีและเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับของสังคม

กรีติ บุญเจือ (2534: 67) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความเคยชินในการประพฤติดีอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีความสอดคล้องกับความหมายที่ลัดดา เสนาวงษ์ (2532: 59) และ ชัยพร วงศ์วรรณ (2540: 29) ได้ให้ไว้ว่าคุณธรรม หมายถึง ลักษณะที่ดีงามที่ได้ประพฤติปฏิบัติจนเคยชิน เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม สำหรับสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526: 9) และมลิวัลย์ บำรุงการ (2531: 11) ได้อธิบายความหมายของคำว่าคุณธรรมไว้ใกล้เคียงกัน โดยสรุปได้ว่าหมายถึง คุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมาเป็นเวลานาน โดยอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ และความเคยชิน ซึ่งแสดงออกจากการกระทำทางกาย วาจา และใจของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น

กรมวิชาการ (2539: 1) ได้ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกันว่า คุณธรรมเป็นคุณงามความดีด้านกาย วาจา ใจ ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติและสังคมเกิดความสงบสุข อันได้แก่หลักธรรมในศาสนาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่บัญญัติไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.2542 (2542: 253) ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ไว้ว่าเป็นสภาพคุณงามความดี

ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 21) ได้อธิบายความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง หลักธรรมที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์ อันเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ ความชื่นชมยกย่อง การเป็นผู้มีคุณธรรม คือ การปฏิบัติตน อยู่ในกรอบที่ดีงาม

ดิตัส (กนกวรรณ วิวัฒน์ชนศิษย์. 2545: 9; อ้างอิงจาก Titus. 1936: 200) กล่าวว่าคุณธรรมเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของอุปนิสัย เป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ซึ่งคนทั่วไป

ชมเชยและเห็นคุณค่า เป็นการจัดระเบียบของแรงกระตุ้นทางจิตใจ เป็นเจตคติหรือรูปแบบการ แสดงออกซึ่งคุณค่า ความดีทางศีลธรรม ส่วนวอลเตอร์และคนอื่นๆ (Walter; & et al. 1966: 801) กู๊ด (Good. 1973: 641) และพจนานุกรมของลองแมน (Longman.2004: 829) ได้ให้ความหมายของ คำว่าคุณธรรมไว้ 2 ประการที่มีความสอดคล้องกัน ดังนี้

1) คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ทำ จนเคยชิน

2) คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและ มาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่มีอยู่ใน จิตใจของแต่ละบุคคล หรือความรู้สึกลึกซึ้งที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเองและส่วนรวม

2) จริยธรรม (Morality) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542: 291) ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ไว้ว่าหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Ethic” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า “Ethos” ใน ภาษากรีก ซึ่งหมายถึง ข้อกำหนดหรือหลักการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องและตรงกับคำในภาษา ลาตินว่า “Mores” ซึ่งต่อมากลายเป็นคำว่า “Morality” ในภาษาอังกฤษ และมีความหมายคล้ายคลึง กับคำว่า “จริยศาสตร์” (Ethics) ในปรัชญา ซึ่งเป็นเรื่องของ การค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของ ความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้องหรือดี และสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติ แล้ว กำหนดเป็นมาตรฐานไว้ (ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์. 2542: 14; อ้างอิงจาก พระยาอุমানราชชน. 2516: 409) และพจนานุกรมของลองแมน (Longman. 2004: 478) ได้อธิบายความหมายของคำว่า จริยธรรมไว้ว่า เป็นความถูกต้องหรือความบริสุทธิ์ของพฤติกรรมของการกระทำสิ่งหนึ่ง จริยธรรม เป็นคำสมาสมาจากคำว่า “จริยะ” หรือ “จริยา” กับคำว่า “ธรรม” คำว่า “จริยะ” หมายถึง ความ ประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า “ธรรม” มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี, หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น “จริยธรรม” จึงได้ความหมาย ตามตัวอักษรว่า “หลักแห่งความประพฤติ” หรือ “แนวทางการประพฤติ” (พระเมธีธรรมาภรณ์. 2534: 74) ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับที่

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520: 3-4) ได้อธิบาย ความหมายของจริยธรรมว่าหมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรม ทางสังคมประเภทต่างๆ มีลักษณะ คือลักษณะที่สังคมต้องการให้สมาชิกในสังคมนั้นมีอยู่ คือเป็น พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบในการสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำ

นั่นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม อีกลักษณะหนึ่ง คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มืออยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมควร ดังนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

สุวรรณ วชิรปราการสกุล (2533: 11) ได้สรุปความหมายของจริยธรรมไว้ อย่างสอดคล้องกันว่า เป็นแนวทางในการปฏิบัติอันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำก็จะได้รับความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

โกศล มีคุณ (2531: 5) ได้จำแนกความหมายของจริยธรรมไว้ 2 แนวทาง คือ แนวหนึ่งพิจารณาว่าจริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่อยู่กับตัวบุคคล เป็นลักษณะทางจิตหรือพฤติกรรม อันแสดงออก เป็นเหตุของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมดี ละเว้นชั่ว ส่วนอีกแนวหนึ่งพิจารณาว่าจริยธรรมเป็นระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกาหรือเงื่อนไขจากภายนอกที่ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมอันพึงปรารถนา

วิทย์ วิสวเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก (2537: ก) ได้อธิบายไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักคำสอนด้วยความประพฤติเป็นหลักสำหรับให้บุคคลยึดถือและปฏิบัติตาม นอกจากนี้พระราชวรมุณี (ประยูทธ ปยุตโต) (คมกฤษใจคำปัน, 2544: 11; อ้างอิงจาก พระราชวรมุณี, 2528: 7) ได้อธิบายว่า จริยธรรม มาจากคำว่า พรหมจรรย์ ซึ่งในพุทธศาสนาหมายถึง มรรค คือ วิธีการปฏิบัติสายกลาง ประกอบองค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งก็เรียกว่าไตรสิกขา คือ การศึกษา 3 ประการ อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดมุ่งหมายในชีวิต และพระเมธีธรรมภรณ์ (2534: 77) ได้เสนอทรรศนะว่า จริยธรรมไม่ควรแยกเด็ดขาดจากศีลธรรมแต่ก็มีความหมายกว้างกว่าศีลธรรม ศีลธรรมเป็นหลักคำสอนศาสนาที่ว่าด้วยความประพฤติชอบ อันวางรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของศาสนาปรัชญาและขนบธรรมเนียมประเพณี จริยธรรมจึงเป็นระบบอันมีศีลธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญ บางครั้งมีผู้แย้งว่าจริยธรรมหรือศีลธรรมมุ่งควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาไม่รวมไปถึงทางใจ ศีลธรรมไม่ใช่ศีลและธรรม แต่เป็นธรรมขั้นศีล หมายถึง ความสำรวมกาย วาจาให้เรียบร้อยโดยนัยนี้จริยธรรมทั่วไปจึงมีความหมายแคบกว่าพุทธจริยธรรม ดังที่พระราชวรมุณี (ประยูทธ ปยุตโต) (2529:12-14) กล่าวว่าคำว่า “จริยะ” “จริยา” ตลอดจน “จริยธรรม” มีความหมายกว้างกว่านั้นคือหมายถึง การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิต ในทุกแง่ทุกด้าน ทุกระดับ ทั้งทางกาย วาจา และใจ แม้แต่การปฏิบัติกรรมฐาน เจริญสมาธิ บำเพ็ญสมณะ และเจริญวิปัสสนา ก็รวมอยู่ในคำว่าจริยธรรม

บุญมี แทนแก้ว (2539: 7-8) ได้กล่าวถึงจริยธรรมว่า เป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดั่งงาม ถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคม และจริยธรรมจะมีได้ต้องปลูกฝัง ฝึกหัด โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรมลงในใจก่อน ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมจำเป็นต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา ได้แก่ ศีล อันหมายถึง หลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติ เพื่อฝึกหัดกาย วาจา ให้เรียบร้อยเป็นปกติ กล่าวคือ จะพูดหรือทำสิ่งใด ให้เป็นไปตามปกติ

ส่วนสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2539: 2-4) ได้กล่าวถึงจริยธรรมในมุมมองของนักวิชาการหรือนักวิจัยว่า จริยธรรมสามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วน คือ “จริย” และ “ธรรม” คำว่า “จริย” แปลว่า ดั่งงาม ส่วนคำว่า “ธรรม” แปลว่า ความถูกต้อง โดยสรุป จริยธรรม จึงหมายถึง ความถูกต้องที่ดั่งงาม ซึ่งสังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา บรรทัดฐานของตนว่าอะไรคือสิ่งที่ดีงาม และอะไรคือความถูกต้อง

สำหรับประภาศรี สีหอำไพ (2540: 25) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม หรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดั่งงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ควรในการประพฤติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

เพ็ญเจต์ (สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์. 2546: 8; อ้างอิงจาก Piaget. 1960: 1) ได้อธิบายไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสพการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจ อนามัยบุคคล และความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของสิ่งที่ควรกระทำและสิทธิ

กูด (Good. 1973: 2) กล่าวถึงจริยธรรมว่าเป็นการปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดั่งงาม และแอตकिनสัน (Atkinson. 1969: 10) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นเขตของความเชื่อของแต่ละในสังคมหนึ่งๆ เกี่ยวกับอุปนิสัยและความประพฤติ ว่าอะไรเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายพยายามจะประพฤติปฏิบัติ สำหรับ

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1984: 518-522) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ 2 ประการ คือ

1) จริยธรรมหรือความรับผิดชอบส่วนบุคคล หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจว่าการกระทำอันไหนถูกต้องมีจริยธรรม ก็จะตัดสินใจกระทำสิ่งนั้นหรือการกระทำนั้น เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ความอดทน เป็นต้น

2) จริยธรรมสากล หมายถึง สิ่งใดที่สังคมส่วนใหญ่เห็นว่าถูกต้องดีงาม ก็เอาเกณฑ์นั้นมาใช้เป็นจริยธรรมสากล เป็นการกระทำที่ห่างไปแล้วบุคคลอื่นๆ เห็นพ้องต้องกันว่าเป็นความดี เช่น การมีจิตใจเอื้ออารีการเสียสละ เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” หมายถึง คุณลักษณะที่ดีงาม และถูกต้องที่มีอยู่ในจิตสำนึกของบุคคลและส่งผลให้บุคคลประพฤติตนเป็นคนดี มีความประพฤติที่ดีงาม แสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

2.2.2 ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมและความเป็นไทย

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถสื่อสารถึงกันทั่วทั้งโลกภายในระยะเวลาอันสั้น ส่งผลให้ประชาชนและเยาวชนเกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ศิลปวัฒนธรรม รูปแบบการดำรงชีวิตของเพื่อนร่วมโลก และถือเป็นตัวแบบในการดำรงชีวิตของตน โดยขาดการคิดวิเคราะห์ถึงความเป็นมาและเหตุผลที่แท้จริงอย่างถูกต้อง ซึ่งปรากฏอยู่ในสังคมปัจจุบัน และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในที่สุด (กรมวิชาการ, 2539: 1) ดังจะเห็นได้จากข่าวการฉ้อฉลของผู้มีอำนาจทางการเมือง การประพฤติผิดทางเพศ การทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ การทุจริตในการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือ รวมทั้งปัญหาการขายบริการทางเพศของนิสิตนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการหย่อนยานทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนในชาติเป็นอย่างมาก และควรที่จะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

โสเครตีส (Socratis) และเพลโต (Plato) มีความเชื่อว่า คุณธรรม คือ ตัวนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและการประพฤติที่ถูกต้อง และเชื่อว่าถ้าบุคคลรู้ว่าชีวิตที่ดีคืออะไร มนุษย์จะไม่ทำในสิ่งที่ผิด การกระทำผิดเกิดจากการขาดความรู้ ถ้ามนุษย์สามารถรู้ว่าจะอะไรคือความถูกต้อง เขาจะไม่กระทำความผิด (พระมหาจุฬาลงกรณ ฐิตะเถร. 2546: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Stroll; & Popkink. 1993: 3) ดังนั้นการสอนให้คนรู้จักคิดหรือคิดเป็นจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการนำไปสู่ความเป็นผู้มีความดี คุณธรรม และคุณธรรมหลักที่ถือว่าเป็นคุณธรรมพื้นฐาน 4 ประการ คือความยุติธรรม (Justice) ความรอบคอบ (Prudence) ความกล้าหาญอดทน (Fortitude) และความรู้จักประมาณตน (Temperance) คุณธรรมเหล่านี้เป็นตัวนำให้บุคคลมีชีวิตที่ดีและมีการกระทำที่ถูกต้อง (พระมหาจุฬาลงกรณ ฐิตะเถร. 2546: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Stroll; & Popkink. 1993: 3)

ล้อมชูเถื่อน. 2546: ออนไลน์) ส่วนอริสโตเติล (Aristotle) ได้อธิบายเรื่องชีวิตมนุษย์และคุณธรรมไว้ในผลงานสำคัญชื่อ Nicomachean ethics ไว้ว่า การที่บุคคลจะเป็นผู้มีคุณธรรมได้ไม่ได้หมายถึงการที่บุคคลนั้นมีความรู้เรื่องของคุณธรรม เช่น ความกล้าหาญ ความยุติธรรมแล้วประพฤติปฏิบัติตามหลักการนั้นอย่างมั่นคง อริสโตเติลถือว่าการที่บุคคลมีความรู้เรื่องความกล้าหาญ ความยุติธรรมแล้วสามารถตัดสินใจเลือกปฏิบัติได้โดยใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เวลาและตัวบุคคล บุคคลเช่นนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า อริสโตเติลเน้นลักษณะที่การแสดงออกถึงคุณธรรมมากกว่าการมีความรู้เรื่องคุณธรรม เพราะบางคนรู้ว่าคุณธรรมคืออะไร แต่ก็อาจไม่ปฏิบัติตามนั้น ตามทฤษฎีของอริสโตเติลผู้มีคุณธรรมจะต้องเป็นผู้ที่มีการกระทำที่แสดงออกถึงลักษณะของคุณธรรม เช่น ความกล้าหาญ ความรู้จักประมาณตน ความเป็นผู้มีปัญญา และความยุติธรรม อย่างสม่ำเสมอ (พระมหาจุลลัม ชูเถื่อน. 2546: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Edge; & Groves. 1999:30)

อริสโตเติล (Aristotle) อธิบายไว้ว่า คุณธรรมมีสองชนิด คือ คุณธรรมทางปัญญา (Intellectual virtue) และคุณธรรมทางศีลธรรม (Moral virtue) คุณธรรมทางปัญญาเกิดจากการพัฒนาและการอบรมสั่งสอนซึ่งต้องใช้ประสบการณ์และเวลา ส่วนคุณธรรมทางศีลธรรมเป็นผลจากการประพฤติปฏิบัติ (ซึ่งมาจากคำในภาษากรีกว่า "Etos" ที่แปลว่านิสัย) ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่ปรากฏชัดว่า ไม่มีคุณธรรมทางลักษณะนิสัยอันใดที่จะเกิดแก่นุชย์โดยธรรมชาติ หมายความว่า มนุษย์ไม่ได้เกิดมามีคุณธรรมโดยกำเนิดและไม่มีสิ่งที่เกิดในธรรมชาติอันใดจะก่อให้เกิดลักษณะที่ตรงกันข้ามกับธรรมชาติของสิ่งนั้นได้ คุณธรรมเกี่ยวเนื่องอยู่กับความรู้ดีและการกระทำถ้ามากหรือน้อยเกินไปก็จัดได้ว่าผิดเป้าหมาย ในขณะที่ถ้าอยู่ในความพอดีก็จัดได้ว่าถูกต้อง ดังนั้นคุณธรรมก็คือวิถีกึ่งกลาง บุคคลอาจจะผิดพลาดต่อการมุ่งไปสู่เป้าหมายในหลายๆ วิธี แต่เขาสามารถกระทำถูกต้องต่อสิ่งเหล่านั้นเพียงวิธีเดียว และความมีเหตุผลก็อยู่ในฐานะเป็นสิ่งที่ดี ความมากและน้อยเกินไปเป็นลักษณะของความไม่ดี ขณะที่ความพอดีเป็นลักษณะของคุณธรรม ดังนั้นคุณธรรมจึงเป็นสภาวะที่เกี่ยวข้องเนื่องอยู่กับการเลือกที่เกี่ยวข้องอยู่ในความพอดีที่สัมพันธ์อยู่กับตัวบุคคลและถูกกำหนดด้วยความมีเหตุผล ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้มีปัญญาหรือเหตุผลทางการปฏิบัติจะกำหนดได้ซึ่งเป็นความพอดีระหว่างความสุดโต่งทั้งสอง กล่าวคือ ความมากและน้อยเกินไป ดังนั้นคุณธรรมจึงเป็นความพอดีที่อยู่ในความรู้ดีและการกระทำ (พระมหาจุลลัม ชูเถื่อน. 2546: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Aristotle: Ethics and the virtues. 2000: online)

โกสินทร์ รัชสาพันธ์ (ปราชญ์ ตั้งใจดี. 2540: 9; อ้างอิงจาก โกสินทร์ รัชสาพันธ์. ม.ป.ป.) ได้รวบรวมข้อความที่ผู้รู้ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรม สรุปได้ดังนี้ คุณธรรมเป็นพื้นฐานการแสดงออกของการกระทำที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งคุณธรรมที่เป็น

บ่อเกิดของจริยธรรมและเป็นแก่นของค่านิยม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ดีงามที่ควรปลูกฝังและดำรงรักษา คุณธรรมนั้นผูกพันอยู่กับความสุข คือเป็นเหตุให้พบความสุข และเป็นวิธีการที่ดีที่สุดใน การดำเนินกิจกรรมทุกอย่าง จึงควรสร้างสมคุณธรรมเพื่อนำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี และความเต็ม สมบูรณ์ในชีวิต คุณธรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับคนดีและความดี และเป็นสิ่งที่อยู่ในความควบคุมของตัวเรา เกี่ยวพันอยู่กับความเคยชินของการประพฤติดี และก่อให้เกิดคุณธรรมอื่นๆ คือ เมื่อฝึกคุณธรรมด้านหนึ่งแล้วจะเกิดคุณธรรมด้านอื่นๆ ไปด้วยสำหรับจริยธรรมเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นมากในการอยู่ร่วมกันในสังคม สังคมใดประกอบด้วยบุคคลที่มีจริยธรรมสูงจำนวนมาก ย่อมเต็มไปด้วยความสุขและเอื้อต่อการพัฒนา ในทางตรงกันข้ามสังคมใดประกอบด้วยผู้ที่มีจริยธรรมต่ำจำนวนมาก สังคมนั้นจะยุ่งเหยิง รุนแรง และอาจนำไปสู่ความวิบัติได้ สำหรับสภาพสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 กล่าวได้ว่าอยู่ในภาวะวิกฤตทางจริยธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากความล้มเหลวทางเศรษฐกิจขั้นรุนแรง อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ความซับซ้อนของปัญหาเหล่านี้จะยังคงอยู่ ถ้าหากไม่มีการพัฒนาคุณภาพทางด้านจริยธรรมของบุคคล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2543: 1)

โดยทั่วไปจริยธรรมมักอิงอยู่กับศาสนา ทั้งนี้เพราะคำสอนทางศาสนามีส่วนสร้างระบบจริยธรรมให้สังคมดังกล่าวของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ว่า จริยธรรมของสังคมไทยขึ้นอยู่กับระบบศีลธรรมของพุทธศาสนา ศาสนาพุทธกำหนดหลักในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันไว้อย่างไร นั่นหมายความว่า ได้กำหนดหลักจริยธรรมไว้ให้ปฏิบัติเช่นนั้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าจริยธรรมอิงอยู่กับหลักคำสอนทางศาสนาเพียงอย่างเดียว แท้ที่จริงนั้นจริยธรรมยังรากอยู่บนขนบธรรมเนียมประเพณี โดยนัยนี้ บางคนเรียกหลักแห่งความประพฤติอันเนื่องมาจากคำสอนทางศาสนาว่า "ศีลธรรม" และเรียกหลักแห่งความประพฤติอันพัฒนามาจากแหล่งอื่นๆ ว่า "จริยธรรม" ศีลธรรมกับจริยธรรมจึงเป็นอันเดียวกันในทฤษฎีของนักวิชาการกลุ่มนี้ ความแตกต่างอยู่ตรงแหล่งที่มาถ้าแหล่งที่มาแห่งความประพฤตินั้นมาจากศาสนาหรือเป็นข้อบัญญัติของศาสนานั้นเป็น "ศีลธรรม" แต่ถ้าเป็นหลักทั่วไปไม่เกี่ยวกับศาสนา คือ อาจเป็นคำสอนของนักปรัชญาก็ได้ นั่นเป็น "จริยธรรม" อีกทั้งจริยธรรมมิใช่กฎหมาย ทั้งนี้เพราะกฎหมายเป็นสิ่งบังคับให้คนทำตาม และมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ดังนั้นสาเหตุที่คนเคารพเชื่อฟังกฎหมายเพราะกลัวถูกลงโทษ ในขณะที่จริยธรรมไม่มีบทลงโทษ ดังนั้นคนจึงมีจริยธรรมเพราะมีแรงจูงใจ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมในฐานะเป็นแรงหนุนจากภายนอกเพื่อให้คนมีจริยธรรม (ดวงเด่น นุธรรมรัมย์, 2548: ออนไลน์) จริยธรรมถือได้ว่าเป็นความสำคัญมากไม่ว่าจะมองในลักษณะใด กล่าวคือถ้าเรามองว่าจริยธรรมว่าหมายถึง คุณสมบัติของจิตใจคนซึ่งจะกำกับหรือบันดลพฤติกรรมของบุคคล ก็ย่อมอธิบายได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลย่อมเป็นไปตามแนวคิดเชิงจริยธรรมของเขา หรือถ้ามองว่าจริยธรรมหมายถึงกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของสังคม ก็สามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรมของ

บุคคลย่อมเป็นไปตามจริยธรรมของสังคมอยู่นั่นเอง ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญแก่จริยธรรมเสมอ เมื่อพิจารณาถึงความสงบสุขของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพของสังคม

ปัจจุบันซึ่งสภาวะแวดล้อมของสังคมก่อให้เกิดความกดดันแก่มนุษย์เป็นอย่างมาก ชาวยุชย์ อินทรประวัตติ(2535:10) และจากการที่ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ๆ และมีการพัฒนามากขึ้น รูปแบบของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยเป็นสังคมที่เคยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กลายเป็นสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ ผู้คนหาเช้ากินค่ำ มีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลงระหว่างเพื่อนบ้าน ใกล้เคียงกัน หรือแม้แต่ในครอบครัว สังคมมีแต่ความแก่งแย่งชิงดีกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมมากขึ้น เช่น ปัญหาความเครียดอันเกิดเนื่องมาจากความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมทางเพศ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการขาดจริยธรรมของบุคคลในสังคม

ดั่งที่สาโรช บัวศรี (ชาวยุชย์ อินทรประวัตติ. 2535: 10; อ้างอิงจาก สาโรช บัวศรี. 2527: 30) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า การพัฒนามนุษย์ให้เกิดความเฉลียวฉลาดในเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific intelligence) แต่เพียงอย่างเดียว อาจทำให้สังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและทางวัตถุ แต่ไม่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างหรือพัฒนาความฉลาดที่จะอยู่ร่วมกัน (Social intelligence) เพื่อก่อให้เกิดสันติสุขโดยอาศัยจริยธรรมมากขึ้นจากความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญมาก เพราะเป็นรากฐานของความเจริญรุ่งเรืองของสังคม และเป็นสิ่งที่กำหนดความเจริญและความล่มสลายของสังคม ดังนั้นผู้บริหารประเทศ นักวิชาการ ด้านการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการที่จะแก้ปัญหาเร่งพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลในทุกระดับชั้น ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม และหาทางปลูกฝังให้บุคคลในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้บุคคลสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยกันทำประโยชน์ให้แก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษา จะต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการทางที่ถูกและเกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ คือ เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง อันส่งผลให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้าอย่างสงบสุข

ดั่งที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541: 103) ได้กล่าวไว้ว่า “คุณธรรมและจริยธรรมในสังคมเป็นรากฐานของความเจริญรุ่งเรืองของสังคม” คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่กำหนดความเจริญและความล่มสลายของสังคมและประเทศชาติ เมื่อใดก็ตามที่บุคคลในสังคม

ละเลยมิติแห่งคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมแล้ว ก็เท่ากับเป็นการทำลายโครงสร้างสังคมให้พังทลายลงทีเดียว

ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเห็นของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2547: 171) ที่ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมของบุคคลเป็นจุดสูงสุดของความเป็นมนุษย์ สังคมและโลกจะอยู่ได้อย่างร่มเย็นเป็นสุขและมั่นคง หรือในทางตรงข้าม อยู่กันอย่างหวาดกลัวภัย เพราะมีการเอาเปรียบกัน เบียดเบียนกัน จนเกิดการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ก็อยู่ที่จริยธรรมของมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคตนั่นเอง ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่ควรมีการปลูกฝังและสร้างเสริมในคนรุ่นใหม่ โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ

จากการศึกษาความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย คือ คุณธรรมเป็นพื้นฐานการแสดงออกของการกระทำที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งคุณธรรมที่เป็นบ่อเกิดของจริยธรรมและเป็นแก่นของค่านิยม คุณธรรมเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาที่ควรปลูกฝังและดำรงรักษา คุณธรรมนั้นผูกพันอยู่กับความสุข จริยธรรมความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีจิตสำนึก ความภาคภูมิใจและยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีแห่งความเป็นไทย

2.2.3 คุณลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย

คุณลักษณะด้านความเป็นไทย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2548 : 129)จากการศึกษารายงานการวิจัยคุณลักษณะเด็กไทยที่พึงประสงค์ (ด้านความเป็นไทย) ความเป็นไทย หมายถึง การมีความตระหนักและความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย การมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์ที่ดีของไทย ซึ่งวัดได้จากคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีจิตสำนึกในความเป็นไทย
- 2) ไม่หลงใหลตามกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ
- 3) มีความรู้และใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง
- 4) มีทัศนคติที่ดีต่ออาหารไทย
- 5) อนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมไทย
- 6) รู้จักใช้ หวงแหนและส่งเสริมภูมิปัญญาไทย
- 7) ใช้คำว่า “สวัสดี” ในการทักทาย
- 8) สามารถสืบสานและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
- 9) มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่
- 10) อนุรักษ์การแต่งกายแบบไทย

จากเอกสารคุณลักษณะด้านความเป็นไทย ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวทางในการศึกษาค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียนดังนี้ ความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยไม่หลงไหลวัฒนธรรมอื่น การใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การทักทายแบบไทย มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทย การแต่งกายแบบไทย อนุรักษ์สืบสานและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไทย

แต่ละชาติต่างก็มีลักษณะของตัวเอง คนไทยก็เช่นกัน ลักษณะเฉพาะของคนไทยนี้ เราเรียกว่า เอกลักษณ์ของชาติซึ่งแสดงออกทางการกระทำ การพูด ความรู้สึกนึกคิด วัตถุ และศิลปกรรมต่างๆ ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเป็นต้น ลักษณะเหล่านี้เมื่อรวมเข้ากันก็คือเอกลักษณ์ของชาติไทยหรือความเป็นไทยนั่นเอง

คณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาคู่มือวิทยาการด้านค่านิยม (2529 : 91 – 92, 100 – 101) ได้เสนอแนะพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับความเป็นไทยที่ควรปลูกฝังแก่คนไทยไว้ 3 ประการ

1) ความเป็นไทยทางวัตถุในรูปของเครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ ที่อยู่ เครื่องเรือน ภาษา อาหารและศิลปะ เช่น คนตรี นาฏศิลป์ ภาพวาดลายไทย

2) ความเป็นไทยทางการกระทำหรือความประพฤติ ซึ่งเป็นลักษณะท่าทางการปฏิบัติที่ควรปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ลักษณะการทักทายกัน ผู้มีอาวุโสน้อยต้องยกมือไหว้ทำความเคารพผู้ใหญ่ ฆราวาสไหว้พระสงฆ์ เด็กเดินผ่านผู้ใหญ่ต้องก้มหลัง ไม่หยับของข้ามผู้ใหญ่ ฯลฯ

3) ความเป็นไทยทางความรู้และความคิด หรือจะพูดว่า ความเป็นไทยทางใจก็ได้ เช่น ความรักในเอกราชไม่ยอมเป็นข้าหรือเมืองขึ้นต่างชาติ ความนิยมไทย หรือความมีชาตินิยมอย่างลึกซึ้ง

1) ขอบข่ายของค่านิยมความเป็นไทย

ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งในเอเชียซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติหลายประการตกทอดมาถึงปัจจุบัน ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นมรดกสำคัญประการหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย และวัฒนธรรมที่แสดง ให้เห็นถึงความพากเพียรพยายามของบรรพบุรุษผู้ได้สั่งสมและถ่ายทอดวัฒนธรรมสืบเนื่องกันมาแต่โบราณ จนชนชาติไทยมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนตลอดมาตั้งแต่โบราณสมัยจะได้รับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีมาจากชนชาติอื่นบ้างก็ตาม (สมบุญ ณ แก่นตะเคียน. 2519: 17-18) ดังนั้น ในการศึกษาค่านิยมความเป็นไทย จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของเอกลักษณ์ไทยซึ่งประกอบด้วย ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทยและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเสียก่อน

2.2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย

1) ทฤษฎีเสริมสร้างค่านิยม (Values Clarification Theory)

Loius Raths and orther (1953: 85, อ้างถึงใน มงคล สุภาพร 2538: 21) ค้นพบว่า ค่านิยมคือ หลักการประพฤติปฏิบัติตนต่อสิ่งเร้าต่างๆ ที่บุคคลถือว่าดีงาม ถูกต้อง และควรค่าแก่การยึดถือ กระบวนการพิจารณาและเสริมสร้างค่านิยมมีจุดหมายให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองว่า หลักการที่ดี ที่ถูก ที่ควรตามทัศนคติของตนเองเป็นอย่างไร ความคิด ความเชื่อ ความต้องการ และการกระทำของตนช่วยให้บุคคล รู้จักตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม เกิดการแลกเปลี่ยนค่านิยมของตนกับผู้อื่นมาเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับตนเอง บุคคลจะใช้กระบวนการสำรวจทางเลือก การพิจารณาผลที่เกิดจากแต่ละทางเลือก การตัดสินใจเลือกโดยเสรี การมีความสุข ความภาคภูมิใจ ในสิ่งที่เลือก และการเต็มใจประกาศยืนยันให้เป็นที่รับรู้ กระบวนการดังกล่าวต้องเป็นไปตามพลวัต ทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยเป็นคนที่เป็นตัวของตัวเอง ไม่ถูกชักจูง คัดอะไรด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ รับผิดชอบความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง มีความคิดที่จะพัฒนาตัวเองเพื่อได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มประสิทธิภาพ

เมื่อผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร การสื่อความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกผู้อื่น เพื่อแสวงหาแนวทางเลือกของตน ขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น นอกจากนี้ผู้เรียนได้พัฒนาเหตุผลและการพิจารณาตัดสินใจอย่างรอบคอบ เมื่อเผชิญทางเลือก และข้อขัดแย้งแบบสัมพัทธนิยม (Relativism) ซึ่งจำเป็นต้องนำสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ มาพิจารณาด้วย

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้เรียนได้ฝึกกิจกรรมต่างๆ แล้ว จะทำให้ได้พิจารณาในการตัดสินใจบนพื้นฐานความเข้าใจของคนอื่นด้วย ทำให้รู้จักตนเอง ผู้อื่น สังคมแวดล้อมจึงเกี่ยวข้องกับความเป็นประชาธิปไตย

2) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์ก (Kohlberg) เชื่อว่าการพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ เป็นรากฐานของการพัฒนาการทางจริยธรรม นอกจากนี้ โคลเบอร์กยังได้พบความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับลักษณะอื่นๆ ของมนุษย์ในการศึกษาผลงานของนักวิจัยต่างๆ ที่สำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับความสามารถที่จะรอผลที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะรับเอาผลที่เล็กน้อยกว่าในปัจจุบัน ซึ่งลักษณะแบบนี้เรียกว่า ลักษณะมุ่งอนาคต ผู้ที่มีจริยธรรมสูงยังเป็นผู้ที่มีสมาธิดี มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเองและสภาพแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีจริยธรรมต่ำ นอกจากนี้

โคลเบิร์ต (Kohlberg) ยังได้นำแนวความคิดของเพียเจต์ (Piaget) มาทำการศึกษาต่อ และพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปีเป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11-25 ปี และการใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่างๆ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผนและยังอาจทำให้เข้าใจพฤติกรรม ของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ (กรมวิชาการ. 2541: 39; อ้างอิงจาก Kohlberg.1979: unpagel)

โคลเบิร์ต (Kohlberg 1969: 391, อ้างถึงใน กรมวิชาการ 2544 : 39 ก) เชื่อว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะต้องอาศัยความสามารถด้านสติปัญญา ทั้งในแง่ของความสามารถหลายและผสมผสานสิ่งใหม่ๆขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดเดิมเป็นพื้นฐาน การพัฒนาลำดับหลังๆ จึงมักจะหลากหลายและผสมกลมกลืนกันเรื่อยๆ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กนั้นต้องอาศัยกระบวนการคิดหลายขั้นตอน ซึ่ง Kohlberg ได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre conventional Level) ลักษณะของการพัฒนาระดับนี้ คือ พฤติกรรมที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตามกฎที่เป็นรูปธรรม ซึ่งกำหนดอำนาจและโทษไว้ด้วย หากไม่มีข้อกำหนดแล้ว พฤติกรรมที่ถูกต้อง คือ พฤติกรรมที่สนองความสนใจของตนเองหรือคนอื่น พฤติกรรมที่ไม่ได้รับการพิจารณาว่าถูกต้องนั้น จะต้องเป็นพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ การคล้อยตามอำนาจ การสนองความสนใจของตนเองและหรือเปลี่ยนแปลงความนิยมชมชอบบางอย่าง จะเห็นได้ว่าการใช้เหตุผลด้านนี้มักจะยึดมิติที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

ระดับที่ 2 ระดับกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ในระดับนี้พฤติกรรมที่ถือว่าถูกต้องนั้นต้องเป็นไปตามความคาดหวังที่สังคมส่วนใหญ่ว่าดี กล่าวคือ ต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามกฎ ความคาดหวังและบทบาทของสังคมจะต้องไม่ถูกทำโทษหรือยึดความสนใจตนเองเป็นหลัก อย่างเช่นระดับที่ 1 เพราะมีแรงจูงใจภายในที่จะปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง มักจะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

ระดับที่ 3 ระดับเหนือเกณฑ์หรือระดับหลักการ (Post conventional Level) หรือ (Principled Level) ในระดับนี้ พฤติกรรมที่ถูกต้องนั้น เป็นพฤติกรรมที่ยึดหลักทั่วไปและหลักสากลทางด้านมนุษยชน เป็นค่านิยมหรือกฎเกณฑ์ซึ่งสังคมและปัจเจกชนยอมรับ ผู้ให้เหตุผลทางจริยธรรมเชื่อว่า สมาชิกที่ดีของสังคม มีภาระที่ต้องสนับสนุนสิทธิของสมาชิกทั้งหมด และต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับค่านิยมทางศีลธรรม ขณะเดียวกันสังคมก็มีกฎเกณฑ์และกฎหมายตามความจำเป็นของสังคม สมาชิกจะต้องเข้าใจและทราบจุดมุ่งหมายด้วย มิใช่เพียงแต่ยอมรับในกฎเกณฑ์เท่านั้น และต้องพร้อมที่จะคุ้มครองสิทธิและค่านิยมนั้นๆ นอกจากนี้ Kohlberg

สรุปว่า ความเป็นผู้มีจริยธรรมสูง เกิดจากความสามารถในการเพ่งความสนใจที่กฎเกณฑ์และมีความสามารถในการควบคุมตนเองในด้านต่างๆ โดยทั่วไปด้วยในสภาพปกติมนุษย์จะมีการพัฒนาการทางจริยธรรมหลายขั้นตอน จากอายุ 11-25 ปี และการใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ต่างๆ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผนและยังอาจทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ได้ เหตุผลพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น ในสถานการณ์แต่ละชนิดอีกด้วย จากการศึกษาพัฒนาการทางด้านจริยธรรมในสถานการณ์ที่ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม Kohlberg แบ่งจริยธรรมออกเป็น 6 ชั้น 3 ระดับ เรียงตามอายุของผู้ให้เหตุผลนั้นๆ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงการพัฒนาทางจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของ Kohlberg

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	1.ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre conventional Level) 2-10 ปีการกระทำของเด็กในขั้นนี้ความมุ่งหมายเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษและการแสวงหารางวัล เด็กถือว่าการที่คนอื่นกระทำตามที่เขาต้องการนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าการกระทำนั้นจะขัดกับบุคคลอื่นชอบแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกัน โดยไม่ให้เสียเปรียบกันด้วย
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13) ปี ขั้นที่ 4 หลักการทำหน้าที่ของสังคม (13-16) ปี	2.ระดับกฎเกณฑ์ (Conventional Level) 10-16 ปี เป็นระดับที่เด็กทำตามสังคมประเพณี กฎหมาย ศาสนา โดยจะควบคุมความประพฤติจากการตีชมของสังคมการกระทำจะเป็นไปตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเพื่อน ดังนั้นการเลียนแบบจึงมีมาก แม้ว่าแบบอย่างนั้นจะขัดกับสังคมก็ตาม ต่อมาจึงจะตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนตามกฎหมาย

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (16 ปีขึ้นไป)	3.ระดับเหนือเกณฑ์(Post conventional Level) 16 ปีขึ้นไป เด็กจะมีจริยธรรมขั้นสูง คือ มีการกระทำที่แยกตนออกจากกฎเกณฑ์และความคาดหวังของผู้อื่น ในการตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ จึงต้องมาวิเคราะห์ด้วยตนเองก่อน แล้วจึงตัดสินใจโดยคำนึงถึงความสำคัญและประโยชน์สูงสุดของสังคม ไม่รู้จักลัทธิของผู้อื่นมีความรู้ลึกเป็นสากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน

3) ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธมนาวิน

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2543: 1-16) กล่าวว่า ในทางจิตวิทยา จริยธรรมได้จำแนกออกเป็นหลายด้าน เช่น ด้านพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ และเหตุผล เป็นต้น การจำแนกนี้จำเป็นมากสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่ปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม จากการวิจัย สังเคราะห์งานวิจัย และการประมวลทฤษฎี หลักการทั้งของไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับสาเหตุทางจิตใจที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมคนเก่งและคนดี ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาพบว่า มีลักษณะทางจิตใจหรือจิตลักษณะอย่างน้อย 8 ด้าน ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลกระทำพฤติกรรมดีได้อย่างมั่นคง จิตลักษณะ 8 ด้านนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ได้แก่ จิตลักษณะพื้นฐาน เปรียบได้กับรากของต้นไม้ 3 ด้าน คือ

- 1.สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการคิด
2. การมีประสบการณ์ทางสังคมอย่างเพียงพอ ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา หรือการหยั่งลึกทางสังคม
3. การมีสุขภาพจิตดี

ส่วนที่ 2 ได้แก่ สาเหตุทางจิตใจของพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง เปรียบได้กับส่วนลำต้นของต้นไม้ 5 ด้าน คือ

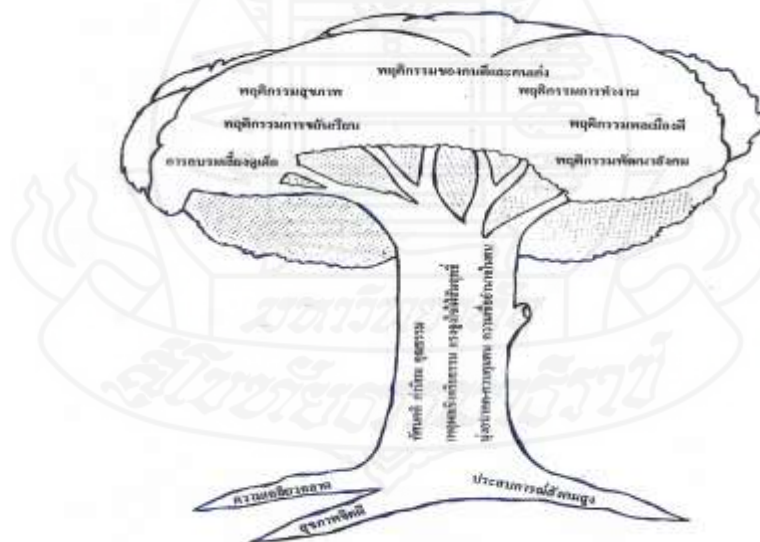
1. ทักษะ คุณธรรม ค่านิยมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดี

2. เจตนาก่อนการกระทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (เหตุผลเชิงจริยธรรม)

3. ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนให้รู้จักอดได้ รอได้เหมาะสม

4. ความเชื่อที่ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (ความเชื่ออำนาจในตน)

5. ความมานะบากบั่นฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) กลุ่มจิตลักษณะทั้ง 3 ด้านในส่วนรากนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนากลุ่มจิตลักษณะ 5 ด้านใน ส่วนลำต้นของต้นไม้ได้ การที่ได้พบลักษณะจิตใจ 8 ด้านดังกล่าว ทำให้ทราบว่าจำเป็นต้องพัฒนาลักษณะใดบ้าง และพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอนอย่างไรจึงจะเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เปรียบเสมือนต้นไม้ที่จะออกดอกออกผลงดงามได้ต้องประกอบด้วยรากและลำต้นซึ่งสมบูรณ์แข็งแรงเป็นรากฐานเสียก่อน ด้วยเหตุนี้จึงเรียกทฤษฎีนี้ว่า “ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม” ดังแสดงในภาพประกอบ 2.1 ซึ่งแสดงถึงโครงสร้างของการเกิดพฤติกรรมจริยธรรมที่จะต้องพัฒนาในส่วนที่เปรียบเสมือนรากก่อน เมื่อครบถ้วนที่รากแล้วจึงไปพัฒนาลักษณะที่อยู่บนลำต้นจึงจะเกิดผลดี ได้แก่ดอก ใบ และผลภาพประกอบ 2.2 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา (ที่มา: ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2543: 1)

ภาพที่ 2.1 ภาพต้นไม้จริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม

จากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม จะเห็นว่าความเฉลียวฉลาด ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิตเป็นลักษณะที่ประกอบกันเปรียบเสมือนส่วนรากของต้นไม้ บุคคลที่มีลักษณะทั้งสามนี้สูงในคน

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย

1) งานวิจัยในประเทศ

(1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังความเป็นไทยในครอบครัว
 เขาวลัษณ์ ไชยประสิทธิ์ (2530: 120) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมสูงกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

ผดุง อารยะวิญญู และ ศรียา นิยมธรรม (2530: 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความนิยมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จากโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 12 โรงเรียน จำนวน 720 คน พบว่าความนิยมไทยของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความนิยมไทยของผู้ปกครอง

พีรวัชร เวียงคำ (2543: 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นในด้านสุขภาพ น้ำใจและความรับผิดชอบ การคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและรู้จักพึ่งตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นจำนวน 360 คน พบว่า ปัจจัยครอบครัวโดยเฉพาะความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของวัยรุ่น

จากการศึกษางานวิจัย จะเห็นได้ว่า ตัวแปรการปลูกฝังความเป็นไทยของครอบครัว น่าจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแปรการปลูกฝังความเป็นไทยของครอบครัวมาศึกษา โดยศึกษาว่านักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังความเป็นไทยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียนมาน้อยเพียงใด เพื่อนำมาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้พิจารณาแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมและความเป็นไทยให้เหมาะสมกับนักเรียนต่อไป

(2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังความเป็นไทยในโรงเรียน

วิบูลย์ กระจ่างแจ้ง (2530: 81-82) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมความนิยมไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัย

พบว่า ผู้บริหารสามารถบริหารงานการส่งเสริมความนิยมไทยในโรงเรียนได้ในระดับมาก คือ บริหารงานบุคลากรและการบริหารงานธุรการและการเงิน ส่วนการบริหารงานอาคารสถานที่งานวิชาการ งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสามารถบริหารงานดังกล่าวที่มีต่อการส่งเสริมความนิยมไทยในโรงเรียนในระดับปานกลางพันคำ มิโพนทอง (2533 : 91) ได้ศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครู ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยผลจากการศึกษาพบว่า ค่านิยมพื้นฐานของครูมีความสัมพันธ์ค่านิยมพื้นฐานของนักเรียน และพบว่านักเรียนที่มีปริมาณการได้รับการถ่ายทอดค่านิยมพื้นฐานจากครูสูง จะมีค่านิยมด้านการมีระเบียบวินัยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดค่านิยมพื้นฐานจากครูในปริมาณต่ำ

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2539: 99) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีวินัย โดยผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ค่านิยมของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการเป็นแบบอย่างของครู ด้านพฤติกรรมการมีวินัยและการสนับสนุนจากครูด้านวาจา และการรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัย จะเห็นได้ว่า ตัวแปรการปลูกฝังความเป็นไทยของโรงเรียน น่าจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแปรการปลูกฝังความเป็นไทยของโรงเรียน มาศึกษา โดยศึกษาว่านักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังความเป็นไทยของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียนมาน้อยเพียงใด เพื่อนำมาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้พิจารณาแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมและความเป็นไทยให้เหมาะสมกับนักเรียนต่อไป

(3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิยมนิยมความเป็นไทย

ชฎาพร พัทธชัยเชษฐ (2525: 80-81) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษา ในเรื่อง การรักอิสระ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย การเคารพต่อผู้อาวุโส การถือพรคถือพวก การตรงต่อเวลา การประหยัด มัธยัสถ์ การนิยมไทย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 48.39 มีความเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ร้อยละ 13 เห็นด้วยอย่างยิ่ง นักเรียน ร้อยละ 34.87 ไม่มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ และร้อยละ 3.62 ไม่เห็นด้วยกับการนิยมไทย ซึ่งสอดคล้องกัน

กอบแก้ว สิงห์ดี (2526:37) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อวัฒนธรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อวัฒนธรรมไทยด้านภาษา

ศิลปกรรม วรรณคดี ศาสนา จรรยาบรรณ การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ผลการวิจัย พบว่า ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมนิสิตส่วนใหญ่เข้าใจ ความหมายและ ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมเป็นอย่างดี นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นชอบซึ่งต่อลักษณะสำคัญของ วัฒนธรรมไทย ด้านภาษา ศิลปกรรม วรรณคดี ศาสนา จรรยาบรรณ การแต่งกาย ตลอดจน ขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างในทางที่ดี ส่วนความรู้สึกที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ไทยนั้น นิสิตมีความเห็นว่า วัฒนธรรมไทยในด้านภาษา ความศรัทธาที่มีต่อศาสนา ความรู้สึกที่มี ต่อวรรณคดี การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี การเคารพยกย่องผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลง ไปในทางที่เลวลง

ผดุง อารยะวิญญู และ ศรียา นิยมธรรม (2530: 60-62) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความนิยมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมัศึกษามีความ นิยมไทยในปริมาณค่อนข้างสูง คือ มีจำนวนร้อยละ 98 แต่ถึงแม้ว่านักเรียนมรความรู้สึกรักนิคมนิยม ไทยแต่แสดงออกทางพฤติกรรมในการนิยมเพียงร้อยละ 67 และนักเรียนที่มีระดับการเปิดรับ วัฒนธรรมไทยสูงมีอยู่ประมาณร้อยละ 46 ของประชากร แสดงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากมี ความนิยมไทยในด้านความรู้สึกนึกคิด แต่ไม่แสดงพฤติกรรมบ่อยนัก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่า มีปัจจัยหลาย ประการด้วยกันที่ส่งผลต่อค่านิยมความเป็นไทย ผู้วิจัยคิดว่า ค่านิยมความเป็นไทยเป็นสิ่งที่ทุกคน ควรเห็นความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศชาติ จึงสนใจที่จะศึกษา เกี่ยวกับค่านิยมความเป็นไทยว่ามีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่จะส่งผลต่อค่านิยมความเป็นไทยของ นักเรียน

นรินทร์ ศรีสว่าง (2541: ง) ได้สร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้าน ความใฝ่รู้ เกี่ยวกับด้านช่างสังเกต อยากรู้อยากเห็น ด้านพยายามและตั้งใจ ด้านขยันและอดทน ด้าน รับผิดชอบ และด้านคิดริเริ่มและมั่นใจในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 618 คน ด้วยวิธีการ สุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg เป็นแนวทางในการ สร้างเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบด้านช่างสังเกต อยากรู้อยากเห็น มีค่า อยู่ระหว่าง .286-.518 ด้านมีความพยายามและตั้งใจ มีค่าอยู่ระหว่าง .306-.605 ด้านขยันและอดทน มีค่าอยู่ระหว่าง .314-.560 ด้านรับผิดชอบ มีค่าอยู่ระหว่าง .346-.500 และด้านคิดริเริ่มและมั่นใจใน ตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง .233-.525 และข้อสอบทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบมีค่าอยู่ระหว่าง .67-.77 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ

ไพศาล เอกะกุล (2542: ง) ได้สร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะ
 ความเป็นครูบางประการตามความรู้สึกของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ของสถาบันราชภัฏในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ระดับปริญญาตรี 4 ปี
 ชั้นปีที่ 4 ของคณะครุศาสตร์ จากสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 8 แห่ง ในภาคเรียน
 ที่ 2 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 720 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิธีการศึกษาได้ทำการทดสอบ
 3 ครั้ง การทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ เพื่อปรับปรุงและ
 คัดเลือกข้อสอบการทดสอบครั้งที่ 3 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ค่าความแม่นยำ
 สร้างเกณฑ์ปกติในรูปแบบที่ปกติ และศึกษาเปรียบเทียบระดับความเป็นครูดี จำแนกตามเพศ กลุ่ม
 สายวิชาเอก และกลุ่มสถาบันราชภัฏของนักศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากการทดสอบครั้งที่ 3 ผล
 การทดสอบครั้งที่ 3 ที่ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 490 คน ได้แบบทดสอบวัด
 คุณลักษณะความเป็นครูดี 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประชาธิปไตย ด้านความเชื่อถือได้ในตนเอง
 ด้านความมีเหตุผล และด้านความศรัทธาในอาชีพครู จำนวน 50 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบหา
 ได้โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม พบว่า ค่าอำนาจจำแนก ด้านความเป็น
 ประชาธิปไตย มีสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .3080-.5572 ค่าอำนาจจำแนกด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มี
 สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .3025-.5899 ค่าอำนาจจำแนกด้านความมีเหตุผล มีสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง
 .3327-.5075 ซึ่งทุกข้อแต่ละ ด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ค่าความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบหา
 ได้โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า มีค่าตั้งแต่ .64 - .72 และค่าความเชื่อถือได้ของ
 แบบทดสอบรวมทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .73 ค่าความแม่นยำเชิงเนื้อหา หาได้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ
 พิจารณาความสอดคล้องของข้อสอบ ตามทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของ Kohlberg พบว่า ทุกข้อมี
 ความสอดคล้องตามเกณฑ์ ค่าความแม่นยำเชิงโครงสร้าง หาได้โดยการใช้สัมประสิทธิ์
 สหสัมพันธ์ภายในของคะแนนข้อสอบรายด้านกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ด้วยวิธีของเพียร์สัน พบว่า
 ทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกอยู่ระหว่าง .3340-.7799 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .01 การสร้างเกณฑ์ปกติแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นครูดี โดยการสร้างคะแนนที่ปกติของ
 แบบทดสอบ คุณลักษณะความเป็นครูดี จำแนกโดยภาพรวม มีคะแนนที่ปกติอยู่ระหว่าง T21 –T81
 จำแนกตามกลุ่มสถาบันราชภัฏ มีคะแนนที่ปกติ อยู่ระหว่าง T21-T78 และจำแนกตามกลุ่มวิชาเอก
 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่มีคะแนนที่ปกติอยู่ระหว่าง T21-T79 และเปรียบเทียบระดับความ
 เป็นครูดี ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ใช้ในการทดสอบครั้งที่ 3 การทดสอบค่าที พบว่า นักศึกษา
 คณะครุศาสตร์ เพศชายและเพศหญิง มีระดับความเป็นครูดีไม่แตกต่างกัน นักศึกษาคณะครุศาสตร์
 ที่เรียนกลุ่มวิชาเอกสายวิทย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่เรียนกลุ่มวิชาเอกสายศิลป์ มีระดับความ
 เป็นครูดีไม่แตกต่างกัน ขณะที่นักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่เรียนอยู่ในกลุ่มสถาบันราชภัฏภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีระดับความเป็นครูดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยณรงค์ ศรีสุข (2545: ง) ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมและนักเรียนหญิง มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นนักเรียนโดยรวมมีความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนชาย มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) นักเรียนหญิงมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน มากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุมาลี สุจินดา (2546: ง) ได้ศึกษาเรื่อง จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและครูด้านความเมตตา กรุณา ความสามัคคี ความอดทน ความเสียสละ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความประหยัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นงนุช เทศทอง (2547 : ง) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ การประหยัดและการมีระเบียบวินัย ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเสียสละแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน 3) การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ที่เรียนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พานิชยกรรมและคหกรรม มีคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์

และการมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความเสียสละ และการประหยัดไม่แตกต่างกัน 4) การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีคุณธรรม จริยธรรมไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

อ่อนศรี ทองไพจิตร (2548 : ง) ได้ศึกษาเรื่อง จริยธรรมนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านความเสียสละ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ และ ด้านความอดทน 2) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 ระหว่างเขตชุมชนเมืองกับเขตชุมชนชนบท โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จากนั้นนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการ นำเสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้น ที่ 4 ดังนี้ ชื่อ โครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา เป้าหมาย วิธีการอบรม วิทยากร เครื่องมือ/อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ การติดตามผล ประเมินผล และผลที่คาดว่าจะได้รับ

พิชัย นาวรรัตน์วิทยา (2549 : ง) ได้ศึกษาเรื่อง จริยธรรมนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขต ใฝ่อรุณพัฒนา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขต ใฝ่อรุณพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี ความเมตตา กรุณา การตรงต่อเวลา ความยุติธรรม และความเสียสละ อยู่ในระดับมาก ส่วนความประหยัด ความขยัน มั่นเพียร ความอดทน และความใฝ่รู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ชูเพียร คำสราญ (2549: ง) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมอิสลาม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณธรรม จริยธรรมอิสลามของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ด้านความอดทน ด้านความเมตตา ด้านการให้อภัย และโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนคุณธรรม จริยธรรมด้านความบริสุทธิ์ใจ และความสุภาพอ่อนน้อม อยู่ในระดับ มาก 2) การเปรียบเทียบคุณธรรม จริยธรรมอิสลามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน

เอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามจังหวัดที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านความเมตตา ความบริสุทธิ์ใจ และด้านความให้อภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคุณธรรม จริยธรรมด้านความอดทน และโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า จังหวัดที่ตั้งและขนาดของโรงเรียนร่วมส่งผลกระทบต่อคุณธรรม จริยธรรม ด้านความอดทน และคุณธรรม จริยธรรมโดยรวม

2) งานวิจัยต่างประเทศ

Hiessman (1969: 36, อ้างถึงใน สมพงษ์ กล้าวิกรณ์ 2541: 16) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนในสหรัฐอเมริกา เพื่อฝึกอบรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีทางประชาธิปไตย พบว่า วิธีการให้เด็กเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดี ตามวิถีทางของประชาธิปไตยโดยใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น สโมสร โครงการ สถานักเรียน คณะกรรมการนักเรียนและสถานการณ์อื่นๆ ที่ต้องการความเป็นประชาธิปไตย มีการยอมรับนับถือ ร่วมมือกัน นักเรียนจะเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากสิ่งเหล่านี้ โดยการเรียนรู้ที่จะฝึกให้มีความรับผิดชอบและตระหนักว่าพลเมืองดีต้องการยอมรับในหน้าที่และพันธะระหว่างกันและกัน การยอมรับนับถือผู้อื่น การใช้กระบวนการกลุ่มและโครงการที่เกี่ยวกับชุมชน สิ่งเหล่านี้จะนำมาพัฒนาทักษะประชาธิปไตย

Romane (1985: 2442, อ้างถึงใน บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ 2536 : 38) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 2 กลุ่ม 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

Narvaz (1994: 4042-A) ศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมความจำสำหรับเนื้อหาทั่วไป และการโต้แย้งจริยธรรมเชิงบรรยาย โดยใช้การอ่านเรื่องราว 4 เรื่อง ดังนี้คือ 1) สิ่งที่ไม่ใช่จริยธรรม เรื่องราวที่เป็นกลางๆ 2) เรื่องราวทางจริยธรรมชั้นหลากหลาย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรมของชั้นแตกต่างกันของ Kohlberg 3) เรื่องราวทางจริยธรรมชั้นเดียวที่เป็นการยอมรับจริยธรรมตามขั้นที่ 5 ของ Kohlberg และ 4) เรื่องราวเทพนิยาย หลังจากอ่านเรื่องราวทั้ง 4 ชนิดแล้ว ทดสอบด้วยแบบทดสอบ Defining Issues Test (DIT) เพื่อวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบทดสอบ DIT ใช้คะแนน P (P-Score) ในการทดสอบเรื่องราวที่เป็นกลางๆแบ่งแยกตามพื้นฐานการอ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง สมมติฐานการวิจัยมี 2 ข้อ ดังนี้

1. หลังจากควบคุมด้วยการอ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง กลุ่มคะแนนสูงในเหตุผลเชิงจริยธรรมควรมีคะแนนสูงในจริยธรรมพื้นฐานที่จำได้

2. หลังจากควบคุมด้วยการอ่านเข้าใจเนื้อเรื่องทั่วไป กลุ่มที่คะแนน เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า ควรมีคะแนนมากกว่าในเนื้อหาทั่วไปที่จำได้ สำหรับเรื่องราวทาง จริยธรรมชั้นหลากหลาย

Oberle (1994 : 3382-A) ได้ประเมินเหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาล โดยมีจุดมุ่งหมายส่วนแรก เพื่อพิสูจน์เกี่ยวกับปัญญาจริยธรรมทั่วไปที่เป็นประสบการณ์ของ พยาบาล ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ทำการสัมภาษณ์การทำงานของพยาบาลที่ดูแลผู้ป่วยอาการหนักใน โรงพยาบาลและสอบถามปัญหาทางจริยธรรมที่ประสบ ในส่วนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับบทสนทนาการ เรียนพยาบาลและการฝึกปฏิบัติทางพยาบาล จำนวน 37 คน ส่วนที่ 3 ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ และ ครูผู้สอนจำนวน 12 คน จากคณะและวิทยาลัยพยาบาล โดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการตอบสนอง ที่ดีที่สุดต่อปัญหาจริยธรรมตามบทสนทนา ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลสมาชิกจำนวนน้อยยอมรับ คุณภาพของการตอบสนองในระดับคำตอบที่ดีที่สุดมีบางคนที่ส่วนใหญ่ตอบว่าแย่ที่สุด ขณะที่ การกระทำที่ถูกต้องตามจริยธรรมสำหรับพยาบาล การตอบสนองและการให้น้ำหนักของผู้เชี่ยวชาญ ต่อต้านข้อความที่ว่าผู้ป่วยเป็นคน มุมมองสถานการณ์แตกต่างกันตามบทสนทนา ถูกกำหนดขึ้น ตามความรู้ ทักษะและคุณค่าของตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า พยาบาลคือมนุษย์เช่นกัน ขอบเขตการ ยอมรับเกิดการพัฒนายังเป็นไปไม่ได้ต่อการตอบสนองที่ดีที่สุดตามเหตุการณ์หรือบทสนทนา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสรุปได้ว่า ผลการวิจัยส่วนใหญ่เรื่อง เกี่ยวกับจริยธรรมด้านต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่พบว่ามีนัยสำคัญ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณธรรมจริยธรรม 6 ประการของนักเรียน เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด

2.3.1 ความหมายของยาเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 (อ้างถึงใน สมศักดิ์ พันธุ์วัฒนา.2540 : 688) ได้ให้ความหมายยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุใดๆ เมื่อเสพเข้าสู่ ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ทำให้ ต้องเพิ่มปริมาณเสพขึ้นเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและ จิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา ทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรม ทั้งนี้รวมถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยา เสพติดให้โทษด้วย สำหรับความหมายยาเสพติดที่องค์การอนามัยโลก (อ้างถึงใน สมศักดิ์ พันธุ์ วัฒนา.2540 : 688) ได้ให้ความหมายยาเสพติดกว้างกว่ากฎหมายไทยโดยรวมสารที่ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในร่างกายและจิตใจ เมื่อได้รับเข้าไปในร่างกายเป็นผลให้ผู้นั้นอยากได้รับหรือ จำเป็นต้องได้รับสารนั้นเป็นอาเจิน ดังนั้นบุหรี่ปริหรือเหล้าและแม่แต่กาแฟก็เป็นยาเสพติด

สำหรับคุณิต สุนทรานู (2542: 461) ได้ให้ความหมายยาเสพติด ไว้ว่า คือ สารใดก็ตาม เมื่อเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีกิน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีอื่นใดก็ตามทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจของผู้รับ ทำให้รู้สึกแจ่มใส ทำให้มีความสุข ความพึงพอใจ เมื่อใช้ไปนานๆ ทำให้ร่างกายเกิดความทนต่อสารที่ได้รับมากขึ้น ทำให้ต้องเพิ่มปริมาณและจำนวนครั้งที่ใช้ เมื่อหยุดการใช้สาร นั้นทำให้เกิดอาการต่างๆ เช่น หงุดหงิด หรือมีอาการรุนแรงถึงชักและเสียชีวิตได้

นอกจากนี้สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2527: 18) ได้ให้ความหมายยาเสพติดว่า เป็นยาหรือสารเคมีใดก็ตาม ซึ่งบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกายโดยการฉีด กิน หรือดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสื่อม โทรมขึ้นแก่บุคคลผู้เสพและสังคมด้วย ทั้งจะต้องทำให้ผู้เสพแสดงออก ซึ่งลักษณะต่างๆ กันคือ มีความต้องการที่จะเสพยาชนิดนั้นๆ ต่อเนื่องกัน มีความต้องการเพิ่ม ปริมาณของยามากขึ้นทุกขณะและมีภาวะเป็นการติดยาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ ตลอดเวลาทำให้สุขภาพโดยทั่วไปทรุดโทรม รวมตลอดถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้ โทษดังกล่าวด้วย

จากแนวคิดต่างๆ ของความหมายยาเสพติด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง ยา สารเคมีหรือวัตถุใดๆ ที่เข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะกิน ทา สูดดม หรือฉีดเข้าสู่ร่างกายทางใด ทางหนึ่งต่อเนื่องเป็นประจำทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และสังคม

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 กำหนดไว้ว่า ยาเสพติดให้โทษหมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายและจิตใจมี ลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการขนาดการเสพมากขึ้นเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความ ต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปทรุดโทรมลง

อานนท์ รุ่งโรจน์สารทิศ (2550, 9-10) กล่าวว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธี รับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ ยังจะทำให้เกิดการเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวัน หรือวันละหลาย ๆ ครั้ง

วงการแพทย์ให้ความหมายยาเสพติด โดยพิจารณาจากนำไปใช้และผล ที่เกิดต่อตัวผู้เสพ สรุปดังนี้ (กรมพลศึกษา, 2541 18-19) ยาเสพติดหมายถึง ยาหรือสารเคมีใดๆ ก็ตาม ซึ่งเมื่อบุคคลรับเข้าสู่ร่างกายโดยการฉีด สูบ การกิน การดม หรือวิธีการใดๆ ไม่ว่าจะ เป็น ครั้งคราวหรือเป็นเวลานาน ซึ่งสารนั้นไปก่อกวนระบบการทำงานของร่างกายทำให้เกิดลักษณะ สำคัญ 4 ประการของผู้เสพ คือ

1. เกิดความต้องการเสพยาอย่างสุดจะอดกลั้น
2. จะต้องเพิ่มปริมาณการใช้ยาเรื่อยๆ
3. ตกเป็นทาสของยาทั้งร่างกายและจิตใจ
4. ทำให้เกิดผลร้ายต่อผู้เสพและสังคม

ลักษณะสำคัญของสารเสพติด จะทำให้เกิดอาการ และอาการแสดง

ต่อผู้เสพดังนี้

ปริมาณมากขึ้น

หรือหยุดใช้

1. เกิดอาการดื้อยา หรือต้านยาและเมื่อติดแล้วต้องการใช้สารนั้นใน
2. เกิดอาการขาดยา ถอนยา หรืออยากยา เมื่อใช้สารนั้นเท่าเดิม ลดลง
3. มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างรุนแรงตลอดเวลา
4. สุขภาพร่างกายทรุดโทรมลง เกิดโทษต่อตนเอง ครอบครัว ผู้อื่น

ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป ยาเสพติด หมายถึง สารเคมี ที่เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดยวิธีวิธีการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจมีความต้องการปริมาณในการเสพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สุขภาพทรุดโทรมลง

2.3.2 ประเภทของยาเสพติด

สมศักดิ์ พันธุ์วัฒนา (2540: 688) แบ่งประเภทของยาเสพติดออกเป็น

2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การแบ่งตามที่มาของยาเสพติด หรือแหล่งกำเนิดของยา ดังนี้

1.1 ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) เป็นยาเสพติดที่ได้มาจากพืช ซึ่งอาจจะสกัดหรือกลั่นจากพืช หรือพันธุ์ไม้บางชนิดโดยตรง ที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระช่อม เป็นต้น และสามารถที่จะนำมาแปรสภาพเป็นลักษณะอย่างอื่น โดยกรรมวิธีทางเคมีได้ เช่น แปรฝิ่นเป็นมอร์ฟีน หรือเฮโรอีน เป็นต้น

1.2 ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เป็นยาเสพติดที่ได้มาจากการปรุงขึ้นโดยกรรมวิธีทางเคมีโดยตรง และนำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติ เพราะมีสารที่ทำให้เป็นยาเสพติดผสมอยู่ เช่น Methadone Phenadoxone Pethidine เป็นต้น

2. การแบ่งยาเสพติดตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อระบบประสาท ในการแยกประเภทนี้ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท แล้วแต่ชนิดของยาเสพติดที่จะแสดงปฏิกิริยาต่อระบบประสาท

2.1 ประเภทกดประสาท (Depressants) ได้แก่ พวทยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ในการกดหรือระงับประสาท ทำให้มีเมานา เช่น ผีน มอร์ฟีน เฮโรอีน เป็นต้น

2.2 ประเภทหลอนประสาท (Hallucinogenic Drugs) ได้แก่ ยาเสพติดจำพวกที่ทำให้เกิดความรู้สึกทางสัมผัสประสาท โดยไม่มีสิ่งเกิดขึ้นจริงเป็นการหลอนตัวเอง เช่น Mescaline, Dimethyltryptamine : D.M.T เป็นต้น

2.3 ประเภทกระตุ้นประสาท (Stimulants) ได้แก่ ยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ในทางกระตุ้นทำให้ประสาทตื่นตัว เร่งเร้าประสาท และสมอง ในขณะที่ยาออกฤทธิ์ช่วยเพิ่มพูนความสามารถชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เกิดความสุข เช่น แอมเฟตามีน คาเฟอีน โคคาอีน

2.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสม (Mixed) ได้แก่ ยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทผสมกัน อาจออกฤทธิ์กดประสาท กระตุ้นประสาท หรือหลอนประสาท พร้อมกันในขณะที่เดียวกัน เช่น กัญชา สุรา

3. แบ่งตามประเภทตามความรุนแรง ซึ่งจำแนกได้ 5 ประเภท คือ

3.1 ประเภทที่ 1 คือ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน

3.2 ประเภทที่ 2 คือ ยาเสพติดให้โทษชนิดทั่วไป เช่น มอร์ฟีน แอมเฟตามีน โคเคอีน ผีน

3.3 ประเภทที่ 3 คือ ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่ เช่น ยาแก้ไอที่มีโคเคอีนผสมอยู่

3.4 ประเภทที่ 4 คือ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ ประเภท 2 เช่น อะเซทิลแอนไฮไดรด์ อะเซทิลคลอไรด์

3.5 ประเภทที่ 5 คือ ยาเสพติดที่ไม่ได้จัดอยู่ในประเภท 1-4 เช่น กัญชา กระท่อม

ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2527: 1-3) ได้จำแนกประเภทยาเสพติดตามคุณสมบัติออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดประเภทฝิ่น และกลุ่มของฝิ่น ยาเสพติดประเภทนี้กดประสาท และสมองอย่างรุนแรง ได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟีน ผีน และอนุรักษ์อื่นๆ ที่สกัดได้จากฝิ่น เช่น โคเคอีน เป็นต้น การติดยาประเภทนี้ทำลายทั้งร่างกายและสภาพจิต สติปัญญา ความนึกคิด และบั้นทอนชีวิตอย่างรวดเร็ว

2. ยาเสพติดประเภทยานอนหลับ และยาสงบประสาท ยานอนหลับชนิดต่างๆที่เคยใช้ในวงการแพทย์ได้มีผู้นำมาใช้ในทางที่ผิด โดยไม่ได้รับคำแนะนำจากแพทย์จึงเกิดการ

เสพติด ทำให้เกิดอันตรายแก่สมอง และระบบประสาทของร่างกาย ยาที่ใช้เป็นยาเสพติดอยู่มากในเวลานี้ คือ ยานอนหลับ ประเภทบาร์บิทูเรต และขึ้นชื่อมากในเมืองไทย คือ เซโคนาล (Seconal) หรือ เรียกว่า “เหล้าแห้ง” อีกพวกหนึ่งคือ ยาสงบประสาทสำหรับระงับความกระวนกระวาย เครื่องเครียด เป็นยาระงับประสาทอย่างอ่อน

3. ยาเสพติดประเภทกัญชา และพืชกระท่อม กัญชาเป็นยาออกฤทธิ์หลอนประสาท ทำให้ร่างกายเสื่อมโทรม และเป็นโรคจิตได้ง่าย ส่วนพืชกระท่อมมีฤทธิ์ในทางกระตุ้นประสาท ทำให้ตื่นตัวผิดปกติ ถ้าใช้ไปนานๆ จะทำลายประสาทเกิดประสาทหลอน และโรคจิตเช่นเดียวกัน

4. ยาเสพติดประเภท แอมเฟตามีน เป็นยากระตุ้นระบบประสาทกลาง ในอดีตเรียกยานี้ว่า “ยาม้า” หรือยาขยัน หรือม้าขาว ปัจจุบันเรียก “ยาบ้า” ผู้ที่ใช้ในทางที่ผิดมักใช้เป็นยาแก้ง่วง ยาเพิ่มกำลัง ยาลดความอ่อน ทั้งนี้เพราะยาจำพวกดังกล่าวจะถูกกระตุ้นสมองให้ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ร่างกายจะอ่อนล้าทันทีที่หมดฤทธิ์ยา การทำของอวัยวะในร่างกายจะผันผวน และผิดปกติ บังคับตัวเองไม่ได้มักมีอาการคลุ้มคลั่งคล้ายคนเป็นโรคจิต ประสาทหลอนตลอดเวลา

5. ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท และไอระเหย ผู้เสพประเภทนี้จะเกิดอาการฝันเพื่องหลอนจิต เห็นแต่ภาพลวงตา ขาดการควบคุมตัวเองมีเมืออยู่กับความฝันทั้งร้ายและดี ประสาทรับความรู้สึก การมองเห็น การรับรสได้กลิ่น หรือสัมผัสต่างๆ จะแปรปรวนผิดปกติไปหมด ผู้ติดยาเหล่านี้สามารถทำอันตรายแก่ชีวิตตนเองได้ และผู้อื่นได้ เพราะขาดการควบคุมตนเอง และประสาทหลอนให้หลงผิดไปหมด ยาเสพติดประเภทนี้ ได้แก่ พวก L.S.D สารจำพวกไอระเหยต่างๆ ก็มีอันตรายมากเช่นกัน ผู้สูท่ไม่ถึงการณ์ นำมาใช้เพื่อให้เกิดอาการมึนเมาอมประสาทตัวเอง หลอนจิตไปต่างๆ สารพวกนี้โดยส่วนมากเป็นสารเคมี เช่น กาว น้ำมันเบนซิน ทินเนอร์ อีเธอร์ น้ำยาซักแห้ง ซึ่งเกิดอันตรายต่อประสาท ทำให้มึนงง คลื่นไส้ เวียนศีรษะ

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเภทของยาเสพติดสามารถแบ่งตามแหล่งกำเนิดของยา คือ ยาเสพติดธรรมชาติและยาเสพติดสังเคราะห์ ส่วนการแบ่งตามการออกฤทธิ์ของยาที่มีต่อระบบประสาท คือ ยาเสพติดที่มีกระตุ้นประสาท กดประสาท หลอนประสาท หรือมีฤทธิ์ต่อประสาทแบบผสมกันทั้งกระตุ้นประสาทหลอนประสาท

ตามพระราชบัญญัติให้โทษ พ.ศ. 2522(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ,2542 หน้า 16-19) ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 ได้แก่ เฮโรอีน แอลเอสดี แอมเฟตามีน หรือยาบ้า ยาอี หรือยาเลิฟ

2. ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ แต่ต้องใช้ภายใต้การควบคุมของแพทย์ และใช้เฉพาะกรณีที่น่าจำเป็นเท่านั้น ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน หรือโคคาอิน โคลเคอิน และเมทาโดน

3. ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 3 ยาเสพติดประเภทนี้เป็นยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติด ประเภทที่ 2 ผสมอยู่ด้วย มีประโยชน์ทางการแพทย์ การนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อื่นหรือเพื่อเสพติดจะมีบทลงโทษกำกับไว้ ยาเสพติดประเภทนี้ ได้แก่ ยาแก้ไอ ที่มีตัวยา โคลเคอิน ยาแก้ท้องเสีย ที่มีฝิ่นผสมอยู่ด้วย ยาฉีกระงับปวดต่าง ๆ เช่น มอร์ฟีน เพทิดีน ซึ่งสกัดมาจากฝิ่น

4. ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 4 คือสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการบำบัดโรคแต่อย่างใด และมีบทลงโทษกำกับไว้ด้วย ได้แก่ น้ำยาอะเซติกแอนไฮไดรด์ และอะเซติลคลอไรด์ ซึ่งใช้ในการเปลี่ยนมอร์ฟีนเป็นเฮโรอีน สารคลอซูไดอีเฟอริน สามารถใช้ในการผลิตยาบ้าได้ และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก 12 ชนิด ที่สามารถนำมาผลิตยาไอและยาบ้าได้

5. ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าขายอยู่ในยาเสพติดประเภทที่ 1 ถึง 4 ได้แก่ ทุกส่วนของพืชกัญชา ทุกส่วนของพืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจะเห็นว่ายาเสพติดนั้น ไม่เพียงแต่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน แต่บางชนิดอยู่ใกล้จนคาดไม่ถึง การใช้ยาที่มีสรรพคุณในการรักษาโรค หากใช้อย่างไม่ถูกวิธีทางการแพทย์แล้ว หรือหากนำไปใช้ไม่ถูกวิธี ก็อาจกลายเป็นสารเสพติดได้ ไม่เพียงแต่สารที่เป็นยาต้องห้ามหรือสารเสพติดรุนแรงเท่านั้น

2.3.3 สาเหตุการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

จำแนกสาเหตุการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 3 ลักษณะ

1. สาเหตุการกระทำความผิดในด้านการผลิตยาเสพติด โดยมีสาเหตุดังนี้

1.1 การผลิตยาเสพติดเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อกฎหมาย บ้านเมือง แต่ผลประโยชน์ที่ได้รับมีกำไรมาก

1.2 เพื่อให้ได้ยาเสพติดชนิดใหม่ ในการขยายตลาดยาเสพติด

1.3 เหตุผลทางการเมือง

1.4 มีการผสมหรือแปรรูปยาเสพติดในหลากหลาย และมีคุณภาพร้ายแรง

ยิ่งขึ้น

1.5 การผลิตยาเสพติดในภูมิภาคนี้ยังมีต้นทุนต่ำกว่าภูมิภาคอื่น

2. สาเหตุการกระทำคามผิด ในด้านการจำหน่ายยาเสพติด มีสาเหตุดังนี้
- 2.1 หวังผลกำไรที่ขายได้สูงกว่าต้นทุนมาก
 - 2.2 ต้องการขยายอิทธิพลร้ายของยาเสพติด
 - 2.3 ต้องการมีลูกค้าไว้ซื้อขายยาเสพติดเป็นจำนวนมาก
 - 2.4 พวกที่เสพติดด้วยกันไม่มีเงินทองซื้อขายยาเสพติดก็ต้องมาขายยาเสพติด
 - 2.5 ประกอบอาชีพรับจ้างขนหรือติดต่อลูกค้าให้
3. สาเหตุในการเสพยาเสพติด มีสาเหตุดังนี้
- 3.1 สาเหตุจากตัวผู้กระทำคามผิด ประกอบด้วย
 - 3.1.1 มีความจำเป็นทางร่างกาย เนื่องจากความผิดปกติทางร่างกาย
 - 3.1.2 มีความต้องการทางจิต เนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ และ
 - 3.1.3 มีความเชื่อถือผิดๆ เป็นเรื่องรู้เท่าไม่ถึงการณ์
 - 3.1.4 มีความอยากรู้อยากลอง วัยรุ่นก้าวแรกของการเตรียมตัวเป็น
 - 3.1.5 มีความคึกคะนอง โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ขาดการดูแลจากสังคม
 - 3.1.6 มีการเปลี่ยนแปลงทางจิต หรือจิตเรื้อรังขาดความรับผิดชอบ
 - 3.2 สาเหตุทางด้านสิ่งแวดล้อม สภาพและปัญหาสังคม
 - 3.2.1 เพื่อนฝูงชักจูง หรือเกิดจากการถูกหลอกลวง
 - 3.2.2 ครอบครัวและผู้ปกครอง
 - 3.2.3 โรงเรียนและการศึกษา
 - 3.2.4 สิ่งแวดล้อมและท้องถิ่น หรือในละแวกผู้เสพติดอาศัยอยู่
 - 3.3 สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ จากการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต ค่าครองชีพสูง ปัญหาด้านเศรษฐกิจระดับประเทศส่งผลกระทบต่อทุกคนมีความจำเป็นต้องการรายได้มากขึ้น แม้ว่าจะงานนั้นจะต้องใช้ความเสี่ยงก็ตาม
 - 3.4 สาเหตุที่ทำให้ยาเสพติดซึ่งเกิดจากฤทธิ์ยาเสพติดที่เสพไม่ส่งผลต่อร่างกายของผู้เสพซึ่งเป็นตัวกระตุ้น การที่ผู้เสพเริ่มเสพยาเสพติด จนกระทั่งติดยาในที่สุด

ติด

โรคภัยไข้เจ็บ

สังคม

ผู้ใหญ่

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปสาเหตุการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ออกเป็น 3 ลักษณะคือ สาเหตุการกระทำ ความผิดจากการผลิตยาเสพติด การจำหน่ายยาเสพติด และจากสาเหตุจากการเสพยาเสพติด

โทษตามกฎหมาย

กองบัญชาการการศึกษา, กรมตำรวจ. (2538: 32,36) ได้กล่าวถึงโทษตามกฎหมายของยาเสพติดที่เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 จะมีโทษร้ายแรงกว่ายาเสพติดให้โทษประเภทอื่นๆ เนื่องจากยาเสพติดที่ได้มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในจำนวนยาเสพติดทั้งหมด ดังนั้น ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 จึงมีบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ไว้ดังนี้

1. ผู้ที่ผลิต นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต
2. ผู้ที่ผลิต นำเข้า หรือส่งออก และเป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ต้องระวางโทษประหารชีวิต
3. ผู้ที่จำหน่าย หรือมีไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่เกินร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท และถ้ายาเสพติดให้โทษนั้นปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินร้อยกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต
4. ผู้ที่มีไว้ครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงยี่สิบกรัม โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท
5. ผู้ที่เสพยาให้โทษประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งแสนบาท

2.3.4 สาเหตุของการติดยาเสพติดในวัยรุ่น

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (2542, 22) กล่าวว่าสาเหตุของกรติดยาเสพติดมีหลายประการดังนี้คือ

1. อยากรอง อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น อยากรับสัมผัส ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยคิดว่า “ไม่คิด” แต่เมื่อลองเสพยาเข้าไปแล้วมักจะติด
2. ถูกเพื่อนชักชวนส่วนใหญ่พบในกลุ่มเยาวชน ทำตามเพื่อน เพราะต้องการ การยอมรับจากเพื่อนฝูง หรือถูกชักจูงว่าใช้แล้วทำให้สมองปลอดโปร่ง หรือใช้แล้วทำให้ขยัน จึงเหมาะแก่การเรียน และการทำงาน

3. ถูกหลอกหลวง โดยอาศัยรูปแบบสีสนสวยงาม ให้ผู้รับไม่อาจทราบได้ว่าสิ่งที่ตนได้รับเป็นยาเสพติด

4. ใช้เพื่อลดความเจ็บปวดทางกาย อันเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บ จรเกิดการติดยาเพราะใช้เป็นประจำ

5. เกิดจากความคะนอง และขาดสติยั้งคิด ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นยาเสพติด แต่อยากแสดงความเก่งกล้า อวดเพื่อน จึงชวนกันเสพจนติด

6. ภาวะสิ่งแวดล้อมรอบตัว เอื้ออำนวยที่จะส่งเสริม และผลักดันให้หันเข้าหา ยาเสพติด เช่น ครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภาวะเศรษฐกิจบีบบังคับให้ทำเพื่อความอยู่รอด อยากรวยเร็ว หรือพักอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพและค้ายาเสพติด

สมจิตต์ ภาติกร (2527) กล่าวถึง การติดยาเสพติดเกิดได้หลายสาเหตุดังนี้

1. จากการถูกชักชวน การถูกชักชวนนี้อาจจะเกิดจากเพื่อนสนิทที่กำลังติดยาอยู่และอยากจะให้เพื่อนลองบ้าง ปัญหานี้มักจะเกิดกับเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัวขาดความอบอุ่น ใจแตกเอาเพื่อนเป็นที่พึ่งนอกจากนี้ผู้ที่อยู่ ณ แหล่งที่มีการซื้อขายยาเสพติด ก็อาจจะได้รับการชักจูง คุณภาพของยาเสพติดที่ดีต่าง ๆ นานา เช่น อาจจะบอกว่า เมื่อเสพแล้วจะทำให้ปลอดโปร่งเหมาะแก่การเรียนการทำงาน การชักจูงดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นในขณะที่ผู้ถูกชักจูงกำลังมึนเมาสุราเที่ยวเตร่กันจึงทำให้เกิดการติดยาได้

2. จากการอยากทดลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากจะรู้รสชาติ อยากสัมผัส โดยคิดว่าคงจะไม่ติดง่าย ๆ แต่เมื่อ ทดลอง เสพเข้าไปแล้วมักจะติด เพราะยาเสพติดในปัจจุบัน เช่น เฮโรอีนจะติดง่ายมาก แม้เสพเพียงครั้งหรือสองครั้งก็จะติดแล้ว

3. จากการถูกหลอกหลวง ยาเสพติดมีรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ผู้ถูกหลอกหลวงไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนได้กินเข้าไปนั้น เป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรง คิดว่าเป็นยาธรรมดาไม่มีพิษร้ายแรงอะไร ตามที่ผู้หลอกหลวงแนะนำผลสุดท้าย กลายเป็นผู้ติดยาเสพติดไป

4. เหตุทางกาย ความเจ็บป่วยทางกาย เช่น ต้องถูกผ่าตัดหรือเป็นโรคปวดศีรษะ เป็นหืด เป็นโรคประสาทได้รับความทรมานทางกายมากผู้ป่วยต้องการบรรเทา พยายามช่วยตัวเองมานานแต่ก็ไม่หาย จึงหันเข้าหา ยาเสพติด จนติดยาในที่สุด

5. จากความคึกคะนอง บุคคลประเภทนี้คิดว่าตัวเองเป็นคนเก่งอยากลองซึ่งรู้แก้ไขว่ายาเสพติดให้โทษเป็นสิ่งไม่ดีแต่ด้วยความที่คึกคะนองเป็นวัยรุ่นไม่เกรงกลัวอะไร ต้องการแสดงความเด่นดังอวดเพื่อนว่าข้านี้คือพระเอก ขาดคามยั้งคิดจึงเสพยาเสพติดและติดยาในที่สุด

6. จากสิ่งแวดล้อม เช่น สถานที่อยู่อาศัยแออัด เป็นแหล่งสลัม หรือเป็นแหล่งที่มีการเสพยาและค้ายาเสพติด ภาวะทางเศรษฐกิจบีบบังคับจิตใจ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจผลักดันให้ผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว บางคนหันมาพึ่งยาเสพติดโดยคิดว่าจะช่วยให้ตนเองหลุดพ้น จากสภาพต่างๆ ที่คับข้องใจเหล่านั้นได้

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าสาเหตุในการติดยาเสพติดหรือการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่อยู่บนสถาบันการศึกษาต่างๆ นั้นต่างมีสาเหตุคล้ายคลึงกัน ทั้งที่เกิดจากตัววัยรุ่นเอง เช่น ลักษณะนิสัยที่ชอบเลียนแบบ ความทึบคั่งนอน ความอยากรู้อยากลอง หรือจากสภาพแวดล้อม ผู้ใกล้ชิด ทั้งหมดนั้นผู้ที่เป็นผู้ใหญ่สามารถป้องกันได้ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง และให้ภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชน

2.3.5 การป้องกันยาเสพติด

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ยังคงใช้ยุทธศาสตร์การลดปัญหายาเสพติด ควบคู่ไปกับการลดความต้องการการใช้ยาเสพติด สำหรับการแก้ไขปัญหายาในพื้นที่ให้ดำเนินการในลักษณะผสมผสานระหว่างมาตรการป้องกันยาเสพติดมาตรการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา มาตรการปราบปรามยาเสพติดและมาตรการควบคุม ยาเสพติดตามสภาพปัญหาในพื้นที่ และประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

นโยบายของรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

รัฐบาลภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20-21 พฤศจิกายน 2540 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2542 ข: 15) ซึ่งมีข้อสรุปว่า

1. เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
2. ใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการศึกษา การกีฬา และดนตรี รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศึกษาและสถาบันศาสนา
3. เร่งรัดการปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด และสารเสพติดทั้งผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต โดยเน้นการดำเนินการกับนายทุน และผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง
4. ขยายการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
5. เร่งรัดผลักดันกฎหมายป้องกันการฟอกเงินอันเนื่องมาจากการค้า

ยาเสพติด

6. ปลุกฝังค่านิยมพื้นฐานให้เด็กและเยาวชนในเรื่องการไม่หลงมัวเมาใน
อบายมุข ยาเสพติด สารเสพติด บุหรี่ และสิ่งมึนเมา

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ประกาศเจตนารมณ์ อันแน่วแน่ที่จะควบคุมปัญหา
เสพติดไม่ให้ขยายตัวมากขึ้น และลดลงไปในที่สุด โดยมีคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 เรื่อง
นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2541 กล่าวไว้ว่า

“การควบคุมการขยายตัวของปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้ได้อย่าง
รวดเร็วต้องดำเนินการ โดยอาศัยการผนึกกำลังและร่วมมือจากทุกส่วนในสังคมในการดำเนินการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนืองจริงจัง โดยให้ชุมชนและสถานศึกษาเป็นฐานในการสร้าง
กระแสต่อต้านและกวดการปฏิบัติการทั้งหลายทั้งปวง เพื่อลดรอบและทำลายกระบวนการผลิต
การค้ายาเสพติด ตลอดจนยับยั้งและยุติการนำยาเสพติดมาแพร่ระบาดในประเทศ”

ในการดำเนินงานตามนโยบายนี้ ให้ดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ราชภัฏรัฐ
ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด โดยการผนึกกำลังของประชาชนและหน่วยงานราชการ ในการต่อต้าน
ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่องด้วยระบบบริหารและการจัดการที่ชัดเจน เข้มแข็ง มี
เอกภาพ นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกระทรวงมหาดไทย
(สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2542 ข: 16-17)

1. เน้นให้ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศ.ปส.จ.) และศูนย์
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศ.ปส.ก.) ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพการ
ดำเนินงานของศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
กรุงเทพมหานครจะต้องมีความพร้อมในการดำเนินงานทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านบุคลากรให้
ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด/ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
กรุงเทพมหานครจะต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา โดยให้ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานครจัดสรร
บุคลากรเข้าปฏิบัติงานในฝ่ายอำนาจการให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. ให้ปรับปรุงข้อมูลด้านยาเสพติดให้เป็นปัจจุบันทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ลำเลียงหรือผู้สนับสนุนใน
คดียาเสพติด ทุกกรณี

3. ให้เร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดเข้าไปในสถานศึกษา
อย่างจริงจังและให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเร่งรัดดำเนินการเรื่องนี้ ให้บังเกิดผลอย่างเป็น
รูปธรรมและเห็นผลอย่างชัดเจนภายใน 6 เดือน โดยมีแผนปฏิบัติการและมีการติดตามประเมินผล
อย่างต่อเนื่อง

4. ให้ใช้ยุทธศาสตร์โดยยึดพื้นที่ที่จะต้องเร่งรัดแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน โดยให้สถาบัน หมู่บ้าน ชุมชน ปลดคยาเสพติดให้มากที่สุดโดยเร็ว
5. ให้เร่งรัดปราบปรามยาเสพติดด้วยวิธีการที่เด็ดขาด โดยการผนึกกำลังกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเน้นมิให้มีการผลิต มิให้มีการค้า รวมทั้งมิให้มีการเสพ ในการผนึกกำลังของทุกฝ่ายเข้าร่วมดำเนินการนั้น ฯพลฯ นายกรัฐมนตรีได้ลงนามในคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 36/2542 เรื่องให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน เข้าร่วมรับผิดชอบกับศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ ลงวันที่ 24 มีนาคม 2542 ซึ่งต้องรวมกันทั้งฝ่ายทหาร ตำรวจและพลเรือนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป
6. ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลหรือสถานบำบัดอื่นๆ เพื่อมิให้ผู้เสพกลับมาเสพอีกต่อไป
7. ให้เร่งรัดรณรงค์ปฏิบัติการทางจิตวิทยาอย่างจริงจัง เพื่อสร้างกระแสมวลชนต่อต้านยาเสพติด โดยกำหนดเป็นแผนปฏิบัติเพื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลไกของจังหวัดที่มีอยู่ เช่น ศ.ป.ส.จ./ป.ป.ส. ภาคและให้มีการรณรงค์แพร่กระจายข่าวในหมู่บ้านผ่านสื่อ เช่น หอกระจายข่าวและขณะนี้กระทรวงมหาดไทยได้ร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์เปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกระทรวงมหาดไทยแล้วเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2542 จึงขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ช่วยเผยแพร่ข่าวสารให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้
8. ให้มีการจัดประชุมวางแผนปฏิบัติการเพื่อปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้งบประมาณ โครงการประสานการแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับจังหวัด (งบจากการออกสลากการกุศล) งบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ฝ่ายอำนวยการศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด-ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายอำนวยการในการจัดทำแผนปฏิบัติการดังกล่าว
9. ให้ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด/ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานครเป็นกลไกสำคัญในการติดตามประเมินผล รวมทั้งการรายงานผลการดำเนินงานตามกำหนดระยะเวลาของแต่ละโครงการให้ชัดเจนและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

แผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2540-2544)

แผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดแผนด้านต่างๆ รวม 8 ด้าน (กรมตำรวจ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ. 2539 : 1) ได้แก่

1. แผนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
2. แผนด้านการอำนวยความสะดวก
3. แผนด้านการรักษาความมั่นคง
4. แผนด้านการบริการสังคม
5. แผนด้านประชาสัมพันธ์ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์
6. แผนด้านการบริหาร
7. แผนด้านการจัดการจราจร
8. แผนด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

แผนด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

แผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2540-2544) ได้กำหนดแผนการป้องกันยาเสพติดไว้ในส่วนของแผนด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (กรมตำรวจสำนักงานแผนงานและงบประมาณ. 2539 : 132) โดยมี

เป้าหมายการป้องกันปัญหาเสพติด

1. ประชาชน เด็กและเยาวชน มีความรู้และตระหนักในพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
2. การรวมตัวเป็นกลุ่มและร่วมมือกันของประชาชนในชุมชนเพื่อวางแผนและกำหนดมาตรการในการแก้ไขและดูแลปัญหาเสพติดของชุมชน
3. เพิ่มความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้สามารถเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวไปสู่ชุมชนต่อไปได้

แนวทางในการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติด

1. เผยแพร่ความรู้หรือประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้ทราบถึงพิษภัยของยาเสพติด โดยใช้สื่อสารสนเทศทุกรูปแบบ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติเป็นพิเศษ
2. หาแนวทางร่วมจัดตั้งแกนนำในชุมชน และกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อต่อต้านการใช้และการค้ายาเสพติด โดยใช้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ของตำรวจที่วราขอณาจักรมาช่วยเสริม
3. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในปัญหาเสพติดในหมู่เจ้าของสถานประกอบการเจ้าของธุรกิจเชิงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด

4. ประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับทุกๆ หน่วยที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยราชการภายในและภายนอก รวมทั้งองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อร่วมกันรณรงค์ป้องกันการแพร่ระบาดของของยาเสพติดทุกชนิด

5. ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยหรือมีบทลงโทษที่สูงขึ้น เพื่อให้ผู้จะกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดความเกรงกลัวในบทลงโทษได้รับตามกฎหมาย รวมถึงการปรับปรุงวิธีการในการพิจารณาตัดสินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. พัฒนาหน่วยงานที่รับผิดชอบการวางแผน การสนับสนุนและการติดตามประเมินผล ด้านการป้องกันยาเสพติดของกรมตำรวจให้มีโครงสร้างและบุคลากรเพียงพอที่จะทำงานในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. สร้างและพัฒนาวิทยากรด้านการป้องกันยาเสพติดขึ้นในฝ่ายอำนวยการของกองบัญชาการตำรวจภูธรและตำรวจภูธรจังหวัด ตลอดจนโรงเรียนตำรวจต่างๆ เพื่อเป็นกำลังใจ การเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดให้กับชุมชนต่างๆ ในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง

8. เพิ่มระดับความเข้มแข็งในการให้ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดแก่ชุมชน ในการปฏิบัติงานของชุมชนสัมพันธ์ กรมตำรวจทั่วราชอาณาจักร

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวคิดในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในต่างประเทศและประเทศไทย กล่าวได้ว่า การป้องกันยาเสพติดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นปัญหาสังคม ส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้เสพ ส่งผลต่อผู้ใกล้ชิด สังคม และประเทศชาติ จึงจำเป็นที่หน่วยงานของรัฐต้องวางแผนป้องกัน

การป้องกันการติดยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ได้กล่าวว่า ต้องมีการ

1. **ป้องกันตนเอง** ไม่ใช้ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์ และจงอย่าทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิดโดยเด็ดขาด เพราะติดย่ายายาก

2. **ป้องกันครอบครัว** ควรสอดส่องดูแลเด็กและบุคคลในครอบครัวหรือที่อยู่ร่วมกัน อย่าให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องคอยอบรมสั่งสอนให้รู้ถึงโทษและภัยของยาเสพติด หากมีผู้เสพยาเสพติดในครอบครัว จงจัดการให้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลให้หายเด็ดขาด การรักษาแต่แรกเริ่มติดยาเสพติดมีโอกาหายได้เร็วกว่าที่ปล่อยไว้นานๆ

3. **ป้องกันเพื่อนบ้าน** โดยช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด โดยมิให้เพื่อนบ้านรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ต้องถูกหลอกลวง และหากพบว่าเพื่อนบ้านติดยาเสพติด จงช่วยแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล

4. ป้องกันโดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ เมื่อทราบว่าบ้านใดตำบลใดมียาเสพติดแพร่ระบาดขอให้แจ้งเจ้าหน้าที่ ตำรวจทุกแห่งทุกท้องที่ทราบ หรือที่ศูนย์ปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กรมตำรวจ (สปส.ตร.) โทร. 2527962 , 0-252-5932 และ ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) สำนักงานกฤษฎมนตรี โทร. 2459350-9

ยาเสพติดป้องกันได้

1. ป้องกันตนเอง ทำได้โดย..

- ศึกษาหาความรู้ เพื่อให้รู้เท่าทันโทษพิษภัยของยาเสพติด
- ไม่ทดลองใช้ยาเสพติดทุกชนิดและปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน
- ระมัดระวังเรื่องการใช้จ่าย เพราะยาบางชนิดอาจทำให้เสพติดได้
- ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- เลือคบเพื่อนดี ที่ชักชวนกันไปในทางสร้างสรรค์
- เมื่อมีปัญหาชีวิต ควรหาหนทางแก้ไขที่ไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดหาก

แก้ไขไม่ได้ควรปรึกษาผู้ใหญ่

2. ป้องกันครอบครัว ทำได้โดย

- สร้างความรัก ความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว
- รู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง
- ดูแลสมาชิกในครอบครัว ไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด
- ให้กำลังใจและหาทางแก้ไข หากพบว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติด

3. ป้องกันชุมชน ทำได้โดย

- ช่วยชุมชนในการต่อต้านยาเสพติด
- เมื่อทราบแหล่งเสพ แหล่งค้า หรือผลิตยาเสพติด ควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบทันที ที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกัน และ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ปัจจุบันเยาวชนที่ตกเป็นทาสมของยาเสพติด ส่วนมากมาจากสาเหตุหลายประการที่เกิดจากตัวเยาวชนเอง เช่น
 - ความอยากรู้อยากทดลอง ความคึกคะนองของเยาวชน -ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือเข้ากับเพื่อนได้
 - ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเยาวชน ใช้ยาในทางที่ผิดหรือหลงเชื่อคำโฆษณา

- จิตใจของเขาวนเอง จิตใจอ่อนแอ ใจคอไม่หนักแน่น เมื่อมีปัญหา ไม่สมหวัง ไม่ได้ตรงหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหา ก็ใช้ยาหรือยาเสพติดเป็นเครื่องช่วยระงับความรู้สึก ทุกข์ของตน ใช้บ่อยๆ ทำให้เกิดการเสพติด ฉะนั้น การป้องกันและแก้ไขตนเองของเขาวนให้ปลอดภัยจากปัญหาเสพติด สามารถกระทำได้โดย

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติด และระมัดระวังในการใช้ยา

2. รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ส่งเสริมให้คิดและกระทำสิ่งดีมีประโยชน์กล้าพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดี เช่น การพูดปฏิเสธเพื่อนที่ชวนให้ลองเสพยาเสพติด

3. ใช้เวลาว่าง และความอยากรู้ อยากรอง ไปในทางที่เป็นประโยชน์พึงระลึกเสมอว่าตนเองนั้นมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

4. มีความภาคภูมิใจและนับถือตนเอง ด้วยการไม่พึ่งพาหรือเกี่ยวข้องกับอบายมุขและสิ่งเสพติดใดๆ ซึ่งจะนำความเสื่อมไปสู่ชีวิตของตนเอง

5. รู้จักแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองด้วยเหตุและผล

6. รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของ พ่อแม่และประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงาม จะช่วยให้เขาวนประสบความสำเร็จในชีวิต

7. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส เข้าใจวิธีการดำเนินชีวิตและยอมรับความเป็นจริง ที่ตนเองเป็นอยู่ โดยนำหลักศาสนามาเป็น แนวทางในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้เขาวนเกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจมากขึ้น

8. เมื่อมีปัญหา รู้จักปรึกษาผู้ใหญ่ พ่อ แม่ หรือผู้ที่ไว้วางใจ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่รับให้คำปรึกษา ในฐานะที่เขาวนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนรอบคร้ว จึงควรมีส่วนช่วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง

การป้องกันปัญหาเสพติดแก่ครอบครัวของตนเอง

1. ช่วย พ่อ แม่ สอดส่องดูแลน้องๆ หรือสมาชิกคนอื่นๆ ภายในครอบครัวมิให้กระทำการที่ผิด เช่น การคบเพื่อนที่ไม่ดี การมั่วสุมในอบายมุขและสิ่งเสพติด เขาวนควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ สมาชิกคนอื่นๆ ภายในครอบครัวด้วย เช่น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร

2. ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีความรักใคร่กลมเกลียวและมีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีปัญหา

3. เมื่อมีโอกาสควรบอกกล่าวหรือตักเตือนสมาชิกคนอื่นๆ ภายในครอบครัว โดยเฉพาะน้องๆ ให้รู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติดวิธีการใช้ยาอย่างปลอดภัย
4. ช่วยทำให้ พ่อ แม่ เกิดความสบายใจและภาคภูมิใจด้วยการประพฤติดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของพ่อ แม่ ภายในบ้าน

ภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติดที่ดีที่สุดในโลกคือสายใยรักจากครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2534) ได้ศึกษาเรื่องของภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติดที่ดีที่สุดในโลกคือสายใยรักจากครอบครัว เพราะในปัจจุบันปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาอันดับต้นๆของประเทศที่จะต้องรับการแก้ไข เป็นปัญหาที่รื้อรังมานาน ซึ่งการป้องกันและแก้ปัญหานั้นไม่สามารถที่จะกวาดล้างยาเสพติดให้หมดไปได้ ยาเสพติดมีทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย โดยเฉพาะแหล่งชุมชนแออัดไม่ว่าจะเป็นแถบตะเข็บชายแดนซึ่งยาเสพติดหลายๆประเภทมักถูกลักลอบเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย ยาเสพติดในประเทศไทยมีมากมายหลายชนิดซึ่งทั้งก่อผลเสียกับผู้เสพแล้วยังส่งผลร้ายแก่ผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมส่งผลเสีย สร้างความเสียหาย ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนตั้งแต่ครอบครัว สังคม และประเทศชาติเป็นการทำลายอนาคตของเด็ก เยาวชนหรือบุคคลอันควรเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ หากยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกวันนี้ก็จะยิ่งทวีคูณปัญหาให้เกิดขึ้น ปัญหายาเสพติดจริงอยู่ที่เรามีทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่จะคอยดูแลเรื่องยาเสพติดที่พยายามอย่างเต็มที่ที่จะกวาดล้างพวกเจ้าพ่อค้ายาให้หมดไปแต่ก็ยังคงไม่สามารถกวาดล้างพวกเหล่านี้ให้หมดไปจากสังคมไทยได้ในเมื่อยังมีผู้ต้องการที่จะเสพยาเสพติดอยู่ตลอด ทางภาครัฐเองก็มีการเพิ่มบทลงโทษที่หนักขึ้นแต่พวกพ่อค้ายาบ้าก็ยังคงสนุกในการขาย ผู้เสพเองก็ไม่หวั่นกับบทลงโทษ

ดังนั้นการที่จะป้องกันปัญหาเสพติดให้น้อยลงควรที่จะเริ่มต้นที่ครอบครัว การมีครอบครัวที่อบอุ่น ก็เปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันให้กับลูกหลานไม่ให้ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด การเอาใจใส่ดูแลปกป้องคุ้มครองลูกหลานหรือบุคคลภายในครอบครัวที่ดีให้ความรักความอบอุ่นอย่างเต็มที่เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้ลูกหลานไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดแน่นอน หลายๆ ท่านคงจะเคยพบเห็นว่าหลายๆครอบครัวที่มีลูกหลานติดยาเสพติดมีสาเหตุมาจากครอบครัวของเด็กแยกทางกัน พ่อไปทางแม่ไปทางซึ่งปัญหานี้เด็กจะไม่ได้ได้รับความอบอุ่นจากคนในครอบครัวเท่าที่ควร ไม่เพียงแต่พ่อแม่เท่านั้นที่สามารถให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกบุคคลภายในบ้านทุกคนล้วนแล้วแต่มีความสำคัญทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นลุง ป้า น้า อา พี่ น้องทุกคนล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่สามารถสร้างความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกหลานไม่ควรเป็นแค่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดในให้กับเด็กและเยาวชน เป็นเกราะที่แข็งแรงที่จะปกป้องลูกหลานจากสิ่งเสพติดทั้งหลาย เพราะฉะนั้นบุคคลภายในบ้านควรที่จะใส่ใจลูกหลาน

ดูแลความประพฤติไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง ตักเตือนสั่งสอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ให้ความรักความอบอุ่นมากๆ ก็จะทำให้เด็กไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การมีกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวก็เป็นสิ่งสำคัญซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว ดินันหวังว่าความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัวจะเป็นสายใยรักที่จะถักทอเป็นเกราะที่แข็งแรงป้องกันภัยให้กับลูกหลานที่ดีที่สุดเป็นวิธีที่เราไม่ได้ลงทุนอะไรเลยซึ่งผลที่เราได้รับนั้นจะเป็นสิ่งที่มีค่ามหาศาล ปัญหาเสพติดคงไม่ได้หมดไปได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นทุกครอบครัวจึงควรมีส่วนร่วมที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกันอย่างน้อยที่สุดมันคงจะดีขึ้นดีกว่าที่เราไม่ได้ทำอะไรเลย

การป้องกันการติดยาเสพติด

1. ป้องกันตนเอง ไม่ใช่ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์ และจงอย่าทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิดโดยเด็ดขาด เพราะติดย่าง่ายหายยาก
2. ป้องกันครอบครัว ควรสอดส่องดูแลเด็กและบุคคลในครอบครัวหรือที่อยู่ร่วมกัน อย่าให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ต้องคอยอบรมสั่งสอนให้รู้จักโทษและภัยของยา-เสพติด หากมีผู้เสพยาเสพติดในครอบครัวจงจัดการให้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลให้หาย เด็ดขาด การรักษาแต่แรกเริ่มติดยาเสพติดมีโอกาสหายได้เร็วกว่าที่ปล่อยไว้นานๆ
3. ป้องกันเพื่อนบ้าน โดยช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด โดยมิให้เพื่อนบ้านรู้เท่าไม่ถึงการณ์ต้องถูกหลอกลวง และหากพบว่าเพื่อนบ้านติดยาเสพติด จงช่วยแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล
4. ป้องกันโดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ เมื่อทราบว่าบ้านใดตำบลใด มียาเสพติดแพร่ระบาดขอให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกแห่งทุกท้องที่ทราบ หรือที่ศูนย์ปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กรมตำรวจ (สปส.ตร.) โทร. 2527962 , 2525932 และที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) สำนักนายกรัฐมนตรี โทร. 2459350-9

2.3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1) งานวิจัยในประเทศ

ไพรัช วงศ์วุฒิโท (2540: 78) ได้ศึกษาเรื่องการป้องกันอาชญากรรมโดยชุมชน เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของตำรวจในการเร่งรัดและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง และมีความพึงพอใจในการจัดให้มีหมู่บ้านปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์และบทบาทของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม บ้าน วัด และ โรงเรียนต้องร่วมมือกันพัฒนา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เป็น

มาตรการป้องกันอาชญากรรมที่ได้ผลดี เป็นการควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการ และการจัดตั้งเยาวชนต่อต้านยาเสพติด อาสาสมัครป้องกันอาชญากรรมเป็นมาตรการที่นำไปปฏิบัติงานและสามารถทำให้บรรลุมิติวัตถุประสงค์ได้ตามเป้าหมาย

ปรีชา วิหคโต, ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, สมร ทองดี, พันธณีย์ วิหคโต และ กรองทอง กนกลาวัลย์ (2540) ศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร และเทศบาลทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด 5,413 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียนมากที่สุด คือ ความกลมเกลียวระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัจจัยด้านตัวนักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของนักเรียนมากที่สุด คือ การถูกชักชวนให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และการตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาเสพติดของนักเรียนมากที่สุด คือ คนใกล้ชิดที่ใช้ยาเสพติด

ถาวร สุขสำราญ (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเสพยาบ้าในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2541 รวม 10 โรงเรียน จำนวน 366 คน ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรับสนับสนุน และแบบให้พึ่งพาตนเองกับพฤติกรรมเสพยาบ้าของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับชั้นเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าชั้นเรียนอื่น และเมื่อจำแนกความแตกต่างระหว่างปัจจัยทางสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กชาย 15 ปี อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กับผู้เสพยาบ้ามาก

เอื้อมเดือน ไชยหาญ. (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะเครือข่ายชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาเป็นเครือข่ายทำกิจกรรมด้านยาเสพติด โดยมีเหตุผลที่ต้องการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และร่วมทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ ส่วนปัญหาด้านเครือข่ายกิจกรรมที่เกิดขึ้นขาดความร่วมมือของผู้นำและชุมชนมีสาเหตุมาจากการขาดรายได้ เพราะต้องประกอบอาชีพประจำ และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำหนดนโยบาย และมาตรการที่ส่งเสริมการปฏิบัติให้เกิดเป็นลักษณะเครือข่ายชุมชนด้านยาเสพติดแต่ละด้านในชุมชน และควรมีการจัดตั้งชุมชนที่ทำงานด้านยาเสพติดให้เป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ทำงานด้านยาเสพติดต่อไป

สมบัติ ศรีเรือง (2543: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ทักษะของประชาชนต่อการพัฒนาบทบาทเพื่อป้องกันและแก้ไข ยาเสพติดในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี : กองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ผลการศึกษา บทบาทของประชากรในการปฏิบัติงานก้า่นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน มี 4 ด้าน คือ การประสานงาน การสร้างกระแสต่อต้านยาเสพติด การฝึกกำลัง และการสนับสนุน โดยมีการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดทั้ง 4 บทบาทอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาและอุปสรรคมีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากต้องประกอบอาชีพและยังไม่มีความสะดวกถึงปัญหายาเสพติด ส่วนในด้านการแจ้งข่าวด้านยาเสพติดประสบปัญหาเนื่องจากมีความกลัวต่ออิทธิพลของผู้จำหน่ายยาเสพติด และกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย

วินัย นุชชา (2543: 68) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลเป็ริง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและมีความคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอยู่ในระดับมากในทุกๆด้าน แต่กลับมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย

มนัส สาระชัย (2543) ได้ศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา:ศึกษากรณี โรงเรียนอรรถวิทย์พัฒนชยการ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการให้ทางโรงเรียนมีวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะของการตรวจปัสสาวะเป็นประจำ พร้อมทั้งมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนเพื่อเพื่อนให้มากกว่านี้ เพื่อนที่ไม่มีปัญหาเรื่องยาเสพติดจะช่วยเหลือดูแลได้ทั่วถึง การที่ทางโรงเรียนใช้ระเบียบปฏิบัติต่างๆ ไปของนักศึกษาถือว่าการดี คือ การตัดคะแนนความประพฤตินักศึกษาที่ตรวจพบสารเสพติดในปัสสาวะ การจัดนิทรรศการความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยป้องกันและป้องปรามมิให้นักศึกษาไปพึ่งยาเสพติด

สมชาย พันศิริ (2543) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสีขาวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสีขาวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิภาพของผู้บริหารที่มากกว่า 14 ปี และน้อยกว่า 14 ปี มีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัญญาภรณ์ ไกรวิลาส (2544: 119) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจังหวัดชุมพร ผลการศึกษา

จากการนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนโดยกระบวนการ AIC พบว่าระดับความรู้เจตคติ และทักษะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นรินทร์ แก้วมีศรี และคนอื่นๆ (2549: 125 -126) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมประชาสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน บ้านไร่คง และบ้านเดื่องก ตำบลข่วงมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลจากการส่งเสริมให้เกิดการใช้กระบวนการส่งเสริมประชาสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน พบว่า ก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนอย่างมาก เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและครอบครัว และเกิดการพัฒนาในหลายด้าน ได้แก่ ทำให้ผู้นำมีประสบการณ์การพัฒนาในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ภายในชุมชนประชาชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าเดิม มีการช่วยเหลือกันในเวลาเกิดมีปัญหา ชุมชนได้รับข่าวสารอย่างต่อเนื่องหมู่บ้านอื่น โดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนดูแลช่วยเหลือในด้านวิชาการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน มีการเชื่อมโยงข้อมูล ทำให้เกิดหมู่บ้านเข้มแข็งเกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน

เสาวนีย์ สุขทนารักษ์ (2546) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางนการแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการติดยาเสพติดของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการติดยาเสพติดของนักเรียน จำแนกตามลักษณะชุมชนโดยรอบ โรงเรียนพบว่าแตกต่างกันและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียน เรียงลำดับจากมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ควรจัดกิจกรรมรณรงค์ให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ผู้ปกครองให้ความสนใจเอาใจใส่นักเรียน ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และครูควรดูแลความใกล้ชิดกับนักเรียน โดยจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ชุติมา ว่องไว (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 และเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสรุปได้ว่า การใช้กิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีการใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติดด้านการพัฒนาระบบการบริหาร การพัฒนาบุคลากรและสารสนเทศ โดยการวางแผนและจัดงบประมาณในการจัดกิจกรรมทางเลือกที่หลากหลายให้กับนักเรียน ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ มีการจัดให้บริการให้คำแนะนำบริการปรึกษาปัญหา และมีการ

ขอความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่นมีการเยี่ยมบ้านร่วมกับชุมชน การสร้างเครือข่าย ผู้ปกครอง ด้านการวิจัยและประเมินผล มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งเสพติด

อิสรา สมิทธิ์ปรีชา (2550, 58 – 59) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราพบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีกิจกรรมและการ ประชาสัมพันธ์ในด้านการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

อานนท์ รุ่งโรจน์สารทิส (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาและเปรียบเทียบ สภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดใน โรงเรียน อำเภอปลวกแดง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาระยะของ เขต 1 พบว่าปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน 5 ด้านคือ ด้านงานวิจัย ด้านประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร ด้านการพัฒนาบุคคล และด้าน ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า กระบวนการ มีส่วนร่วมของประชาชน เป็นแนวทางที่สำคัญในการดำเนินงานและพัฒนางานด้านแก้ไขปัญหายา สติงคม รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยยึดหลักความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆเป็น การรวบรวมความคิด สติปัญญา และความสามารถค้นหาเหตุผลที่ถูกต้องมากที่สุดออกมา เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โคนให้แก่นำชุมชนเป็นผู้ประสานพลังแผ่นดินมีหน้าที่ประสาน องค์กรต่างๆในการป้องกันยาเสพติด โดยสร้างความพร้อมของชุมชน ร่วมทำแผนชุมชนแก้ไข ปัญหายาเสพติด เฝ้าระวังไม่ให้เกิดปัญหา ความเชื่อมโยงเครือข่ายกับ

2) งานวิจัยต่างประเทศ

แคพแน และมาร์ติน (Kaplan&Martin, 1984,pp270 – 289 – A) ได้ ประมวลผลการวิจัยของแคนเดอร์ (Kander,1978 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) พบว่ามี ลักษณะหลายประการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับวัยรุ่น ซึ่งเป็นตัวทำนายได้ ว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นหันไปติดยาเสพติด ลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือ พ่อแม่และลูก ขาดความใกล้ชิดกัน พ่อแม่ขาดความใกล้ชิดกับลูก จะทำนายได้ว่า ลูกจะต้องติดยาเสพติด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวโดยมีความรักความอบอุ่น การกระทำกิจกรรม ร่วมกันย่อมเป็นภูมิคุ้มกันการติดยาเสพติดได้อีกวิธีหนึ่ง

ลิสกาและรีด (Liska&Reed, 1985) ได้พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่าง ความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียนกับพฤติกรรมกับการกระทำผิดนั้นคือ ถ้าเด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกผูกพัน

กับโรงเรียนน้อยลง เด็กวัยรุ่นก็มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดมากขึ้น ในทำนองเดียวกันกับการใช้สารเสพติด

คอรัน, สกินเนอร์, แมสซีและเอคเกอร์ (Krohn, Skinner, Massey & Akers 1985, pp455 – 471) ศึกษาพบว่า องค์ประกอบความผูกพันทางสังคมทั้ง 4 ประการ คือ ความรู้สึกผูกพัน (Attachment) ความยึดมั่น (Commitment) การกระทำที่สังคมยอมรับความเกี่ยวข้อง (Involvement) และกิจกรรมที่สังคมยอมรับและความเชื่อถือ (Belief) ในกฎเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และยังพบอีกว่า ความยึดมั่นต่อการกระทำที่สังคมยอมรับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ที่มีความสำคัญต่อการกระทำและพฤติกรรมที่แสดงออก มากกว่าความสัมพันธ์ขององค์ประกอบความผูกพันอื่นๆ ทางสังคมที่มีต่อการกระทำผิด

อัลลอต และลีโอนาร์ด (Allot, & Leonard, 1991, pp.491 – 505) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ยาของเด็กนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐบาลและการร่วมมือของครูอาจารย์ จัดโครงการอบรมฝึกทักษะที่โรงเรียน และความร่วมมือของกลุ่มผู้ปกครองจะช่วยเป็นบรรทัดฐานเกี่ยวกับความรู้เรื่องการใช้ยา และสารเสพติดแก่นักเรียน ซึ่งมีผลทำให้การจัดการศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดมีประสิทธิภาพสูง

ทอมป์สัน (Thompson, 1995, p. 2676 –A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนชนบทของรัฐมินเนโซต้าตอนใต้ โดยศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันการใช้ยาในทางที่ผิด และสารเสพติด เพื่อกำหนดความแตกต่างของความรู้ การยอมรับตนเอง ทักษะการใช้สารเสพติด และการรักษาระหว่างกลุ่มที่กำหนดความรู้ในด้านการต่อต้านสารเสพติดและกลุ่มที่ไม่กำหนดความรู้ การศึกษาครั้งนี้ ได้ตรวจสอบผลกระทบเกี่ยวกับเพศด้วย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในกลุ่มที่กำหนดความรู้การต่อต้านการติดยาเสพติด มีความรู้เรื่องสารเสพติดสูงกว่าที่ได้ได้กำหนดเนื้อหา และนักเรียนหญิงจะมีสูงกว่านักเรียนชาย ผลการสำรวจทัศนคติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนในกลุ่มที่กำหนดความรู้ จะมีการรับรู้สูงกว่ากลุ่มที่ได้ได้กำหนดความรู้ ดังนั้นผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในการกำหนดความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด การยอมรับตนเอง ทักษะที่มีต่อสารเสพติด และการรักษา ควรจัดอยู่ในโปรแกรมการสอนของโรงเรียน โดยให้มีการประเมิน และแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อติดตามนักเรียนที่ได้รับฝึกอบรมตามโครงการต่อต้านสารเสพติดให้มีผลในการต่อต้านระยะยาว

โรซาติ (Posati, 2000) แห่งมหาวิทยาลัย บราวน์ ได้ทำการศึกษาเรื่องการป้องกันยาเสพติดที่มีคุณภาพในโรงเรียนตามโครงการโรงเรียนปลอดยาเสพติด โดยศึกษาจากปัจจัยเสี่ยง คือสภาพชีวิตของเด็กที่ไม่เอื้ออำนวยให้เด็กมีความประพฤติกู้ถูกสุขอนามัย และปัจจัย

คุ้มกัน คือสภาพชีวิตของเด็กที่เอื้ออำนวยให้เด็กมีความประพฤติที่ถูกสุขอนามัย จากการศึกษา โรซาติได้ให้แนวทางในการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

- 1) การทำให้เด็กมีความตั้งใจและมีทักษะที่ถูกสุขลักษณะและสร้างสภาพแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าว โดยการลดปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มปัจจัยคุ้มกันใน ตัวเด็กและสภาพแวดล้อมของเด็ก
- 2) แนวทางเริ่มแรกของวิธีป้องกันการติดยาเสพติดโดยอาศัยโรงเรียน เป็นหลักเน้นที่ตัวบุคคล โดยใช้วิธีชูให้กลัวยาเสพติด การให้ความรู้โดยการให้ข้อมูล จัดบรรยาย โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เคยติดยาเสพติด
- 3) เน้นการดำเนินการแบบครบวงจร คือ ใช้แนวทางที่เห็นตัวบุคคล และสภาพแวดล้อมการให้โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และนักเรียนเข้ามามีบทบาท หลักสูตรเน้น เรื่องทักษะ และ องค์ประกอบอื่นๆ หลายๆ อย่าง การมีส่วนร่วมของนักเรียน กรให้ความช่วยเหลือ นักเรียน การมีส่วนร่วมของครอบครัว และกิจกรรมเชิงบวก

จากการศึกษาผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า ระดับความรุนแรงของปัญหาเสพติดในโรงเรียนนั้น ทวีความรุนแรงมากขึ้น ในเด็กนักเรียน และวัยรุ่น ซึ่งสาเหตุของการติดยาเสพติดนั้นมาจากหลายสาเหตุทั้ง ปัจจัยจากเพื่อน ความสัมพันธ์ ระหว่างครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคมที่บีบรัด ซึ่งส่งผลเสียมากมายทั้งต่อผู้เสพ สังคม และ ประเทศชาติ และจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ยาเสพติดมีแนวโน้มแพร่ระบาดมากขึ้น และ มีการแพร่หลายไปยังเยาวชน นักเรียนในสถานศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการหามาตรการ ป้องกันและสกัดกั้นยาเสพติดในหมู่เยาวชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแนวทางป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

3.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2541: 11) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมที่ ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถแนะแนวของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

ลัดดาวรรณ ฌ ระนอง (2544: 136) กล่าวถึงกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้รับบริการด้วยการใช้เทคนิควิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย และหลักสูตรแนะแนวที่วางไว้สำหรับแต่ละวัย

สมร ทองดี และปราณี रामสูต (2545: 11) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

แนวคิดที่กล่าวมาสอดคล้องกับความเห็นของคunninghis และเดอโบลท์ (Cunninghis & DeBolt, 1997: 14 อ้างถึงในสมร ทองดี และปราณี रामสูต 2545) ที่เห็นว่ากิจกรรมแนะแนวประกอบด้วยกิจกรรมลักษณะต่างๆ ที่จัดให้ผู้รับบริการหรือส่งเสริมให้ผู้รับบริการจัดกระทำขึ้นเองซึ่งอาจเป็นกิจกรรมในขอบข่ายของการแนะแนวให้การศึกษา (counseling activities) หรือเป็นกิจกรรมที่ผู้แนะแนวผนวกผสมผสานในการเรียนรู้อื่นๆ

กรมวิชาการ (2545: 45) ให้ความหมายของแนะแนวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับบุคคล (Preventive Approach) ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น (Curative Approach) และส่งเสริมพัฒนาบุคคล (Developmental Approach) โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านกายภาพ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545 : 81) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กวัยรุ่น หรือผู้ใหญ่รู้จักและเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การปรับตัวทั้งทางการเรียน ส่วนตัวและสังคม ตลอดจนทั้งการวางแผนอนาคตด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

นอกจากนี้กรมวิชาการ (2545: 6) ยังได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสม ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

กรมวิชาการ (2546 : 6) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

พิทยาภรณ์ พิชายกุล (2546: 36) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่มวลประสบการณ์ที่จัดให้เพื่อพัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการ ทุกคนทุกเพศ ทุกวัย ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ โดยมีขอบข่ายทั้งสามด้านคือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อให้บุคคลรู้จักเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

สินิทธิ์ วงศ์ธิดา (2546: 30) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า หมายถึงมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้รับบริการแนะแนวได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548 : 28) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมหรือบริหารที่โรงเรียนต้องจัดให้กับนักเรียนทุกคน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถแลศักยภาพของตนเอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ตระหนักคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ประภัสสร โลहनันทชัย (2548 : 61) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดและการวางแผนการแก้ปัญหาตลอดจนการสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายที่ตนจะพัฒนาหรือสร้างตนเอง ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมทั้งทางด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

3.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 24) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสาร แหล่งความรู้ ทั้งด้าน

การศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

4. เพื่อให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างวินัย คุณธรรม และจริยธรรมแก่ผู้เรียน

5. เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

พิทยาภรณ์ พิทยาภรณ์ (2548: 37) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เป็นวัตถุประสงค์สำคัญหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดแก่ผู้รับบริการ คือการเสริมสร้างให้ผู้รับบริการดำเนินชีวิตส่วนตัวโดยราบรื่นที่เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยสันติสุข

พิมพ์รัตน์ ขุนแก้ว (2548: 29) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพความสามารถของตนเอง รู้จักการแสวงหาความรู้ข้อมูล พัฒนาบุคลิกภาพปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพสุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม และจิตสำนึกต่อการรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวมีไว้เพื่อพัฒนาให้ค้นพบศักยภาพของตนเอง สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองให้สามารถปรับตัวสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ(2544: 24) ได้สรุปหลักการในการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของผู้เรียน

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองตอบจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยครอบคลุมด้านการศึกษา การงานและอาชีพ ชีวิตและสังคม

3. จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ

4. จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ด้วยการปฏิบัติจนเกิดทักษะหรือการเรียนรู้

5. ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครูแนะแนวทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง และประสานงาน

3.4 ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 33-47) ได้กล่าวถึง “ขอบข่ายของ กิจกรรมแนะแนว” ไว้ว่า อาจมองได้หลายลักษณะ เช่นอาจมองในลักษณะของกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนและกิจกรรมแนะแนวนอกชั้นเรียน หรืออาจมองในลักษณะของกิจกรรมสั้นๆ เหมือนการสอนแต่ละชั่วโมงและกิจกรรมในรูปแบบของโครงการที่ใช้เวลาต่อเนื่องยาวนานขึ้น แต่ในความหมายที่ใช้กันทั่วไปสำหรับวงการแนะแนวในประเทศไทยมักหมายถึง ขอบข่ายของ กิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม ซึ่งลักษณะการแบ่งขอบข่าย ดังนี้ เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันจะแบ่งได้ไม่ชัดเจนดังได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องของการกำหนด วัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่จะต้องบูรณาการองค์ความรู้ทุกด้านเข้าด้วยกัน เพื่อความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นในกิจกรรมแนะแนวแต่ละด้านจะต้องผสมผสานด้านอื่นเข้าไว้ด้วย แต่การแบ่งขอบข่ายกิจกรรมแนะแนวของประเทศไทยเรายังยึดตามจุดเน้นมากที่สุดของกิจกรรมว่าเน้นด้านการศึกษาหรือเน้นด้านอาชีพ หรือด้านส่วนตัวและสังคมเป็นหลัก นอกจากขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนวที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งสามด้าน การจัดกิจกรรมแนะแนวจำเป็นต้องให้ สอดคล้องกับผู้รับบริการทั้ง 3 วัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ เพราะบุคคลในแต่ละวัย จะมีธรรมชาติประจำวัย ปัญหา และความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งในการจัดกิจกรรมแนะแนวนั้น มี 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมแนะแนวรายบุคคลและกิจกรรมแนะแนวเป็นกลุ่ม โดยคำนึงถึง ผู้รับบริการเป็นสำคัญ ทั้งด้านความพร้อม ความเต็มใจ และความจำเป็นของการพัฒนาว่ามุ่ง ทักษะสังคมมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาร่วมด้วย เช่น งบประมาณ เวลา แรงงาน และความพร้อมของผู้ให้บริการ

3.5 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 25-26) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา การงานอาชีพ ชีวิตและสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียน การศึกษาต่ออาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง
2. เสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข
3. เสริมสร้างค่านิยมที่ดี วินัย คุณธรรมและจริยธรรม

4. เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในวิชาการต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงานและสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

5. จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมหรือครูเป็นผู้ริเริ่ม เป็นที่ปรึกษาโดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ และแก้ปัญหาผู้เรียนได้

6. จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. เป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการ แต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตจริง

8. วัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรมโดยมีการประเมินผลจากเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรมที่แสดงถึงการพัฒนาของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการผ่านช่วงชั้น

9. สรุปการประเมินผลการพัฒนาการของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง

พิทยาภรณ์ พิทยาธรกุล (2546: 41) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมแนะแนวมีการปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จากเดิมเน้นที่ครูผู้จัดกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง แต่ปัจจุบันจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งกิจกรรมแนะแนวที่จัดนี้ ต้องคำนึงถึงปรัชญาของการแนะแนวคือ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ นอกจากนี้ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่าย ภัยและปัจจัยแวดล้อมอื่นของผู้รับบริการให้สอดคล้องกัน นั่นคือจะต้องกระจำว่า จะทำอะไร ทำให้ใคร ทำอย่างไร จะทำที่ใด เวลาใด จึงจะเหมาะสม เพื่อจัดกิจกรรมแนะแนวจะได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548: 31) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเอง เพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ไม่เน้นวิชาการ แต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับชีวิตจริง สามารถวัดผลและประเมินผลได้

สรุปได้ว่า ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวจะต้องเน้นให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและจัดให้ครบทุกด้าน เน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถวัดและประเมินผลได้

3.6 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว

จำเนียร ช่วงโชติ (2527: 118-120) ได้เสนอแนะเทคนิคในการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า ควรจัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ สบายใจในการแสดงออก มีการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุดทั้งในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการพูด ความรู้สึกที่ต้องการระบายออก เปิดโอกาส กระตุ้นและช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้แก้ปัญหาและปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้มากที่สุด มีการมอบหมายความรับผิดชอบให้ทำงานในกิจกรรมนั้นๆ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ ครูไม่ควรสอนโดยการพูดคนเดียวและให้นักเรียนจด ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เรียนรู้หน้าที่ของตน มีการช่วยเหลือพยายามเข้าใจกันให้ความร่วมมือเห็นอกเห็นใจกัน เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการนำเอาเทคนิคกระบวนการกลุ่ม รวมถึงการนำเกมทางจิตวิทยาเข้ามาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุก เรียนรู้เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น ตลอดจนปลูกฝังนิสัย เจตคติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจริยธรรมเข้าไปด้วยพร้อมกันครูแนะแนวควรมีการบันทึกรายละเอียดต่างๆ ของการสอนไว้ทุกครั้ง และครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าตนเองด้วย

สมร ทองดี และ ปราณิ งามสุด (2545: 29-41) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนวสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวควรครอบคลุมขอบข่ายของการแนะแนวทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดยคำนึงถึงปัจจัยในด้านต่างๆ อาทิ ความจำเป็นและความต้องการผู้รับบริการ สภาพสังคม และปัญหา กระแสโลกาภิวัตน์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษา แผนพัฒนางานแนะแนว ฯลฯ เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว โดยให้สอดคล้องกับปรัชญาการแนะแนว ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาและเสริมสร้างตนเอง สามารถแก้ปัญหา ป้องกันปัญหาได้

2. ลักษณะของผู้รับบริการ การพัฒนากิจกรรมแนะแนวจะต้องจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 3 วัย ได้แก่

วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุกสนาน สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรม มากกว่านามธรรม ควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเล่น ส่งเสริมการแสดงออก ใช้สื่อหรือกิจกรรมสอดคล้องแทรกการพัฒนาทางสังคม และเน้นกิจกรรมกลุ่ม

วัยรุ่น เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ต้องการการยอมรับ ความอิสระเสรี แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลังมาก

ทั้งด้านร่างกาย ความคิดและปัญญา ควรเน้นกิจกรรมแบบกลุ่มและให้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด การฝึกทักษะสังคมด้านการยอมรับ ส่งเสริมกิจกรรมประเภทที่ช่วยให้ได้แสดงออก ให้มีการคิด วิเคราะห์กรณีศึกษา ใช้สื่อ เกม เพลง กระบวนการกลุ่มที่สอดคล้องกับยุคสมัย

วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานะทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่อาจมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางอาชีพและสังคม ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้รับบริการ และผู้ให้บริการ เน้นการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ให้ ผู้รับบริการเล่นสนุกสนานหรือออกท่าทางมากเกินไป

3.7 ขั้นตอนการกิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 48) กล่าวว่า ขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนวที่จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล กิจกรรมเพื่อมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process Learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ ยอมรับว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะเสริมสร้าง ผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้ต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้เป็น “ผู้ร่วมทำกิจกรรม” ไม่ใช่ “ผู้สังเกตการณ์” และต้องจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการมีอารมณ์ร่วมสนุกสนานมีชีวิตชีวา โดยอาจใช้ เกม เพลง นิทาน ข่าว กรณีศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีแนวทางการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้รับบริการอาจเล่นเกม บทบาทสมมติ ทำงาน ทำกิจกรรม สถานการณ์จำลอง ฟัง/อ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าอดีต เล่าเรื่องแบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรม

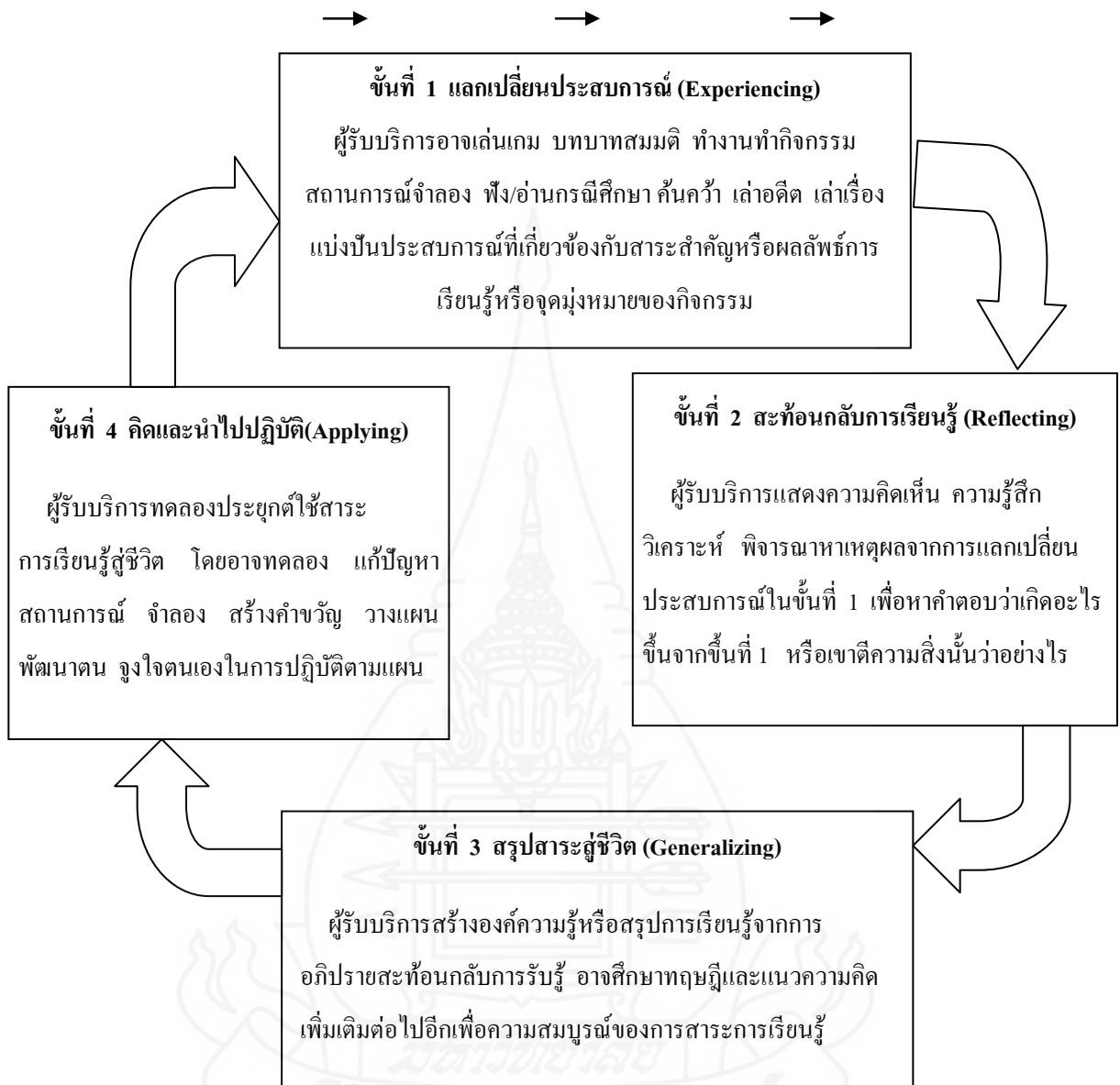
ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่า เกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 นั้น หรือเขาตีความว่าสิ่งนั้นอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ผู้รับบริการสร้างองค์ความรู้ หรือสรุป สาระการเรียนรู้จากการอภิปรายสะท้อนกลับ การรับรู้จากศึกษาจากทฤษฎีและแนวคิดเพิ่มเติมต่อไปอีก เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิต

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ผู้รับบริการทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้สู่ชีวิตโดยอาจทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง สร้างคำขวัญ วางแผนพัฒนาตน ภูมิใจตนเองในการปฏิบัติตามแผนซึ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม จากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 อาจมีความต่อเนื่องคาบเกี่ยวกันจนแยกไม่ออกหรือบางครั้งมีการสลับขั้นตอน เช่น อาจจัดกิจกรรมนำเสนอสาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ก่อน จากนั้นเป็นขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แล้วเป็นกิจกรรมสะท้อนกลับการเรียนรู้ สุดท้ายเป็นกิจกรรมได้ทดลองประสบการณ์และประยุกต์ใช้ ซึ่งขั้นตอนนี้จะอยู่เป็นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมเสมอและเมื่อถึงขั้นคิดและนำไปปฏิบัติก็อาจกลับเข้าสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นวงจรต่อไปใหม่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มั่นคงขึ้นนำไปสู่การปฏิบัติได้ดีขึ้นและเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ต่อเนื่องต่อไปอีก

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 50) กำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เป็นวงจรการเรียนรู้ (Four Phases of Learning Cycle) คือ “แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนกลับการเรียนรู้ สรุปสาระสู่ชีวิต คิดและนำไปปฏิบัติ” แสดงเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ที่มา: สมร ทองดี และ ปราณี รามสูต (2545 :50)

3.8 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว

คอร์ทแมน, อาชบายและเดอร์กราฟฟ์ (Kottman , Ashby & DeGraff , 2001 : 3 อ้างใน สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545 : 11) ให้ความหมาย กิจกรรมแนะแนวเป็นประมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบ ที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติหรือ

ได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

จากกรอบแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องชุดการสอนและกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว คณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต แขนงวิชาแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2545 ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความหมาย ว่า “ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุด กิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย

- 1) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงและการเตรียมตัวของผู้ให้บริการ
- 2) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมี ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง
- 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

จากความหมายสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวทำให้คนมีหลักในการดำเนินชีวิต รู้จักตั้งเป้าหมายของตนเอง รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต รู้จักคิด รู้จักเลือก รู้จักตัดสินใจ รู้จักเอาชนะใจตนเอง สร้างกำลังใจให้กับตนเอง เป็นผู้นำในชีวิตของตนเอง เป็นคนมีเหตุ มีผล สามารถ รับต่อสถานการณ์รอบด้านได้ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ทำคนให้สังคมยอมรับ มีชีวิตอย่างเป็นสุข ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการและที่สังคมปรารถนา กิจกรรมแนะแนวสามารถช่วยให้ ผู้รับบริการได้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ

- 1) การป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคล
- 2) การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว
- 3) การส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาการด้านต่างๆ

และรวมถึงกิจกรรมหลายกิจกรรมที่นำ มารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมาย และขอบข่ายของการแนะแนว

บุษบากร ตัณฑวารณ (2545: 30) กล่าวถึง คณาจารย์และนักศึกษาระดับ มหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2545 ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity Package) หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้า อย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายทางการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย (1) คำชี้แจงและการเตรียมผู้ให้บริการ (2) แผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งระบุสื่อ ใบงาน ใบ ความรู้ หรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมไว้ในแต่ละแผน (3) คำชี้แจงการใช้เครื่องมือตรวจสอบ พฤติกรรมที่เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นๆ และ (4) เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรมที่

เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ๆ

ฉัตรสุดา หาญประกอบสุข (2541: 5) กล่าวว่า ชุดการแนะแนวเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยการใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอน และหัวข้อเพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายและการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545: 80) กล่าวถึง ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสม เช่น รูปภาพ วัสดุทัศน แลบบันทึกเสียง เอกสารที่บันทึกรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ทั้งเกม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ แบบฝึกหัดก่อนเรียน และหลังเรียนโดยจัดไว้เป็นชุด หรือ ก่อ่ง หรือซอง และภายในก่อก่อ่งหรือซองจะบรรจุคู่มือครู คู่มือผู้เรียน และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายทางการแนะแนวโดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย (1) คำชี้แจงและการเตรียมผู้ให้บริการ (2) แผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งระบุสื่อ ใบบงาน ใบบความรู้ หรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมไว้ในแต่ละแผน (3) คำชี้แจงการใช้เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรมที่เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นๆ และ (4) เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรมที่เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นๆ สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอน และหัวข้อ เพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.9 ความสำคัญของชุดกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับทุกกลุ่มคนทั้งเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ในขอบข่ายด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม โดยมีรูปแบบและเทคนิคหลากหลาย อาจเป็นกิจกรรมแนะแนวโดยตรงหรือผสมผสานในการเรียนการสอน การฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ทั้งรายบุคคลและกลุ่มดั่งที่ สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 8-10) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมแนะแนว หากกระทำได้เหมาะสม จะส่งผลดีต่อผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหายาเสพติด การขาดความมีระเบียบวินัย ขาดคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการทางการแนะแนวก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่แก้ปัญหาได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน สังคม และนอกจากช่วยให้ผู้รับบริการได้พัฒนาตนเองแล้วยังสามารถสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมได้ช่วยให้อยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สังคมปัจจุบันปรารถนาให้เกิดขึ้น ดังนั้นกิจกรรมแนะแนวจึงมีความสำคัญทั้งต่อผู้ให้และผู้รับบริการ

3.10 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว

3.10.1 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างชุดการแนะแนวไว้ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างชุดการแนะแนว

ธีระ ชัยยุทธชรรยง (2533: 65) ได้กล่าวถึงการสร้างชุดการแนะแนวไว้

ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับชุดการแนะแนวจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
4. นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อให้สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน เนื้อหา อุปกรณ์ และการประเมินผล
5. นำโปรแกรมที่สร้าง ทบทวนใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องและโปรแกรมการสอน โดยใช้ชุดการแนะแนวตลอดจนเวลาที่ใช้ในการวิจัยต่อไป
6. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการสอน โดยใช้ชุดแนะแนว เพื่อนำไปใช้ในการ

3.11 เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในชุดกิจกรรมแนะแนว

เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในชุดกิจกรรมแนะแนว ได้มีผู้ศึกษาได้ให้ความหมายและขั้นตอนไว้ดังนี้

3.11.1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics)

ทิสนา แคมมณี (2545: 139 – 147) กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการรวมตัวกันของกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการปฏิบัติงานจะเป็นไปในทิศทางใดนั้นขึ้นอยู่กับพลังผลักดันที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบ และ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในกลุ่มและปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม

ศุภวดี บุญญวงษ์ (2527: 130 – 143) กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคน เช่น ธรรมชาติของกลุ่ม พฤติกรรมของบุคคล ลักษณะการรวมตัวของกลุ่ม องค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่ม กระบวนการตัดสินใจ การแก้ปัญหา ตลอดจนการแปลความหมายของพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่ม โดยการอาศัย

ประสบการณ์กลุ่มเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาได้ เข้าใจเรื่องกลุ่มดีขึ้น นำความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของตน อันเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์และปรับปรุงการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ลำดับขั้นของการเรียนรู้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง ของกลุ่ม และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้ผลการเรียนรู้มากขึ้นด้วยการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) **ทางด้านร่างกาย** คือ การเรียนรู้ที่นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการค้นคว้า สืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

(2) **ทางด้านจิตใจ** คือ การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และช่วยให้นักเรียนสามารถจำเนื้อหาวิชาได้นานอีกด้วย

(3) **ทางด้านสติปัญญาหรือสมอง** คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่รับรู้ นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดและเหตุผลในการพิจารณาได้ตรงในการทำงานการตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ นักเรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ค้นพบทันที ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ ผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ นักเรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งจะทำได้ 2 ลักษณะคือการประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

การประยุกต์เพื่อใช้กับการแก้ปัญหาต่างๆ ในอนาคต และเพื่อใช้ในการปรับปรุงควบคุมธรรมชาติและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยกันคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้น

3. **ขั้นประเมินผล** นักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

3.2.4 กลุ่มอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)

ดาร์กา วรรณวิช (2549: 176 – 178) กล่าวว่าถึงวิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้น โดยการจัดการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 4 – 8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

1. วัตถุประสงค์ของการแบ่งกลุ่มย่อย

- 1.1 ผู้สอนสามารถรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ทั่วถึง
- 1.2 ผู้เรียน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 1.3 เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 1.4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้แสดงความสามารถของตนเต็มที่
- 1.5 ส่งเสริมการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- 1.6 เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนอีกแบบหนึ่ง
- 1.7 ผู้เรียน ได้ฝึกปฏิบัติตนในการทำงานพร้อมกับผู้อื่น
- 1.8 ส่งเสริมในการระดมพลังสมองในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
- 1.9 ผู้เรียนรู้จักอภิปรายและสรุปผลงานในประเด็นสำคัญได้
- 1.10 ผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์จากกลุ่มพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้

ตนเองได้

ขั้นเตรียมการอภิปราย

ขั้นเตรียมการอภิปราย

- หัวข้อและรูปแบบ
- ผู้เรียน
- ห้องเรียน
- สื่อการเรียน

ขั้นดำเนินการอภิปราย

- บอกหัวข้อหรือปัญหา
- บอกจุดประสงค์

- บอกเงื่อนไขหลักเกณฑ์
- ดำเนินการอภิปราย

ขั้นสรุป

- สรุปผลการอภิปราย
- สรุปบทเรียน
- ประเมินผลการเรียน

2. การนำการสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อยไปใช้

เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการสอนในกรณีปัญหาประเด็นความขัดแย้ง เพื่อฝึกการใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิธีการแก้ปัญหา

ทิสนา แจมมณี (2545: 49 – 55) กล่าวถึงวิธีการสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่ม (Small Group Discussion) คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4-8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนดและสรุปผลเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

1. วัตถุประสงค์

วิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันจะช่วยให้ผู้เรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้น

2. องค์ประกอบสำคัญของวิธีสอน

มีการจัดเรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละประมาณ 4 – 8 คน
มีประเด็นในการอภิปราย
มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกและประสบการณ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มตามประเด็นการอภิปราย

มีการสรุปสาระที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายกันเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

มีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียน

3. ขั้นตอนสำคัญ

ผู้สอนจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มละประมาณ 4-8 คน

ผู้สอน/ผู้เรียนกำหนดประเด็นในการอภิปราย

ผู้เรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามประเด็นการอภิปราย

ผู้เรียนสรุปสาระที่สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายกันเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

ผู้สอนและผู้เรียนนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียน

3. เทคนิคในการใช้วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย

การจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย จำนวนในกลุ่มย่อยควรมีประมาณ 4 – 8 คน จำนวนที่เหมาะสมที่สุดคือระหว่าง 4-6 คน ถ้ากลุ่มใหญ่เกินไปสมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้น้อยหรือไม่ทั่วถึง การแบ่งผู้เรียนเข้ากลุ่มอาจจะทำโดยวิธีสุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ ร่วมกลุ่มกับเพื่อนไม่ซ้ำกัน หรืออาจจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนที่เก่งช่วยเหลือ ผู้เรียนอ่าน หรืออาจจะจัดผู้เรียนเข้าร่วมจำแนกตามเพศ วัย ความสนใจ ความสามารถหรือเลือกอย่างเจาะจงตามปัญหาที่ มีก็ได้ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของผู้สอนและสิ่งที่จะ อภิปราย เทคนิคที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มมีหลากหลาย เช่น ใช้การนับหมายเลขหรือเป็นภาพเป็น ข้อความ ผู้ที่จับฉลากได้เหมือนกันให้รวมกลุ่มกัน เกมต่าง ๆ เทคนิคการจัดกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการแบ่งกลุ่ม โดยเฉพาะเมื่อครูจำเป็นต้องแบ่งกลุ่มบ่อย ๆ จะช่วยให้ ผู้เรียนรู้สึกสนุกและสนใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมต่อไป เมื่อจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มแล้ว ผู้สอนควรดูแล ให้กลุ่มจัดที่นั่งภายในกลุ่มให้เรียบร้อยให้อยู่ในลักษณะที่ทุกคนมองเห็นกันและรับฟังกันได้ดี นอกจากนั้นในกรณีที่มีหลายกลุ่ม ผู้สอนควรจัดกลุ่มให้ห่างกันพอสมควร เพื่อไม่ให้เสียงอภิปราย จากกลุ่มรบกวนกันและกัน

ประเด็นการอภิปราย การอภิปรายจำเป็นต้องมีประเด็นในการอภิปราย มีวัตถุประสงค์ของการอภิปรายที่ชัดเจน ประเด็นการอภิปรายอาจจะมาจากผู้สอนหรือผู้เรียนก็ได้ แล้วแต่กรณี การอภิปรายแต่ละครั้งไม่ควรมีประเด็นมากเกินไปเพราะทำให้ผู้เรียนอภิปรายได้ไม่ เต็มที่

การอภิปราย ผู้สอนควรเลือกใช้การจัดกลุ่มอภิปรายให้เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ในการอภิปรายที่ดีโดยทั่วไป ควรมีการกำหนดบทบาทที่จำเป็นในการอภิปราย เช่น ประธานหรือผู้นำในการอภิปราย เลขานุการผู้จัดบันทึกการประชุม และผู้รักษาเวลา เป็นต้น นอกจากนั้นสมาชิกกลุ่ม ทุกคนควรมีความเข้าใจตรงกันว่า ตนมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องช่วยให้ กลุ่มทำงานให้สำเร็จ มิใช่ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของสมาชิกเพียงบางคน หากสมาชิกกลุ่มมี ความรู้ ความเข้าใจว่า สมาชิกกลุ่มที่ดีความทำอะไรบ้าง เช่น ให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ซักถาม โต้แย้ง สนับสนุน ช่วยไม่ให้กลุ่มออกนอกเรื่องและสรุป เป็นต้น การอภิปรายจะเป็นไป ได้ดี ผู้สอนจึงควรให้ความรู้ความเข้าใจหรือแนะนำแก่กลุ่มก่อนการอภิปราย และควรย้ำถึง ความสำคัญ ของการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างทั่วถึง ไม่ให้มีการ ผูกขาดการอภิปราย โดยผู้ใดผู้หนึ่งเพราะวัตถุประสงค์หลักของการอภิปรายก็คือ การให้ผู้เรียนมี โอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและได้รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย อันจะช่วยให้ผู้เรียนมี

ความคิดที่ลึกซึ้งและรอบคอบขึ้น การอภิปรายที่ดีควรดำเนินการไปที่ละประเด็น จะได้ไม่เกิดความสับสนและในกรณีที่มีหลายประเด็น ควรมีการจำกัดเวลาของการอภิปรายแต่ละประเด็น มิฉะนั้นการอภิปรายอาจยืดเยื้อ เยิ่นเย้อ และประเด็นที่อยู่ท้ายๆ จะไม่ได้รับการอภิปราย เพราะหมดเวลาเสียก่อน ประเด็นการอภิปรายกับเวลาที่ให้ ควรมีความพอเหมาะกัน

การสรุปผลการอภิปราย ก่อนที่การอภิปรายจะยุติลง กลุ่มจะเป็นต้องมีการสรุปผล การอภิปราย เพื่อให้ได้คำตอบตามประเด็นที่กำหนด ผู้สอนควรบอกหรือให้สัญญาณแก่ กลุ่มอภิปรายประมาณ 3-5 นาที ก่อนหมดเวลา เพื่อกลุ่มจะได้สรุปผลการอภิปรายเป็นข้อสรุปของกลุ่ม ซึ่งหลังจากนั้นผู้สอนอาจให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายแลกเปลี่ยนกัน หรือดำเนินการในรูปแบบอื่นต่อไป

การสรุปบทเรียน เมื่อการอภิปรายสิ้นสุด ผู้สอนจำเป็นต้องเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดกับบทเรียนที่กำลัง เรียนรู้ โดยมีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียนด้วย

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกลุ่มการอภิปรายแบบต่างๆ การจัดกลุ่มอภิปรายมีมากมายมีหลายแบบ ดังต่อไปนี้

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบกันเอง (Informal Group Discussion) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน จำนวนประมาณ 6-10 คน มาพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์กัน เพื่อแสวงข้อยุติหรือข้อตกลงร่วมกันในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ในกลุ่มจะมีประธานนำการอภิปราย ช่วยดูแลและกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบฟิลลิป 66 (Phillip 66 or Buzz Group) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิก 6 คนที่นั่งใกล้กัน หันหน้าเข้าหากัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง คนละ 1 นาที รวมเป็น 6 นาที จุดประสงค์ของการจัดกลุ่มแบบนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในประเด็นหรือปัญหาที่กลุ่มใหญ่กำลังพิจารณาอยู่

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบซินดิเคต (Syndicate Group) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกระหว่าง 6-10 คน ที่มีความรู้ประสบการณ์ต่างกัน จุดประสงค์ของกลุ่มนี้ เพื่อให้กลุ่มย่อยนี้ได้ศึกษาหรือพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมใหญ่ สมาชิกจะแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันในเรื่องที่ได้รับมอบหมายโดยผลัดกันทำหน้าที่ประธานและเลขานุการกลุ่ม

การจัดกลุ่มอภิปรายและระดมสมอง (Brainstorming Group) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 2-6 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์พอสมควรในเรื่องที่จะอภิปราย จุดประสงค์ของกลุ่มนี้เพื่อให้ได้ความคิดมากที่สุดในเวลาจำกัด และเพื่อแสวงหาความคิดสร้างสรรค์จากกลุ่ม กลุ่มจะมีประธานนำการอภิปรายและกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยไม่มีการตัดสินว่าถูก ผิด ดี ไม่ดี เพื่อให้ได้ความคิดจำนวนมาก เลขานุการกลุ่มจดบันทึกความคิดทั้งหมดไว้ ขึ้นต่อไปจึงนำความคิดที่ได้มาวิเคราะห์และปรับปรุง เพื่อให้ได้ความคิดที่สร้างสรรค์เรื่องนั้น

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบโต๊ะกลม (Round Table Group) กลุ่มแบบนี้มีลักษณะเหมือนการอภิปรายแบบซินดิเคต คือ เป็นการอภิปรายในประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมใหญ่หรือที่สมาชิก เลือกตามความสนใจ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกัน เพียงแต่การจัดกลุ่มจะอยู่ในลักษณะเป็นรูปวงกลมซึ่งสมาชิกทุกคนสามารถมองเห็นกันได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน กลุ่มแบบนี้อาจไม่จำเป็นต้องจัดในรูปวงกลม สามารถจัดในลักษณะอื่นได้ เช่น จัดที่นั่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ก็เรียกว่าเป็นการประชุมโต๊ะกลม หากมีจุดประสงค์ตรงตามการอภิปรายแบบโต๊ะกลม

การจัดกลุ่มอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion Group) การจัดกลุ่มแบบนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการประชุมประมาณ 3-6 คน มาร่วมอภิปรายต่อหน้าผู้ฟัง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้เชื่อมโยงความคิดเห็น ชักถาม ควบคุมเวลาในการอภิปราย และสรุปผลการอภิปราย

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบสัมมนา (Seminar Group) การจัดกลุ่มแบบนี้มีสมาชิกกลุ่มประมาณ 20 คนขึ้นไป มีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกร่วมกันศึกษาหาความรู้หรือค้นคว้า ในหัวข้อใดข้อหนึ่ง โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำช่วยเหลือปัญหาของการสัมมนามักจะกว้าง สามารถแบ่ง เป็นหัวข้อย่อยได้จำนวนมาก ผู้เข้าสัมมนาจะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้ความคิดเห็น การสัมมนาไม่มีการลงมติ เป็นเพียงการประมวลความคิดเห็นและสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่างๆ

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบใกล้ชิด (Knee Group) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 3-5 คน พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างใกล้ชิด สนิทสนม เปรียบเสมือนการจับเข่าคุยกัน

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบฮัดเดิล (Huddle Group) กลุ่มแบบนี้ เป็นการ จัดกลุ่มย่อยที่แยกออกมาจากกลุ่มใหญ่โดยใช้ วิธีการสุ่ม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มคละกันไป จุดประสงค์ถาวรดำเนินการมีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มอภิปรายแบบกันเอง

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบเวียนรอบวง (Circular Response Group) กลุ่ม แบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกไม่ควรเกิน 10 คน มีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีโอกาส แสดงความคิดเห็น โดยการให้สมาชิกแต่ละคนพูดรอบละประมาณ 1-2 นาที เวียนกันไปทางซ้าย หรือขวาทีละคนจนครบทุกคน ถ้าผู้ใดต้องการสนับสนุนหรือโต้แย้ง ต้องรอกจนกว่าจะถึงเวลาที่ตน มีโอกาสพูด ถ้ามีเวลามากและต้องการความคิดเห็นเพิ่มขึ้นก็เริ่มรอบสองต่อไปเรื่อยๆ

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบกลุ่มช้อน (Fish Bowl Group) กลุ่มแบบนี้มี ลักษณะเป็นกลุ่มช้อนกันเป็น 2 วง กลุ่มวงในและกลุ่มวงนอก มีสมาชิกจำนวนเท่า ๆ กัน ประมาณ 4-8 คน ในขณะที่สมาชิกกลุ่มวงในประชุมอภิปรายกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สมาชิกกลุ่ม วงนอก จะทำหน้าที่สังเกตการณ์ จุดประสงค์เพื่อให้ผู้สังเกตการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ อภิปราย แต่ไม่มีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการอภิปราย ได้เรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อภิปราย วงในอย่างใกล้ชิด ในบางกรณี อาจมีการสลับเปลี่ยนบทบาทให้ผู้ที่อยู่วงนอกเข้าไปอยู่ในวงในทำ หน้าที่อภิปราย และสมาชิกในวงในออกมาอยู่ในวงนอกเป็นผู้สังเกตการณ์สลับเปลี่ยนกัน

การจัดกลุ่มอภิปรายแบบปฏิจาวิสัชนา (Questioning - Answering) กลุ่มแบบนี้ประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 6-8 คน เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย 1 คน มีผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรที่รับเชิญมาครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้ฟัง ผู้ดำเนินการอภิปรายให้ ผู้แทนผู้ฟังเสนอ ข้อคำถามให้วิทยากรตอบ และเป็นตัวกลางช่วยเชื่อมโยงและสรุปความคิดเห็น จุดประสงค์ของกลุ่มแบบนี้คือ การช่วยให้สมาชิกกลุ่มเกิดความเข้าใจในปัญหาหรือเรื่องที่ศึกษาใน แง่มุมต่างๆ ตามความต้องการหรือความสนใจของผู้ฟัง

5. ข้อดี และข้อจำกัดในการใช้วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย

ข้อดี

เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมี ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอน ได้ข้อมูลและ ความคิดเห็นที่หลากหลายช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขึ้นเป็นวิธีสอนที่ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมระหว่างผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการพูด การ แสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การวิพากษ์วิจารณ์ และทักษะการคิด เป็นต้น

ข้อจำกัด

เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากเป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยสถานที่หรือบริเวณที่กว้างพอจะจัดกลุ่มให้อภิปรายกันได้ โดยไม่รบกวนกันหากผู้เรียนไม่รู้หรือไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดีการอภิปรายอาจไม่ได้ผลดีหากสมาชิกและผู้สอนไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดี อาจเกิดปัญหาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้

1. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

ดาร์กา วรรณวนิช (2549: 173 – 176) กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์เลกบทบาทสมมติขึ้นจากความเป็นจริง มาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็น ผู้สอนจะใช้การแสดงทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนอันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระ ของบทเรียนอย่างลึกซึ้งและรู้จักปรับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้อย่างเหมาะสม

1. ความมุ่งหมาย มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะใช้บทบาทเป็นเครื่องมือในการดึงความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ เจตคติ หรืออคติต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงออกมาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์กลุ่มแสดงของตน ได้อย่างดี บทบาทสมมติทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 กำหนดสถานการณ์การเรียนรู้และแนวทางการแสดงไว้ก่อน

วิธีที่ 2 กำหนดสถานการณ์การเรียนรู้ แต่ไม่กำหนดแนวทางการแสดงไว้

ขั้นตอนการสอนแบบบทบาทสมมติทั้ง 2 วิธี มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ

1. กำหนดขอบเขตของปัญหาและแจกแจงรายละเอียด
2. การกำหนดสถานการณ์สมมติและบทบาท

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาท ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การอ่านเครื่อง ชักซ้อมความเข้าใจ ฟังคำอธิบาย

สถานการณ์สมมติ ให้ความสนใจให้ตรงกันระหว่างครูกับนักเรียน

2. เลือกตัวแสดงตามความเหมาะสมหรือความสมัครใจ

โดยปรึกษาหรือกันภายในกลุ่ม

3. จัดฉากการแสดง จัดขึ้นเป็นฉากสมมติให้ใกล้เคียงกับเรื่อง

วิเคราะห์สถานการณ์

4. เตรียมผู้สังเกตการณ์ จัดผู้เรียนส่วนหนึ่งฝึกสังเกต

5. เตรียมความพร้อมของผู้แสดง โดยครูช่วยแนะนำ

6. การแสดงปล่อยให้ผู้แสดงทำอย่างอิสระ โดยไม่ขัดจังหวะ

การแสดง

7. การตัดบทแสดง เมื่อการแสดงผ่านไปช่วงหนึ่งแล้ว จะหยุดพักการแสดงเมื่อเห็นว่า การแสดงนั้นอยู่ในสถานการณ์ ดังนี้

กรณีที่ได้อิทธิพลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายได้แล้ว

กรณีที่การแสดงพอจะได้เรื่อง รู้เรื่องโดยไม่จำเป็นต้องแสดง

ต่อไป

กรณีที่ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้

กรณีที่แสดงจบเรื่องแล้ว

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

โดยผู้เรียนอภิปรายร่วมกันทั้งผู้แสดง ผู้สังเกต ผู้ชมการแสดง ว่าการแสดงสอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก เหตุผลการแสดง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากวิเคราะห์ อภิปรายผลแล้วก็ทดลองแสดงใหม่อีกครั้ง หรือแสดงเพิ่มเติม บางส่วน แต่ถ้าการแสดงครั้งแรกสมบูรณ์ใช้ได้ดีแล้วก็ไม่จำเป็นต้องแสดงเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แล้วสรุปเป็น ความคิดรวบยอดของตน

1. การนำวิธีสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติไปใช้

1.1 จุดประสงค์การสอน เป็นการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านเจตคติ เช่นการเห็นใจผู้อื่น การมีความเมตตากรุณา ฯลฯ บทเรียนที่เหมาะสมเป็นบทเรียนที่เกี่ยวกับพัฒนาสังคม พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องวิเคราะห์จุดประสงค์และเนื้อหา ถ้าเข้าเกณฑ์นี้การสอนโดยให้แสดงบทบาทสมมติจะมีความหมายต่อผู้เรียนมาก

1.2 ผู้สอน ผู้สอนต้องทำความเข้าใจให้กระจ่างกับขั้นตอนการสอน เพื่อให้การสอนมีคุณค่าต่อผู้เรียน เช่นการเลือกปัญหาหรือเหตุการณ์มาศึกษา การเตรียม

สถานการณ์ การเขียนบทบาทสมมติ และการวิเคราะห์ข้ออภิปราย ถ้าผู้สอนขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง การสอนจะไม่บรรลุดังประสงค์

1.3 เวลา การสอนแบบนี้ต้องเวลามาก ผู้สอนต้องวางแผน โดยอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหามาก่อนจากบ้าน จะช่วยลดเวลาได้บ้าง

1.4 วิชา วิชาที่เหมาะสมกับการสอนแบบนี้ ได้แก่ วิชา ภาษาอังกฤษหรือวิชาที่ต้องการพัฒนาเจตคติให้แก่ผู้เรียน โดยผู้สอนอาจเลือกเพียงบางบทเรียนที่เหมาะสมกับการใช้วิธีนี้

1.5 วิธีสอนแบบนี้ใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น

ทิสนา เขมมณี (2545: 67 – 71) กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้การแสดง บทบาทสมมติ (Role Playing) คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตนและนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้ง ทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น หรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง

องค์ประกอบของวิธีสอน

มีสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
มีการแสดงบทบาทสมมติ
มีการอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นตอนสำคัญ

ผู้สอน/ผู้เรียนนำเสนอสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
ผู้สอน/ผู้เรียนเลือกผู้แสดงบทบาท
ผู้สอนเตรียมผู้สังเกตการณ์
ผู้เรียนแสดงบทบาทและสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง

ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับจากการแสดงและการชมการแสดง

2. เทคนิคในการใช้วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

การเตรียม ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะให้ชัดเจน และสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติที่จะช่วยสนองวัตถุประสงค์นั้น สถานการณ์และบทบาทสมมติที่กำหนดขึ้น ควรมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง ส่วนจะมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใด ขึ้นกับวัตถุประสงค์ ผู้สอนอาจใช้บทบาทสมมติแบบละคร หรืออาจใช้บทบาทแบบแก้ปัญหาซึ่งจะกำหนด สถานการณ์ที่มีปัญหาหรือความขัดแย้งให้และอาจให้ ข้อมูลเพิ่มเติมบ้าง น้อยบ้าง ซึ่งผู้สวมบทบาทจะใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการแสดงออกและแก้ปัญหาตามความคิดของตน

การเริ่มบทเรียน ผู้สอนสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้หลายวิธี เช่น โยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียนหรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนครั้งก่อนๆ เข้าสู่เรื่องที่จะศึกษาหรืออาจใช้วิธีเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติที่เตรียมมาแล้วทิ้งท้ายด้วยปัญหาเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากติดตาม หรืออาจใช้วิธีชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมแสดง และช่วยกันคิดแก้ปัญหา

การเลือกผู้แสดง ควรเลือกให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการแสดง เช่น เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะเหมาะสมกับบทบาท เพื่อช่วยให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่นตามวัตถุประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว หรือเลือกผู้แสดงที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบทบาทที่กำหนดให้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนคนนั้นได้รับประสบการณ์ใหม่ ได้ทดลองแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ และเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้ที่มีลักษณะต่างไปจากตน หรืออาจให้ผู้เรียน อาสาสมัคร หรือเจาะจงเลือกคนใดคนหนึ่งด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการช่วยให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้ เมื่อได้ผู้แสดงแล้ว ควรให้เวลาผู้แสดงเตรียมการแสดง โดยอาจให้ฝึกซ้อมบ้างตามความจำเป็น

การเตรียมผู้สังเกตการณ์ หรือผู้ชม ผู้สอนควรเตรียมผู้ชมและทำความเข้าใจกับผู้ชมว่า การแสดงบทบาทสมมตินี้จัดขึ้นมิใช่มุ่งที่ความสนุกเพลิดเพลินเท่านั้น แต่มุ่งที่จะให้เกิดการเรียนรู้เป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรชมด้วยความสังเกต ผู้สอนควนให้คำแนะนำว่า ควรสังเกตอะไรและควรบันทึกข้อมูลอย่างไร และผู้สอนอาจจัดทำแบบสังเกตการณ์ให้ผู้ชมใช้ในการสังเกตด้วยก็ได้

การแสดง ก่อนการแสดงอาจมีการจัดฉากการแสดงให้ดูสมจริง ฉากการแสดงอาจเป็นฉากง่ายๆ หรืออาจจะจัดให้ดูสวยงามแต่ไม่ควรจะใช้เวลามาก และควรคำนึงถึงความประหยัดด้วย เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วผู้สอนให้เริ่มการแสดงและสังเกตการณ์แสดงอย่างใกล้ชิด ไม่ควรมีการจัดการแสดงกลางคัน นอกจากกรณีที่มีปัญหาเมื่อการแสดงออกนอก

ทาง ผู้สอนอาจจำเป็นต้องให้คำแนะนำบ้าง เมื่อการแสดงดำเนินไปพอสมควรแล้ว ผู้สอนควรตัดบท ไม่ควรให้การแสดงยืดเยื้อ เยิ่นเย้อ จะทำให้ผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทควรทำเมื่อเห็นว่าการแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปราย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือตัดบทเมื่อการแสดงยืดเยื้อหรือเมื่อผู้ชม พอจะเดาได้ว่า เรื่องราวจะดำเนินต่อไปอย่างไร หรือในกรณีที่ผู้แสดงเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากเกินไปจนแสดงต่อไปไม่ได้ ควรตัดบททันที

การวิเคราะห์หรืออภิปรายผลการแสดง ชั้นนี้เป็นขั้นสำคัญมาก เพราะเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ เทคนิคที่จำเป็นสำหรับการอภิปรายในช่วงนี้ มีหลายประการที่สำคัญ คือการสัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้แสดงและจดบันทึกไว้บนกระดาน ต่อจากนั้นจึงสัมภาษณ์ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ถึงข้อมูลที่สังเกตได้ ผู้สอนควรจดบันทึกข้อมูลเหล่านั้นบนกระดาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นประเด็นในการอภิปรายและสรุป ต่อจากนั้นจึงให้ทุกฝ่ายร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และสรุปประเด็นการเรียนรู้ สิ่งสำคัญมากที่ผู้สอนพึงคำนึงในการอภิปรายก็คือ การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะใช้บทบาทเป็นเครื่องมือในการดึงความรู้สึกนึกคิด การรับรู้เจตคติหรืออคติต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงออกมาเพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ ดังนั้นการอภิปรายจึงมุ่งเน้นและอภิปรายในเรื่องของพฤติกรรมที่ผู้สวมบทบาทแสดงออก และความรู้สึกที่เป็นเหตุผลักดันให้เกิดการแสดง พฤติกรรมนั้นออกมา การซักถามจึงควรมุ่งประเด็นไปที่ว่าผู้แสดงได้แสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง ทำไมจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดผลอะไรตามมา การอภิปรายไม่ควรมุ่งประเด็นไปที่การแสดงของผู้สวมบทบาทว่า แสดงได้ดี - ไม่ดีเพียงใด เพราะนอกจากเป็นการอภิปรายที่ผิดวัตถุประสงค์ แล้วยังอาจทำให้ผู้แสดงเสียความรู้สึกได้

ในกรณีที่การอภิปรายเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนแนะนำแนวคิดและแนวทางอื่นๆ เพิ่มเติมแตกต่างไปจากที่ผู้สวมบทบาทแสดง ผู้สอนอาจให้มีการแสดงและการอภิปรายเพิ่มเติม และสรุปบทเรียนอีกครั้งหนึ่ง

3. ข้อดีและข้อจำกัดในการใช้วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ข้อดี

เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจใส่ใจเราเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง

เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน

เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา

เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง

เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง

ข้อจำกัด

เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร

เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการไม่ดีพออาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นได้

เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ของผู้สอน หากผู้สอนขาดคุณสมบัตินี้ ไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบางคน และไม่ได้แก้ปัญหาแต่ต้น อาจเกิดเป็นปัญหาต่อเนื่องไปได้

เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหา เนื่องจากการแสดงของผู้เรียนอาจไม่เป็นตามความคาดหมายของผู้สอน ผู้สอนจะต้องสามารถแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์และประเด็นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

4 กรณีตัวอย่าง (Case)

ทศนา แคมมณี (2522: 201 - 202) กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case) หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหา โดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น

1. องค์ประกอบสำคัญของวิธีสอน

มีกรณีเรื่องที่คล้ายกับเหตุการณ์จริง

มีประเด็นคำถามให้คิดพิจารณาหาคำตอบ

มีการอภิปรายเกี่ยวกับผลสภาพการณ์ ปัญหา มุมมอง และ
วิธีการ แก้ปัญหาของผู้เรียน และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

2. ขั้นตอนสำคัญ

ผู้สอน/ผู้เรียนนำเสนอกรณีตัวอย่าง

ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่าง

ผู้เรียนอภิปรายประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบ

ผู้สอนและผู้เรียนประเด็นคำตอบ

ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา วิธีการแก้ปัญหาของ
ผู้เรียนและสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

3. เทคนิคในการใช้วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

การเตรียมการ ก่อนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมกรณี
ตัวอย่าง ให้พร้อมกรณีตัวอย่างที่เหมาะสมจะต้องมีสาระ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม
วัตถุประสงค์ มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง กรณีที่นำมาใช้ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่มี
สถานการณ์ปัญหาชัดเจน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน หากไม่มีสถานการณ์ที่เป็นปัญหา
ชัดเจน ผู้สอนอาจใช้วิธีการตั้งประเด็นคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนคิดก็ได้ ผู้สอนอาจนำเรื่องจริงมา
เขียนเป็นกรณีตัวอย่าง หรืออาจใช้เรื่องจากหนังสือพิมพ์ ข่าวและเหตุการณ์ รวมทั้งจากสื่อต่างๆ
เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เป็นต้น เมื่อได้กรณีที่ต้องการแล้ว ผู้สอนจะต้องเตรียม
ประเด็นคำถามสำหรับ การอภิปรายเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการ

การนำเสนอกรณีตัวอย่าง ผู้สอนอาจเป็นผู้นำเสนอกรณี
ตัวอย่าง หรืออาจใช้เรื่องจริงจากผู้เรียนเป็นกรณีตัวอย่างก็ได้ (แต่ครูต้องมีความชำนาญในการ
วิเคราะห์กรณีตัวอย่างนั้นและตั้งประเด็นคำถามได้เร็ว) วิธีการนำเสนอทำได้หลายวิธี เช่น การ
พิมพ์เป็นข้อมูลมาให้ผู้เรียนอ่าน การเล่ากรณีตัวอย่างให้ฟัง หรือนำเสนอโดยใช้สื่อ เช่น สไลด์
วิทยุทัศน์ ภาพยนตร์ หรือ อาจให้ผู้เรียนแสดงเป็นละครหรือบทบาทสมมติก็ได้

การศึกษาคณะกรณีตัวอย่างและการอภิปราย ผู้สอนควรแบ่งผู้เรียน
เป็นกลุ่มย่อยและให้เวลาอย่างเพียงพอในการศึกษาคณะกรณีตัวอย่างและคิดหาคำตอบ ไม่ควรให้
ผู้เรียนตอบประเด็นคำถามทันที ผู้เรียน แต่ละคนควรมีคำตอบของตนเตรียมไว้ก่อน แล้วจึง
ร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลการอภิปรายระหว่างกลุ่มเป็นการแลกเปลี่ยนกัน ผู้สอน
พึงตระหนักว่าการสอน โดยใช้กรณีตัวอย่างนี้ มิได้มุ่งหาคำตอบใดคำตอบหนึ่ง คำถามสำหรับการ
อภิปรายนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดอย่างชัดเจนแน่นอน แต่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นคำตอบที่
หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่กว้างขึ้น มองปัญหาในแง่มุมมองที่หลากหลายขึ้น อันจะ

ช่วยให้การตัดสินใจ มีความรอบคอบมากขึ้นด้วยเหตุขึ้นการอภิปรายจึงควรมุ่งความใส่ใจไปที่ เหตุผลหรือที่มาของความคิดที่ผู้เรียนใช้ในการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ

4. ข้อดีและข้อจำกัดในการใช้วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

ข้อดี

เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง และได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหา เมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริง

เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกันเป็นวิธีสอนที่ให้ผลดีมากที่สุดสำหรับ กลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลายสาขา

ข้อจำกัด

หากกลุ่มผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน การเรียนรู้ อาจ ไม่กว้างเท่าที่ควร เพราะผู้เรียนมักมีมุมมองคล้ายกันแม้ปัญหาและสถานการณ์จะใกล้เคียงกับความ เป็นจริง แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ กับผู้เรียน ความคิดในการแก้ปัญหาจึงมักเป็นไปตามเหตุผลที่ ถูกที่ควร ซึ่งอาจไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงได้

3.12 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมจะไม่เน้นบทบาทของผู้ดำเนินกิจกรรมเป็นหลักแต่เน้นการมีส่วน ร่วมของนักเรียนเป็นหลัก ให้นักเรียนได้มีบทบาทในการคิด ในการดำเนินงาน ในการร่วมกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้สาระของกิจกรรมในเวลาอันรวดเร็วและได้รับประสบการณ์ที่ หลากหลาย

วัชร ทรัพย์มี (2531: 4-5) กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ต้อง คำนึงถึง หลักการและขอบข่ายของงานทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ให้กับวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

ธีระ ชัยยุทธขรรยง (2533: 65) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนในการสร้างชุดการแนะ แนวไว้ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างชุดการแนะแนวจากเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง

3. สร้างโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

4. นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อให้สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ เนื้อหา อุปกรณ์ และการประเมินผล

5. นำโปรแกรมที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของกลุ่มมือครูและโปรแกรมการสอน โดยใช้ชุดการแนะแนวตลอดจนเวลาที่ใช้

6. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดแนะแนวเพื่อนำไปในการวิจัยต่อไป

พิทยาภรณ์ พิทยาธกุล (2546: 47) ได้ให้ข้อสรุปว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นมีลำดับขั้นตอนต่างๆ ในการสร้างซึ่งต้องคำนึงถึง วัตถุประสงค์และสาระสำคัญของการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นหลัก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม หรือโครงสร้างชุดที่ชัดเจนเป็นระบบและดำเนินตามขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวให้แก่ นักเรียน

สรุปได้ว่าการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการและขอบข่ายของงานแต่ละด้าน วัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายว่าอยู่ในวัยใด ต้องสร้างให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการ ของผู้รับบริการ และดำเนินการสร้างตามขั้นตอนอย่างเหมาะสมต่อไป

3.13 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว

ช่อลดา ขวัญเมือง (2541: 20 – 21) กล่าวถึง ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวมียุทธศาสตร์หลาย จึงได้เสนอประโยชน์ของชุดกิจกรรมการแนะแนวไว้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่มีคุณค่าจากครูแนะแนว
2. ช่วยให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู
3. ช่วยให้นักเรียนได้ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง
4. ช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี
5. ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในตนเองอย่างแท้จริง
6. ช่วยให้ครูแนะแนวได้มีโอกาสนพปะกับนักเรียนเป็นกลุ่มอย่างใกล้ชิด

และทั่วถึง

7. ช่วยให้ครูแนะแนวมียุทธศาสตร์ให้ข้อมูล
8. ช่วยให้ครูแนะแนวมียุทธศาสตร์ใช้เทคนิคต่างๆ

9. ช่วยให้ครูแนะแนวได้ทราบถึงความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และ ความถนัดของนักเรียนแต่ละคนอย่างถูกต้อง

10. ช่วยให้ครูแนะแนวได้รู้จักนักเรียนที่มีปัญหาในด้านต่างๆ

11. ช่วยให้การจัดบริการแนะแนวทุกบริการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

12. ช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ดำเนินไปด้วยดีและมี ประสิทธิภาพ

13. ช่วยลดปัญหาความประพฤติของนักเรียน

14. ช่วยให้การจัดการเรียนและการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

15. ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูแนะแนวและผู้ปกครอง

16. ช่วยให้ผู้ชุมชนได้รับความสนใจจากนักเรียน

17. ช่วยให้ประเทศชาติมีพลเมืองที่ดี

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวคือ ช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่มีคุณค่าจากครูแนะแนวช่วยให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู ช่วยให้นักเรียนได้ปรับปรุง พฤติกรรมของตนเอง ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในตนเองอย่างแท้จริง ช่วยให้ครูแนะแนวได้ รู้จักนักเรียนที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างครูแนะแนวและ ผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ชุมชนได้รับความสนใจจากนักเรียน และช่วยให้ประเทศชาติมีพลเมืองที่ดี

3.14 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีผู้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา ส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ไว้หลากหลาย เช่น

3.14.1 งานวิจัยในประเทศ

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุพิน ปิคตะคุ (2537) ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อ ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงขึ้นหลังจากได้รับการ ใช้ชุดการแนะแนวและนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวมีความขยันหมั่นเพียรใน การเรียนสูงกว่านักเรียนที่รับการสอนแบบปกติ

ปนัดดา ยิ้มสกุล (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่ากลอย กิ่งอำเภอท่าตะเคียน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยชุดการแนะนำมีความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

น้องนุช เพียรดี (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสวน อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะนำมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามโปรแกรมการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิทยาภรณ์ พิทยาชรกุล (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปรับพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง ที่ต้องปรับลดพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียนจำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวลดลง

อัมพร แสงวิเชียร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุฉินารายณ์บุรีรัมย์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการและนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีสติปัญญาต่ำมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้น

อัมพร ชนะทอง (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แก่นคุณ วิเศษการ (2539:71) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง จังหวัดขอนแก่นได้

มลิวรรณ นิรมลพิศาล (2539 : 34) ทดลองใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลรัตน์)

กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีทัศนคติต่อการเรียนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชิติมา จักรเพชร (2544: 53) ได้ศึกษา ผลของชุดแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีวินัยสูงขึ้นหลังจากใช้ชุดกิจกรรม โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีวินัยสูงขึ้นหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุษบากร ตันฑารธรรม (2545: 70) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของ คูเปอร์สมิธและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในโรงเรียนเขลางค์ จังหวัดลำปาง พบว่า จากผลการทดลองหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้ร่วมกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมแนะแนวดังกล่าว พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมทางการเรียนที่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำให้กล่าวได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นสามารถเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ได้

สุพัฒนา ร่วมโพธิ์ (2546) ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างเพื่อนของนักศึกษาระดับปวช. แผนกพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี พบว่า เมื่อนักศึกษาได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว มีการแสดงออกที่เหมาะสมขึ้น

วันดี โชติพานิช (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้บทหนังตะลุงที่มีต่อความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง จังหวัดพัทลุง ผลวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้บทหนังตะลุงมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพิน สุขแจ่ม (2546: 68) ได้ศึกษา ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีวิทยา จังหวัดชุมพร พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความประหยัด มีพฤติกรรมการประหยัดมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มยุรี วิสูตราศัย (2547) ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

เพื่อตระหนักรู้ในตนเอง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว มีคะแนนเฉลี่ย การตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

จิตวิไล ประไมย์ (2548: 98 – 100) ได้ศึกษาผลของการ สร้าง ชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสวนบัว เขตพญาไท กรุงเทพฯ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา การรู้คิดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 เรื่องความคิดสร้างสรรค์และกระบวนการคิดขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นมี จำนวน 16 ชุด ชุดการสอนแต่ละชุดมีค่า ประสิทธิภาพ E1/E2 อยู่ระหว่าง 69.75 – 97.18 ก่อนและหลังการใช้ชุด การสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้คิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีการรู้คิด เรื่องการคิด สร้างสรรค์และกระบวนการคิด ขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้ ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการรู้คิดของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีการรู้คิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์และกระบวนการคิดขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับมาก

คาร์ตัน ยินดีพบ (2548: 73 – 75) ได้ศึกษาผลการของการสร้างชุด กิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยสรุปได้ ว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยชุดการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 มีประสิทธิภาพ 76.55, 77.74 และ 79.31 ตามลำดับ ก่อนและหลัง การใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีคุณธรรมทุกด้านเพิ่มขึ้น ซึ่งได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจและความสามัคคี

สุพัฒนา ทองนุ่น (2548: 74 – 77) ได้ศึกษาผลของการสร้างชุดกิจกรรม แนะแนวเพื่อพัฒนาการเรียนและการอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชุดการ สอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเรียนและการอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่สร้างขึ้นมี จำนวน 17 ชุดมีความก้าวหน้าแต่ละชุด มีประสิทธิภาพอยู่ระหว่าง 56.00/77.33 - 74.00/94.67 และนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการเรียนและการ อาชีพมีความก้าวหน้าเกี่ยวกับการศึกษาและการอาชีพ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สายบัว นนทศิลา (2548: 69 – 72) ได้ศึกษาผลการสร้างชุดกิจกรรมแนะ แนว เพื่อพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชุดการสอนกิจกรรม แนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึก ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 17 กิจกรรม มีค่าประสิทธิภาพ

E1/E2 อยู่ระหว่าง 44.00 – 87.23 และ 54.89 – 99.91 และนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรม มีการพัฒนาด้านสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุกัญญา เสมอมาศ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลการฝึกเพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมาย มีการควบคุมตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายและเห็นคุณค่าของการควบคุมตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ในการพัฒนา และแก้ปัญหาของนักเรียนจากหลายกลุ่มตัวอย่างและเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการวิจัยในครั้งนี้ แสดงว่าชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้เกิดขึ้นได้จริง ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงใช้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานของการทดลองและเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนต่อไป

3.14.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ได้มีผลงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้ (อ้างถึง ใน เขาวลักษณะ ทองประยูร 2548 : 34)

วอกาแมน (Wogaman 1955 : 373-379) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ระดับ จูเนียร์ ไฮสคูล 18 แห่ง ที่โอไฮโอ โดยสัมภาษณ์ครูแนะแนว พบว่า งานแนะแนวเป็นงานที่สำคัญในแผนงานของโรงเรียน

อเล็กซานเดอร์ และฮาลเวอร์สัน (Alexander & Halverson 1963 : 13-15) ได้กล่าวถึง วิธีการสอน 3 แบบ ที่ใช้กันแพร่หลายทั่วไป คือ วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนแบบท่องจำ และวิธีการสอนที่เน้นที่ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เปรียบเทียบผลเสียในการใช้วิธีการสอนทั้ง 3 แบบ ไว้ว่า การสอนแบบบรรยายสอนได้สะดวก รวดเร็ว แต่ผู้เรียนเก็บไว้ไม่นานก็ลืม การสอนแบบท่องจำที่จำกัดเนื้อหาได้แน่นอน แต่ทำให้น่าเบื่อหน่ายมาก ส่วนวิธีการสอนแบบให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นแบบแผนใหม่นั้นให้คุณค่าการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

รูเนียน (Runion 1975: 5057-A) ทำการศึกษาถึงผลการใช้กิจกรรมแนะแนว กลุ่มที่มีผลต่ออ้อม โนทสัน และสถานะทางสังคมของนักเรียนในกลุ่มเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 120 คน จากรัฐออริโชน่า โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มที่ใช้

กิจกรรมแนะแนวกลุ่ม 2.กลุ่มบรรยาย 3.กลุ่มควบคุม โดยกลุ่มแรกและกลุ่มที่สอง นักเรียนในกลุ่มพบกัน 9 ครั้ง ในเวลา 8 สัปดาห์ ทุกกลุ่มมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบ 2 ชนิด คือ แบบทดสอบอัตมโนทัศน์ของแอร์และแฮริส (Pier Harris Children Self Concept) และทำสังคมมิติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มมีคะแนนสถานะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มบรรยาย และกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคะแนนอัตมโนทัศน์ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แมคโคลแมน (McColman, 1975 : 109) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอน และกิจกรรมกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนที่ใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่านักเรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

ยองคีย์ ทอดดี้ และเบอร์ตัน (Youngue, Toddy; & Burton, 1981: 369 – 373) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนอาชีพ ในชั้นเรียนกับการสอนจากประสบการณ์จริง ต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในรัฐเวอร์จิเนียตอนใต้ จำนวน 46 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมเท่ากัน กลุ่มทดลองจะออกไปเยี่ยมชมสถานที่ประกอบอาชีพ และบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มทดลองเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า การสอนแบบให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจะช่วยให้วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนเพิ่มได้มากกว่าวิธีสอนในชั้นเรียน

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวและกิจกรรมแนะแนวนั้น สรุปได้ว่า งานแนะแนวและกิจกรรมแนะแนวเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และสำคัญต่อ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเองให้เกิดประสิทธิภาพต่อตนเอง ฉะนั้นกิจกรรมแนะแนวจึงสามารถนำไปเป็นกิจกรรม เพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรมได้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระยะเวลาใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง และได้ดำเนินการตามลำดับมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Quasi One Group Pretest- Posttest Design)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระยะเวลาการศึกษาที่ 2/2553 จำนวน 459 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระยะเวลาการศึกษาที่ 2/2553 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม 7 จังหวัด หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายจังหวัดละ 3 คนรวม 21 คน

3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

3.1 ตัวแปรที่ศึกษา ครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1.1 *ตัวแปรอิสระ* ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนว

3.1.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านประชาธิปไตย (Democracy)
- 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency)
- 3) ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free)

3.2 นิยามปฏิบัติการ

3.2.1 *คุณลักษณะที่พึงประสงค์* หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดผลกับผู้เรียน โดยให้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี ตลอดจนเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ โดยในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free)

3.2.2 *นโยบายสถานศึกษา 3 D* หมายถึง นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าประสงค์คือ เก่ง ดี มีสุข โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนา นักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ

1) *ด้านประชาธิปไตย (Democracy)* หมายถึง มีความตระหนักเห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง

2) *ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency)* หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความใฝ่รู้ ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความประหยัด และด้านความกตัญญูกตเวทีความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต

3) *ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free)* หมายถึง รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด หลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด หรือผู้จำหน่ายสิ่งเสพติด ไม่หลงเชื่อคำชักชวน โฆษณา หรือคำแนะนำใดๆ ต้องไม่ให้ความร่วมมือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด

3.2.3 *นักศึกษา* ในงานวิจัยนี้หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี

ชั้นปีที่ 1- ชั้นปีที่4 หรือสูงกว่า ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในพื้นที่รับผิดชอบ
ของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

3.2.4 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

ตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรม
แนะแนวหลายๆกิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว
โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย

- 1) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงและการเตรียมตัวของผู้ให้บริการ
- 2) คู่มือผู้รับบริการซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง
- 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

4.1.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว

4.1.2 แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D
ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือและกิจกรรม

4.2.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตาม
นโยบายสถานศึกษา 3D มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็น
กรอบแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
ตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

2) กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรม
ซึ่งในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย
สถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

3) จัดทำโครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ จำนวน 12

กิจกรรม โดยทุกกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรมหลัก ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

4) ตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามปฏิบัติการ จุดประสงค์ เนื้อหา และขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา และภาษาที่ใช้ ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ ซึ่งหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.93

5) นำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D มาปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปทดลองใช้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ศึกษาในปี 2553 – 2554 ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในขั้นตอนและความเหมาะสมของเวลา ตลอดจนสื่อและอุปกรณ์

6) นำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D มาปรับปรุงให้มีความเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4.2.2 แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1932: 1-55) และศึกษาแบบสอบถาม เรื่อง พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อของขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ (2542: 103-104) แบบสอบถาม เรื่อง คุณธรรมพื้นฐานของจตุพร ศิลาเดช (2543: 134-155) และแบบทดสอบ คู่มือความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2546: 39-45) ตลอดจนวิธีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2) ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D

3) กำหนดนิยามปฏิบัติการของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้าน

คุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) และ ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free)
กำหนดข้อคำถามทั้งด้านบวกและด้านลบ

4) ดำเนินการสร้างและจัดพิมพ์ แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ยะลา ลักษณะของเครื่องมือ เป็นลักษณะมาตรฐานประเมินค่าเป็น
แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ด้านประชาธิปไตย (Democracy)
ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) และ ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free)
โดยแต่ละด้านแบ่งเป็น 15 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

(1) ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ได้แก่ข้อที่ 1-15

(2) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) ได้แก่ข้อที่ 16-30

(3) ด้านห่างไกลยาเสพติด (Drug – Free) ได้แก่ข้อ 31-45

เกณฑ์การให้คะแนน มีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ
จริงที่สุด จริง จริงบ้าง ไม่จริง มีความหมายดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อคำถามตรงกับความเป็นจริงด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อคำถามตรงกับความเป็นจริงด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของท่านจริง
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อคำถามตรงกับความเป็นจริงด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของท่านจริงบ้าง
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อคำถามไม่ตรงกับความเป็นจริงด้านความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของท่าน

ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้คือ คะแนนสำหรับข้อความทางบวกและทางลบ

คำตอบ	คะแนนทางบวก	คะแนนทางลบ
จริงที่สุด	4	1
จริง	3	2
จริงบ้าง	2	3
ไม่จริง	1	4
ด้านบวก	ได้แก่	

ข้อ 2,3,4,5,7,8,9,10,12,13,14,15,17,18,20,21,23,25,26,27,29,30,32,33,34,36,37,39,40,41,43,44,45
แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

ตอบจริงที่สุด	ให้	4	คะแนน
ตอบจริง	ให้	3	คะแนน
ตอบจริงบ้าง	ให้	2	คะแนน
ตอบไม่จริง	ให้	1	คะแนน
คำนวณ	ได้แก่		

ข้อ 1,6,11,16,19,22,24,28,31,35,38,42

แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้

ตอบจริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
ตอบจริง	ให้	2	คะแนน
ตอบจริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
ตอบไม่จริง	ให้	4	คะแนน

5) นำแบบวัดที่สร้างขึ้นมาไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณา

ข้อความในแบบวัดตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ ซึ่งสามารถหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.95 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6) นำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน จากนั้นจึงนำมาหาค่าความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 169) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 และหาค่าอำนาจจำแนก ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.41-0.64

7) นำแบบวัดที่ได้หาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยทำหนังสือถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบกลุ่ม 7 จังหวัด จังหวัดละ 3 คนรวม 21 คน

5.3 ให้นักศึกษากลุ่มทดลองทำ แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ก่อนการดำเนินชุดกิจกรรมแนะแนว คะแนนที่ได้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

5.4 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวทดลอง 4 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม

5.5 หลังจากดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวครบ 12 กิจกรรมแล้ว ให้นักศึกษากลุ่มทดลอง ทำแบบวัด โดยใช้แบบวัดฉบับเดียวกับก่อนทดลอง

5.6 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลองของกลุ่มทดลองไปวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบด้วยวิธีทางสถิติ

5.7 ภายหลังจากทดลองเสร็จสิ้นเป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษากลุ่มทดลองทำแบบวัดอีกครั้ง เพื่อนำผลคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบความแตกต่าง ก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้

6.1.1 การหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2541: 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	n	แทน	จำนวนคน

6.1.2 การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ 2551: 163)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	x	แทน	คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6.2.1 การหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (ล้วน สายยศ 2544)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
	S_x^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

เกณฑ์การแปลความหมาย เครื่องมือวัดค่าที่พอจะยอมรับได้ควรมีค่าความเที่ยง ไม่น้อยกว่า 0.70 (ล้วน สายยศ 2544)

6.2.2 หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี 2541: 112) ดังต่อไปนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 61 - 67) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- + 1 หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
- 0 หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
- 1 หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามไม่มีความสอดคล้อง

6.2.3 หาค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D วิธีการคำนวณจะใช้สูตรของ วิทนีย์ และซาเบอร์ส (Whithney and Sabers, 1970 อ้างถึงใน กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ 2540: 152) ดังนี้

$$r = \frac{S_u - S_L}{N_H (X_{\max} - X_{\min})}$$

เมื่อ	r	แทน	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก
	S_u	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มเก่ง
	S_L	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มอ่อน
	N_H	แทน	จำนวนผู้ถูกทดสอบเข้าสอบในกลุ่มเก่งหรือกลุ่มอ่อน
	X_{\max}	แทน	คะแนนที่ผู้ถูกทดสอบทำได้สูงสุด
	X_{\min}	แทน	คะแนนที่ผู้ถูกทดสอบทำได้ต่ำสุด

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก

ค่าอำนาจจำแนก	ความหมาย
1.00	จำแนกดีเลิศ
0.80 - 0.99	จำแนกดีมาก
0.60 - 0.79	จำแนกดี
0.40 - 0.59	จำแนกได้ปานกลาง
0.20 - 0.39	จำแนกได้บ้าง
0.00 - 0.19	จำแนกไม่ค่อยได้

ทีมา รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ (2546)

ดังนั้น ในการคัดเลือกข้อสอบไว้ใช้ควรคัดเลือกที่มีค่า r สูง ๆ มีเกณฑ์การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงดังนี้

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงค่าอำนาจจำแนก

ค่าอำนาจจำแนก	ความหมาย
0.40 ขึ้นไป	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้ สามารถนำไปใช้ครั้งต่อไปได้
0.30 - 0.39	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้ปานกลาง ควรแก้ไขปรับปรุงถ้ามีโอกาส
0.20 - 0.29	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้บ้าง ควรแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้
ต่ำกว่า 0.19	เป็นข้อสอบที่แยกคนไม่ค่อยได้ ควรคัดออกไป แต่ถ้าคิดว่าเป็นข้อสอบที่น่าจะนำไปใช้ ก็อาจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงตัวเลือก ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ทีมา รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ (2546)

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

6.3.1 การทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (*t - Dependent*) (ล้วน สายยศ 2536: 84)

ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของกลุ่มทดลอง ก่อนกับหลังและก่อนกับระยะติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{ND^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่า T- test
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนของนักเรียนแต่ละคน
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนของนักเรียนยกกำลัง
	$(\sum D^2)$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนของนักเรียนทั้งหมดยกกำลัง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1 เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา

1.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

2. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.1

2.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนว กับระยะติดตามผล รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

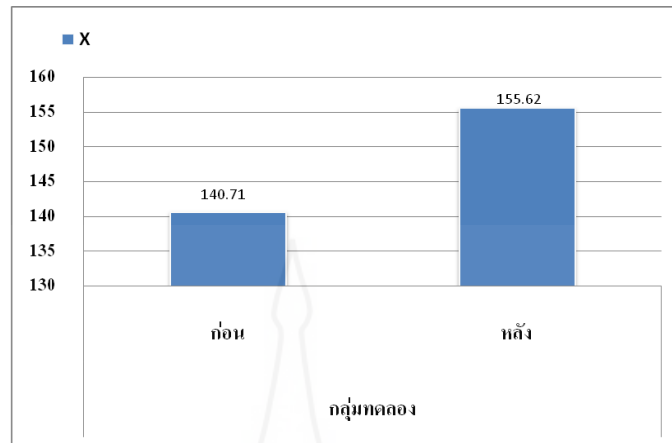
n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาค่า t - Distribution
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t - Dependent) ของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

คุณลักษณะ 3D	n	\bar{X}	S.D.	df	t
	ก่อนการทดลอง	21	140.71	5.02	14.90
หลังการทดลอง	21	155.62	4.06		

*P<.05 t (df 14.90, .05)

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ภายหลังการทดลองใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงเป็นกราฟได้ ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย
สถานศึกษา 3D ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

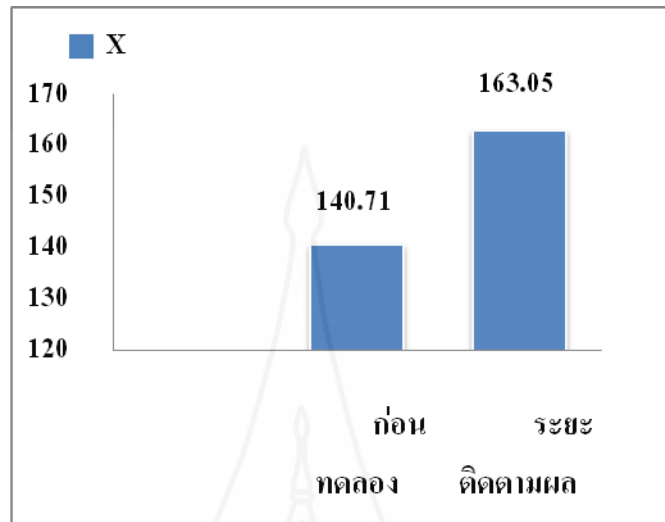
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบ
ค่าทีแบบไม่อิสระ (t - Dependent) ของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและระยะ
ติดตามผล 1 เดือน

คุณลักษณะ	n	\bar{X}	S.D.	df	t
3D					
ก่อนทดลอง	21	140.71	5.02	22.33	24.51*
ระยะติดตามผล 1 เดือน	21	163.05	2.99		

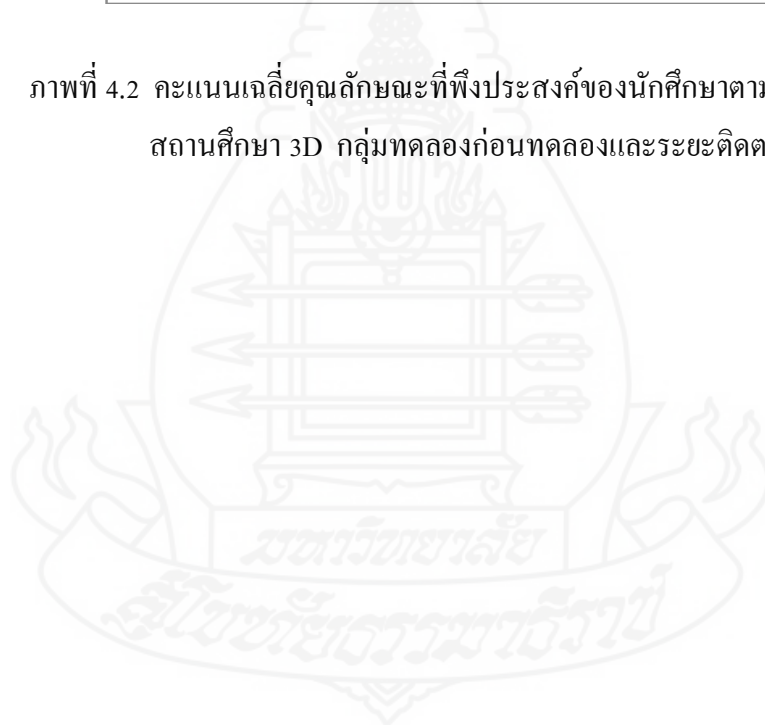
* $P < .05$ t (df 22.33, .05)

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภายหลังจากทดลองใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D นักศึกษามีคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงเป็นกราฟได้ ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย
สถานศึกษา 3D กลุ่มทดลองก่อนทดลองและระยะติดตามผล 1 เดือน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย มีดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา ก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

1.2 สมมติฐานการวิจัย

1.2.1 ภายหลังการทดลองนักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

1.2.2 ภายหลังการทดลอง 1 เดือน นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 วิธีการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา ภาคการศึกษาที่ 2/2553 จำนวน 459 คน

2) *กลุ่มตัวอย่าง* ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ภาคการศึกษาที่ 2/2553 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม 7 จังหวัด หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายจังหวัดละ 3 คนรวม 21 คน

3) *รูปแบบของการวิจัย* เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อน และหลังการทดลอง (Quasi One Group Pretest- Posttest Design)

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ชุดกิจกรรมแนะแนว
- 2) แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา

3D

1.3.3 วิธีดำเนินการทดลอง

- 1) ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยทำหนังสือถึงอธิการบดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบกลุ่ม 7 จังหวัด จังหวัดละ 3 คนรวม 21 คน
- 3) ให้นักศึกษากลุ่มทดลองทำ แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ก่อนการดำเนินชุดกิจกรรมแนะแนว คะแนนที่ได้เป็นคะแนน ก่อนการทดลอง (Pretest)
- 4) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ทดลอง 4 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม
- 5) หลังจากดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ครบ 12 กิจกรรมแล้ว ให้นักศึกษากลุ่มทดลอง ทำแบบวัด โดยใช้แบบวัดฉบับเดียวกับก่อนทดลอง
- 6) นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลองของกลุ่ม ทดลองไปวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบด้วยวิธีทางสถิติ
- 7) ภายหลังการทดลองเสร็จสิ้นเป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยได้ให้ นักศึกษากลุ่มทดลองทำแบบวัดอีกครั้ง เพื่อนำผลคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบความแตกต่าง ก่อน การทดลองกับระยะติดตามผล

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

- 1) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 2) นำคะแนนของกลุ่มทดลองจากการวัดก่อนเรียนและหลังเรียน มาเปรียบเทียบกับคุณลักษณะ 3D โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t - Dependent)
- 3) นำคะแนนของกลุ่มทดลองจากการวัดก่อนเรียนและระยะติดตามผล เวลา 1 เดือน มาเปรียบเทียบกับใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t - Dependent)

1.5 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา มีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.5.1 ภายหลังจากทดลองนักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

1.5.2 ภายหลังจากทดลอง 1 เดือน นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ภายหลังจากทดลองนักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดระหว่างทำกิจกรรม จึงทำให้การพัฒนาจากสิ่งที่ไม่รู้หรือรู้มาบ้างเป็นการรู้มากขึ้น และนำมาสู่การปฏิบัติ ในชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ 3D โดยกิจกรรมที่ใช้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม สร้างแรงจูงใจ สามารถแก้ปัญหาด้วย

ความยืดหยุ่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ภูมิใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งโครงสร้างของชุดกิจกรรมสอดคล้องกับ สมรรถותดี และปธานิ รามสูต (2545: 48) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนวที่จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปและขั้นประเมินผล กิจกรรมเพื่อมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process Learning) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้ต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้เป็น “ผู้ร่วมทำกิจกรรม” ไม่ใช่ “ผู้สังเกตการณ์” และต้องจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการมีอารมณ์ร่วมสนุกสนานมีชีวิตชีวา โดยอาจใช้ เกม เพลง นิทาน ข่าว กรณีศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ทั้ง 3ด้าน ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free) โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านประชาธิปไตย (Democracy) มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของประชาธิปไตย เช่น วิทยา กิตติพร (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาต้นแบบตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและนักเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีทัศนะต่อการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยไปสู่ชุมชน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนและผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีทัศนะต่อการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ เรืองสุวรรณ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอน ในระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา เขตการศึกษา 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญและสายอาชีพ สังกัด

รัฐบาลและสังกัดเอกชน ในพื้นที่เขตการศึกษา 5 จำนวน 600 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สถานศึกษารัฐบาลและสถานศึกษาเอกชน มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก 2) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 3) ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ไม่มีความแตกต่างกัน ในขณะที่สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการศึกษาต่างกัน และมีประเภทต่างกัน มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการจัดกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอน

2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติในวิถีชีวิต สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย เช่น อ่อนศรี ทองไพจิตร (2548: ง) ได้ศึกษาเรื่อง จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเสียสละ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ และด้านความอดทน 2) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 ระหว่างเขตชุมชนเมืองกับเขตชุมชนชนบท โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จากนั้นนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 ดังนี้ ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา เป้าหมาย วิธีการอบรม วิทยากร เครื่องมือ/อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ การติดตามผล ประเมินผล และผลที่คาดว่าจะได้รับ และพิชัย นาวรัตน์วิทยา (2549 : ง) ได้ศึกษาเรื่อง จริยธรรมนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตไผ่อรุณพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ตามความคิดเห็นของครูในสหวิทยาเขตไผ่อรุณพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูคุณเวที ความ

สามัคคี ความเมตตา กรุณา การตรงต่อเวลา ความยุติธรรม และความเสียสละ อยู่ในระดับมาก ส่วนความประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน และความใฝ่รู้ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับกอบแก้ว ถึงหัตถ์ (2526: 37) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อวัฒนธรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อวัฒนธรรมไทยด้านภาษา ศิลปกรรม วรรณคดี ศาสนา จรรยาบรรณ การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ผลการวิจัย พบว่า ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม นิสิตส่วนใหญ่เข้าใจ ความหมายและลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมเป็นอย่างดี นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นชอบซึ่งต่อลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยด้านภาษา ศิลปกรรม วรรณคดี ศาสนา จรรยาบรรณ การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างในทางที่ดี ส่วนความรู้สึกลึกที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยนั้น นิสิตมีความเห็นว่า วัฒนธรรมไทยในด้านภาษา ความศรัทธาที่มีต่อศาสนา ความรู้สึกลึกที่มีต่อวรรณคดี การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี การเคารพยกย่องผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง

3) ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free) รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด

สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด เช่น มนัส สารระชัย (2543) ได้ศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา: ศึกษากรณีโรงเรียนอรรณพวิทยัพณิชการ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการให้ทางโรงเรียนมีวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะของการตรวจปัสสาวะเป็นประจำ พร้อมทั้งมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนเพื่อเพื่อนให้มากกว่านี้ เพื่อนที่ไม่มีปัญหาเรื่องยาเสพติดจะช่วยเหลือดูแลได้ทั่วถึง การที่ทางโรงเรียนใช้ระเบียบปฏิบัติต่างๆ ไปของนักศึกษาถือว่าเป็นการดี คือ การตัดคะแนนความประพฤตินักศึกษาที่ตรวจพบสารเสพติดในปัสสาวะ การจัดนิทรรศการความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยป้องกัน และป้องปรามมิให้นักศึกษาไปพึ่งยาเสพติด และชุดิมา ว่องไว (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 และเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสรุปได้ว่า การใช้กิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีการใช้สื่อต่างๆ ประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงโทษภัยของยาเสพติดด้านการพัฒนาระบบการบริหาร การพัฒนาบุคลากร และสารสนเทศ โดยการวางแผนและจัดงบประมาณในการจัดกิจกรรมทางเลือกที่หลากหลายให้กับนักเรียน ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ มีการจัดให้บริการให้คำแนะนำบริการปรึกษาปัญหา และมีการขอความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น มีการเยี่ยมบ้านร่วมกับชุมชน การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ด้านการวิจัยและประเมินผล มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียน

เกี่ยวกับสิ่งเสพติด สอดคล้องกับอิสรา สมิตซ์ปริชา (2550, 58 – 59) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราพบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ในด้านการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดน้อยกว่าที่ควรจะเป็น สอดคล้องกับ

เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มั่นคงขึ้นไปสู่การปฏิบัติได้ดีขึ้นและเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ต่อเนื่องต่อไปอีก นอกจากนี้ยังมีการแจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การร่วมกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรมทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเข้าใจกิจกรรมง่ายขึ้น นอกจากนี้ นักศึกษายังได้เรียนจากเอกสาร เช่น ใบความรู้ เอกสารประกอบกิจกรรม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น เกม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่างนำมาบูรณาการด้วยกัน จึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ การคิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จึงสามารถพัฒนาคุณลักษณะ 3D ทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาให้เพิ่มขึ้นได้

นอกจากนี้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ทั้ง 3 ด้าน ยังเป็นชุดกิจกรรมที่นำกิจกรรมต่างๆ มาบูรณาการด้วยกัน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมเป็นการสร้างความรู้ จากประสบการณ์เดิมและเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยเน้นนักศึกษาร่วมกันคิดและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปความรู้ที่ได้รับนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติและใช้ได้ด้วยตนเอง การดำเนินกิจกรรมเน้นให้ปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม จากนั้นแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและสรุป เปิดโอกาสให้นักศึกษาแต่ละคนมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษามีความมั่นใจในตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนภายใต้กฎกติกาของกลุ่มในแต่ละกิจกรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมได้ละลายพฤติกรรม จึงทำให้นักศึกษามีความกล้าแสดงออก มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2545: 139–147) กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการรวมตัวกันของกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการปฏิบัติงานจะเป็นไปในทิศทางใดนั้นขึ้นอยู่กับพลังผลักดันที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบ และ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในกลุ่มและปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม เช่นเดียวกับ อัมพร ชนะทอง (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลับพลา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้รับบริการได้เพิ่มขึ้น

2.2 ผลจากการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย

สถานศึกษา 3D กลุ่มทดลองและจากระยะติดตามผล พบว่า

ภายหลังการทดลอง 1 เดือน นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D เป็นระยะเวลา 1 เดือน นักศึกษากลุ่มทดลองมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D สูงกว่าก่อนการทดลองซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องาก่อนการใช้ชุดกิจกรรมพบว่านักศึกษายังมีคุณลักษณะ 3D ยังไม่สูงมากนักเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของของของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D เท่าที่ควร และตัวนักศึกษาเองยังไม่รู้จักการพัฒนากระบวนการคิดและการวางแผน การแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับประกัสตรา โลहनันทชัย (2548: 61) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดและการวางแผนการแก้ปัญหาตลอดจนการสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้การที่นักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ ประสบการณ์ที่ดี เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาตนเอง ดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มยุรี วิสุตราศัย (2547: 73) ซึ่งศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวมีการตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในระยะหลังทดลองกับระยะติดตามผลก็แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าภายหลังการทดลองมาถึงระยะติดตามผล นักศึกษากลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย

สถานศึกษา 3D มีระดับคะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 ผู้ให้บริการควรเน้นให้นักศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการให้ครบตามขั้นตอน เนื่องจากมีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

3.1.2 ผู้ให้บริการที่จะนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ ควรมีการศึกษาคู่มือวิธีการใช้ให้ชัดเจน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์

3.1.3 จำนวนครั้งที่จัดกิจกรรมควรจะบ่อยกว่านี้เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามความเหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการนำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในชุดกิจกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับวัยของนักศึกษามากยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของนักเรียน นักศึกษา ในระดับชั้นและสถาบันอื่น ๆ

3.2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในตัวแปรอื่นๆ เช่น เพศ อายุ สาขาวิชา ผลการเรียน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ วิวัฒน์ชนศิษย์ (2545) “การศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร” ปรินูญานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- _____. (2541) กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- _____. (2544) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- _____. (2545) คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- _____. (2545) แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- _____. (2545) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- _____. (2546) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- กรมสุขภาพจิต (2542) คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นนทบุรี ยูเร็นสอิมเมจ กรุ๊ป
- กระทรวงศึกษาธิการ (2528) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กระทรวงฯ
- _____. (2544) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การการค้าคุรุสภาลาดพร้าว
- _____. (2545) แผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- _____. (2552) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) กรุงเทพมหานคร อักษรไทย
- กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2546) คู่มือความฉลาดทางอารมณ์ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

- กอบแก้ว สิงห์ดี (2526) “ความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อ
วัฒนธรรมไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กองบัญชาการศึกษา, กรมตำรวจ (2538) *กฎหมายและระเบียบเพื่อป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติด* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- กองบัญชาการตำรวจนครบาล (2542) *คู่มือการปฏิบัติงานป้องกันปราบปราม*. กรุงเทพมหานคร
ซี เอส ซี การพิมพ์
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) *คู่มือการพัฒนาประชาธิปไตยในวิถีชีวิต* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กิริติ บุญเจือ (2534) *จริยธรรมสำหรับผู้เมเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- กังวล เทียนกันต์เทศน์ (2540) *การวัด การวิเคราะห์ การประเมิน* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ Bangkok Software Technology House
- กำธน ลินธวานนท์ และคณะ, พลอากาศตรี (2541) *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราช
ประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 23* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ
นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน)
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539) *ศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21: แนวคิดปฏิรูปการศึกษาไทย*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ซัคเซสมิเดีย
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544) *ความฉลาดทางอารมณ์* กรุงเทพมหานคร
- แก่นคุณ วิเศษการ (2539) “ผลของกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ไกรสุข ลินสุข (2532) *เอกสารการวิจัยเรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมกับมาตรการ
ปราบปรามยาเสพติด* คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โกศล มีคุณ (2531) *การวัดจริยธรรม* ตำราชั้นสูง ราชบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
- โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2531) *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู* กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์การศาสนา

- ขวัญฤดี ขำช่อนสัจย์ (2542) “การศึกษาพฤติกรรมการความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัย”
 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การอุดมศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2544) รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข
 ปัญหายาเสพติดประจำปีงบประมาณ 2544 กรุงเทพมหานคร สำนักนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการเพื่อพัฒนาคู่มือวิทยากรด้านค่านิยม.(2529) วิทยาการปลูกฝังและสร้างเสริม
 ค่านิยม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
- ความเป็นไทย (2544) คู่มือและสื่อการสอนพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน
 ระดับมัธยมศึกษา
- จตุพร ศิลาเดช (2543) “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษา”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผล) เชียงใหม่
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จำเนียร ช่วงโชติ (2527) การให้บริการปรึกษาและแนะแนวเบื้องต้น โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง กรุงเทพมหานคร
- เจริญ ไวรจันกุล (2531) ความเป็นครู กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- ชฎาพร พัชรชัยเชิธร (2525) “ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาใน
 กรุงเทพมหานคร ไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยณรงค์ ศรีสุข (2545) “คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัด
 หนองคาย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชัยพร วงศ์วรรณ (2540) การสอนค่านิยมและจริยธรรม กรุงเทพมหานคร สถาบันเทคโนโลยี
 ราชมงคล
- ชัยยา โชติดิติก (2533) “การจัดสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
 มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523) ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย
 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์บรรณกิจ
- _____. (2536) ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย พิมพ์ครั้งที่ 2
 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ชาญชัย อินทรประวัตติ (2535) “การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของนิสิตคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา
- ชูเพียร คำสรอายุ (2549) “คุณธรรม จริยธรรมอิสลามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน
เอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- ดวงเด่น นุเรมรัมย์ (2548) “ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม” สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2549
จาก <http://www.duangden.com/Ethical.html>.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520) *รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 เรื่อง
จริยธรรมของเยาวชนไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ดวงเดือน พันธมนาวิน (2543) *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและพัฒนาบุคคล* กรุงเทพมหานคร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- _____ (2547) “บทปริทัศน์ : พฤติกรรมจริยธรรม” *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์:ระบบ
พฤติกรรมไทย* 1(1):171
- ทวีวัฒน์ บุญชิต (2546) *รายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ประชาธิปไตยกับ
จิตสำนึกและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา* กรุงเทพมหานคร
ม.ป.พ.
- ทิสนา แคมมณี (2543) “วิธีการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เด็กด้วยกิจกรรมการสอน
ตามหลักการเรียนรู้ ด้านจิตพิสัย” *วารสารวิชาการ*
- _____ (2545) *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน* กรุงเทพมหานคร
นิชนแอตเวอร์ไทซิ่ง
- ธงชัย แสงทอง (2544) “การบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา
ต้นแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2551) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS พิมพ์ครั้งที่ 9*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์บิสิเนสฮาร์แอนด์ดี

- ชิตีมา จักรเพชร (2544) “ผลของชุดแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ
ประสานมิตร
- ธีระ ชัยยุทธขรรยง (2533) “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหมีวิทยา จังหวัดลพบุรี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร
- ธีระ ชัยยุทธขรรยง (2533) “คำนิยามกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและวินัย” *วารสารแนะแนว*
26 (139) หน้า 45-46
- นงนุช เทศทอง.(2547) “คุณธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค
กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
- นรินทร์ แก้วมีศรี และคนอื่นๆ (2549) *แนวทางการส่งเสริมประชาสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเสพผิดในชุมชน* กรุงเทพมหานคร สถาบันเครือข่ายพัฒนาส่งเสริมการวิจัย
ระดับพื้นที่
- นรินทร์ ศรีสว่าง (2541) “การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- น้องนุช เพียรดี (2542) “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคลองสวน จังหวัดฉะเชิงเทรา”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บุญชม ศรีสะอาด (2545) *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์สุวิริยาสาน
- บุญมี แทนแก้ว (2539) *จริยศาสตร์ทั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์

- บุญบากร ตันทวารณ (2545) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง ตามแนวคิดของ คูเปอร์สมิธและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในโรงเรียนเขलगค์ จังหวัดลำปาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปนัดดา ยิ้มสกุล (2538) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่ากลอย กิ่งอำเภอท่าตะเคียน จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ประภัสสรา โลहनันทชัย (2548) “การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการรู้จักของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ประกาศรี สีอำไพ (2540) *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประเวศ ะสี (2537) *การพัฒนาการศึกษาในอนาคตในแนวทางการพัฒนาการศึกษาในอนาคต* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- ปราโมทย์ นาคพรพรพ (2516) *อนาคตของประชาธิปไตยในประเทศไทยในรัฐธรรมนูญสำหรับชาวบ้าน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์พิมพ์แผนการพิมพ์
- ปัญญากรณ์ ไกรวิลาศ (2544) “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดชุมพร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- ผดุง อารยะวิญญู และ ศรียา นิยมธรรม (2530) *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความนิยมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- _____. (2545) “คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ 1* (สิงหาคม):15-17
- ฟูไท แก้วกัณหา (2546) “การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏราชธานี

- ฝ่ายกิจการนักศึกษา (2554) *เอกสารประกอบการสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษา ประจำชมรมนักศึกษา มสช. ประจำปี 2554* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สำนักบริการการศึกษา
ฝ่ายกิจการนักศึกษา
- พงษ์ศักดิ์ วรรณาม (2547) “การพัฒนาการดำเนินงานการจัดการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนบ้านสระดอกเกษ อำเภอสำโรง จังหวัด อุบลราชธานี” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
- พระมหาจู้ล้อม ชูเดือน (2546) “ความกล้าหาญทางจริยธรรมในการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ ในทศชาติชาดก” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จริยศาสตร์ศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2548 จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- พระเมธีธรรมภรณ์ (2542) “ความสัมพันธ์ระหว่างจริยศาสตร์และจริยศึกษา” ใน *ความรู้คู่ คุณธรรมรวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและการศึกษา* หน้า 89-93 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พระราชวรมุณี (ประยูทธ ปยุตโต) (2528) *คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พันคำ มีโพทอง (2533) *การศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครู ผู้ปกครองและนักเรียน ชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- พิชัย นาวรรัตน์วิทยา (2549) “จริยธรรมนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของ ครูในสหวิทยาเขตไผ่อรุณพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์
- พิทยาภรณ์ พิทยาธรกุล (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปรับพฤติกรรมก่อนกวน ในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง สังกัด กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พิมพ์ใจ คำก้อน (2539) “ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตประชาธิปไตยกับสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน โรงเรียนและสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548) “การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาสุขภาพกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พีรวัชร เวียงคำ (2543) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ กจ.ม. กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยคริสเตียน
- พยนต์ ไทยเกิด (2546) “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลบ้านเชียงหวานโดยเทคนิค A.I.C.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- ไพรัช วงศ์วุฒิโท (2540) “การป้องกันอาชญากรรมโดยใช้ชุมชน” สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไพศาล เอกะกุล (2542) รายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นครูบางประการตามความรู้สึกรักของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ของสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาสารคาม สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
- มงคล สุภาพร (2538) “ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านเจริญสามัคคี อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- มลิวรรณ นิรมลพิศาล (2539) “ผลการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลรัตน์) กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนวคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- มลิวัดย์ บำรุงการ (2531) “การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาทของรัชการที่ 9 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มยุรี วิสูตราศัย (2547) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

- มานัส สารระชัย (2543) “แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนอรรถวิทย์พัฒนชยการ” กรุงเทพมหานคร ปัญหาพิเศษปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- ไมตรี อินทรีย์ยะ (2546) “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการดำเนินงานสหกรณ์แบบมีส่วนร่วมของกองทุนสวนยาง จำกัด อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์พัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- ยุพิน ปิตตะกุล (2537) “ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- เยาวลักษณ์ ไชยประสิทธิ์ (2530) “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในกรุงเทพมหานครที่มีต่อวัฒนธรรม” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
- รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ (2546) *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา* นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ราชบัณฑิตยสถาน (2538) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542* กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- _____. (2542) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542* กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536) *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้* กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริมทางวิชาการ
- _____. (2536) *หลักการวิจัยทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ศึกษาพร
- _____. (2543) *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ล้วน สายยศ (2544) “ระเบียบวิธีทางสถิติบางประการเพื่อการวิจัย” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยทางการแนะแนว* หน่วยที่ 4 หน้า 229 - 341 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ลัดดา เสนาวงษ์ (2532) *ความเป็นครู* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร พิษณุภัณฑ์การพิมพ์

- ลัดดาวรรณ ฦ ระนอง (2544) “การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
หลักการและแนวคิดทางการแนะแนว* หน่วยที่ 12 หน้า 136 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- _____. (2544) “หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการแนะแนว หน่วยที่ 14 หน้า 136
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทาง
จิตใจของไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- วสันต์ ชันทบัว (2549) “สภาพการบริการจัดการเรียนรู้ เพื่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โรงเรียน
บ้านโป่งกลางน้ำ อำเภอมะขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงราย
- วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531) *การแนะแนวในโรงเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช
- วันดี โชติพานิช (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้บทหนังตะลุงที่มีต่อความ
รับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน ระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
พัทลุง จังหวัดพัทลุง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- วิทยา กิตติพร (2540) “การปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา
ต้นแบบตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและนักเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดมุกดาหาร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม
- วิทย์ วิสวเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2537) *จริยธรรมกับบุคคล* กรุงเทพมหานคร
อักษรเจริญทัศน์
- วินัย นุชชา (พันตำรวจโท) (2543) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยา
เสพติดให้โทษ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีภูธร ตำบลเป็ริง อำเภอบางป่อ จังหวัด
สมุทรปราการ” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) กรุงเทพมหานคร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ อัดสำเนา

- วิบูลย์ กระจ่างแจ้ง (2530) “การศึกษาพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริม
ความนิยมไทยในโรงเรียนประถมศึกษา” ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
(การประถมศึกษาศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- วิยุทธ์ จำรัสพันธ์ (2523) อิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ขอนแก่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วิสุทธ์ โภธิแทน (2524) ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแทนประชาธิปไตยในอุดมคติ
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศรีทูล ฉาธัญ (2535) “กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการ
สอน) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย
- ศรีทูล ฉาธัญ (2536) กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สนั่น อินทรประเสริฐ (2542) ทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญใหม่
นครนายก : อักษรไทย
- สมชาย พันศิริ (2543) “ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสีขาวในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว” งานนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมนึก ภัททิยธนี (2541) การวัดผลการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3 มหาสารคาม สำนักพิมพ์ภาควิชา
วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์ (2546) “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประพฤติตนตาม
คุณธรรมในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบ โยนิโสมนสิการกับการ
สอนแบบไตรสิกขา” ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา)
กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- สมร ทองดี และปราณี रामสูตร (2545) “แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน *ประมวลสารະชຸດວິຊາການພັດທະນາເຄື່ອງມືແລະກິດຈະກຳນຳແນວ* หน่วยที่ 9 หน้า 1-66
 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- _____. (2545) “แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน *ประมวลสารະชຸດວິຊາການພັດທະນາເຄື່ອງມືແລະກິດຈະກຳນຳແນວ* หน่วยที่ 9 หน้า 11 นนทบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- สมบัติ ศรีเรือง (2543) *ทัศนะของประชาชนต่อการพัฒนาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี : กองบังคับการตำรวจนครบาล 2 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- สมศักดิ์ เรืองสุวรรณ (2541) “การจกกิจกรรมปลูกฝังประชาธิปไตยตามกระบวนการเรียนการสอน ในระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษา เขตการศึกษา 5” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สมศักดิ์ พันธุ์วัฒนา (2540) *อนามัยชุมชนในเอกสารการสอนชุดยาและสิ่งเสพติด พิมพ์ครั้งที่ 11*
 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*
 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- _____. (2544ก) *การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 2
 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2534) *เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่อง แอมเฟตามีน* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2538) *ทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร* กรุงเทพมหานคร สำนักงานฯ
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน* สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2548, จาก <http://www.culture.padriew.com>
- สุกัญญา เสมอมาศ (2550) “ผลการฝึกเพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการแนะแนว
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2539) *จริยธรรมทางวิชาการ* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เลียง เชียง

- สุพัฒนา ร่วมโพธิ์ (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างเพื่อนของนักศึกษาระดับ ปวช. แผนกพัฒนวิชาการ วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุมาลี สุจินดา “จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุเมธ เจตปิยะวัฒน์ (2539) “การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคมตามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน” การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุวรรณ วชิรปราการสกุล (2533) “การสร้างแบบทดสอบคุณธรรมด้านกัลยาณมิตรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เสาวนีย์ สุขทนารักษ์ (2546) “ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต จังหวัดชลบุรี” งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- อรพิน สุขแจ่ม (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อมร รักษาสัตย์ (2543) ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน กรุงเทพมหานคร การันต์การพิมพ์
- อัจฉรา วงส์ใหญ่ (2546) “การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชอุบลราชธานี
- อุดม พิณทอง (2546) “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5 อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี” การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- อัมพร ชนะทอง (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดปลับปลา จังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อัมพร แสงวิเชียร (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุดบากราชบุรีบำรุง จังหวัดสกลนคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อ่อนศรี ทองไพจิตร (2548) “จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาละเชิงเทรา เขต 1” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏราชนครินทร์
- เอี่ยมเดือน ไชยหาญ (2542) “ลักษณะเครือข่ายชุมชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาการบริการและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Allot, R., Paxtom R., & Leonard. (1991). *Drug education: A review of british government policy and evidence on effectiveness*. Chicago: Rand McNally College Publishing.
- Arthur, John. (1992). *Democracy: Theory and Practice*. California: Wadsworth.
- Blaich, Theodore P., and Joseph C. (1965). Baungartner, *The Challenge of De mocracy*. New York: Mc Graw -Hill.
- Dixon, douglas A. (1998). “Conceptions of Dictionary and School Reform : A Systematic Analysis of Prominent Democratic Education Reformers’ Ideas,” *Dissertation Abstracts International*, 58.
- Good, Carter V.; & Merle, W.R. (1973). *Dictionary of Education*. New York: Mc Graw -Hill.
- Gwynn, minor J. (1978). *Theory and Practice of Supervision*. New York: Mc Graw –Hill.
- Heilmen, Eilizabeth E. (1999). “The Democracy of the Imagination, the Conceptions of Dictionary and School : A Study of Teachers’ Beliefs,” *Dissertation Abstracts International*. 59: 3335.

- Kaplan, H.B., & Martin, S. S. (1984). Pathway to adolescent drug use: Self derogation peer influence, weakening of social control, and early substance use *.Journal of Health and Social Behavior, 25*,270-289.
- Kohlberg, Lawrence. (1984). *The Psychology of Moral Development*. Volume II. San Francisco: Harper & Row.
- Likert, R.A. (1932). *Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand McNally.
- Lincoln, Rod A. (1981). “ Current Practices in Administration of Student Activities Finances in Selected Montana Public Secondary School,” *Dissertation Abstracts International*. 423: 937 A-938.
- Longman. (2004). *Longman Active Study Dictionary*. New ed. London: Longman Group.
- Maslows, A. M. (1990). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row Publishers.
- Narvaz, Darcia Fe. “Moral Reasoning and Memory for General Content and Moral Arguments in Marrtives,”*Dissertation Abstracts International*.54,11 (May 1994) : 4042-A.
- Oberle, Kathleen Margaret. (1994). “Evaluating Nurses’ Moral Reasoning,” *Dissertation Abstracts International*.54,9 :3382-A.
- Schneideman, Rose. (1945). *Democratic Education in Practice*. New York: Harper & Brothers.
- Taylor, Rosemary Tennyson. (1988). *Student Activities Management in Georgia Secondary School*.Georgia : Georgia State University.
- Thompson, D.D. (1995). Evaluation the effect of project Dave in rural southeast Minnesota school. *Dissertation Abstracts Tnternational*.55.2676-A.
- Walter, Morgan L.; & Others. (1966). *The Holt Basic Dictionary of American English*. New York: Holt Rinehart and Winston.

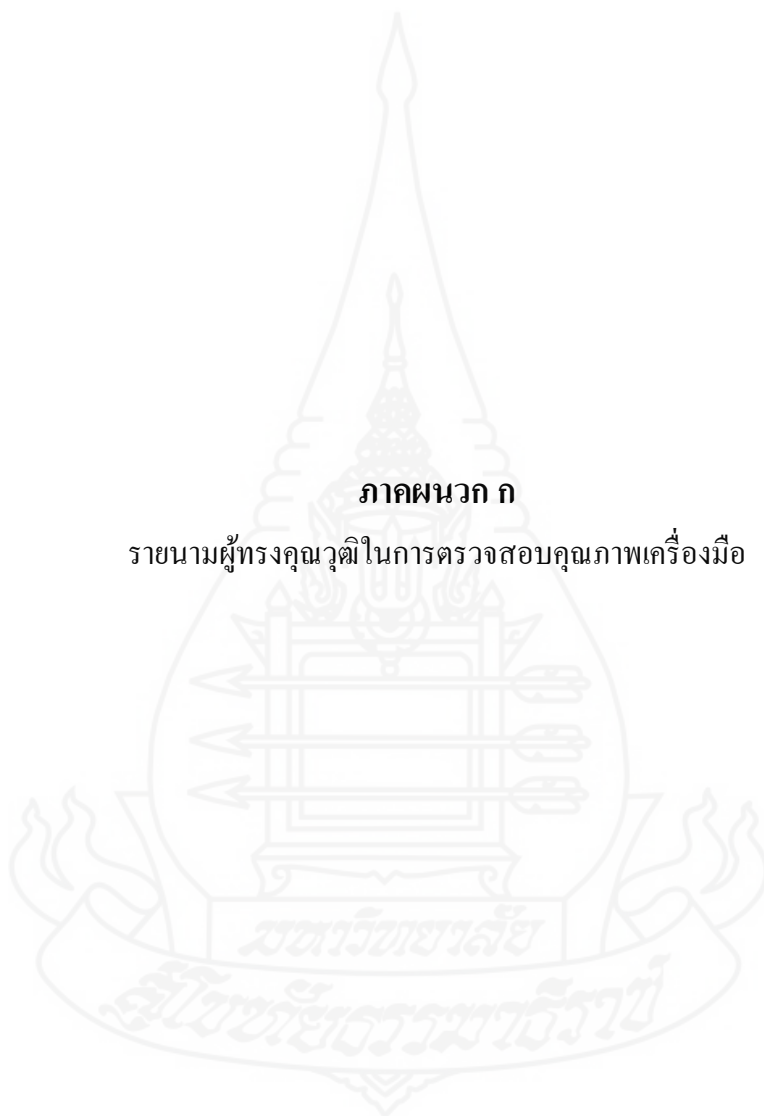
ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ อาจารย์จิตติมา รักนาค
 สถานที่ทำงาน ฝ่ายแนะแนวการศึกษา สำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 วุฒิกการศึกษา ค.ม. เอกจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ตำแหน่ง นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพชำนาญการพิเศษ
2. ชื่อ อาจารย์ชัน อ้นนันทน์
 สถานที่ทำงาน ฝ่ายแนะแนวการศึกษา สำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 วุฒิกการศึกษา พบ.ม. พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักบริการการศึกษา
 นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพชำนาญการพิเศษ
3. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. วัลภา สมายยิ่ง
 สถานที่ทำงาน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 วุฒิกการศึกษา วท.ค สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. ชื่อ อาจารย์ณัฐชยา ฐานีสร
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
 วุฒิกการศึกษา กศ.ม เอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ตำแหน่ง หัวหน้างานแนะแนว สอนแนะแนวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
5. ชื่อ อาจารย์วัชรียา แจ่มใส
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
 วุฒิกการศึกษา ศศ.ม. แผนกวิชา การแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 ตำแหน่ง หัวหน้างานแนะแนว ครู คศ.3 การแนะแนว
 เลขานุการนิเทศ ภายใน หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ภาคผนวก ข

แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D

แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้เป็นประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ให้นักศึกษาเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวเองมากที่สุด ไม่มีคำตอบถูกหรือผิด โปรดตอบตามความเป็นจริง เพื่อจะได้รู้จักตนเองและนำไปสู่การพัฒนาตนเองต่อไป

คำตอบมี 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง และไม่จริง โปรดเลือกช่องที่นักศึกษาคิดว่าตรงกับตัวเองมากที่สุด

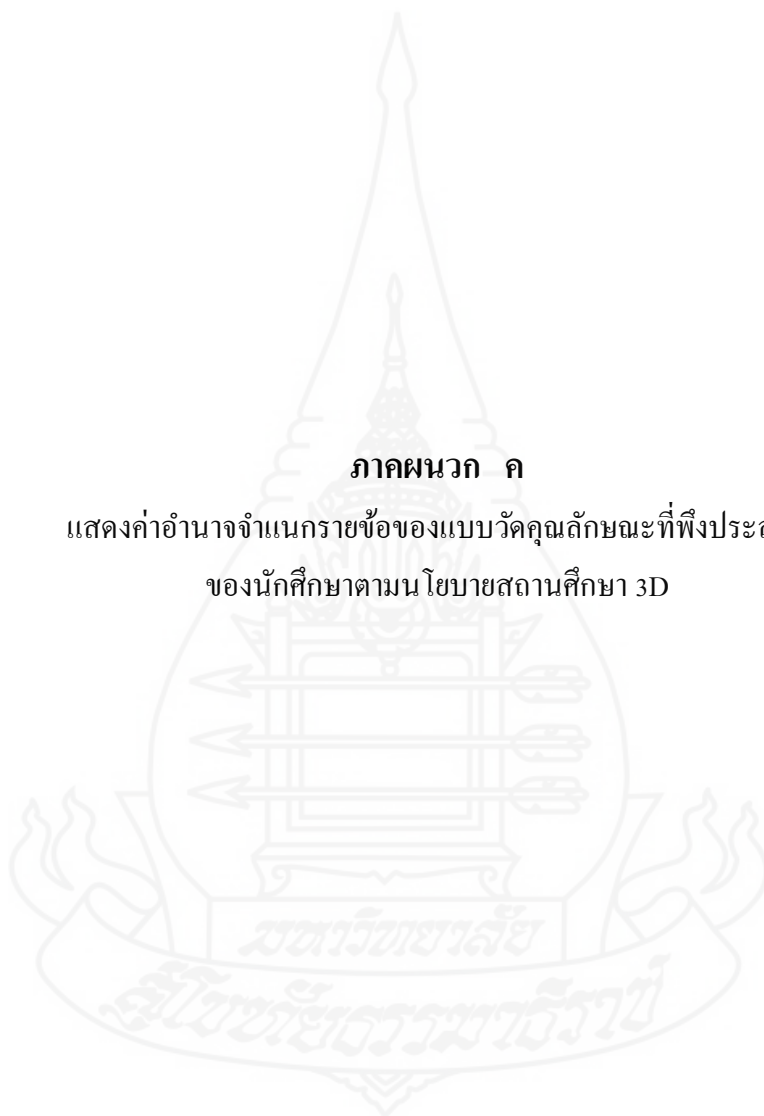
ที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง
1.	ข้าพเจ้ามักไม่ยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น				
2.	ข้าพเจ้ายินดีรับฟังข้อบกพร่องของตนเองเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข				
3.	ข้าพเจ้ายอมรับผิดเมื่อเกิดข้อผิดพลาด				
4.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดในการดำเนินชีวิตประจำวัน				
5.	ข้าพเจ้าไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกๆระดับ				
6.	ข้าพเจ้าเคยนอนหลับทับสิทธิ์				
7.	เมื่อถึงเวลาสอบข้าพเจ้าจะเดินแถวเข้าห้องอย่างเป็นระเบียบ				
8.	ข้าพเจ้าทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีมร่วมกับบุคคลอื่นได้				
9.	ข้าพเจ้าได้พูดแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เสรี ไม่มีใครบีบบังคับในขณะประชุม				
10.	ข้าพเจ้าจะยกมือถามอย่างสุภาพเมื่ออยู่ในห้องประชุมหรือขณะทำกิจกรรมต่างๆ				
11.	ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อตัวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่สนใจช่วยงาน				
12.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อตกลงของมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด				

ที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง
13.	ข้าพเจ้าเคารพผู้ฟังและผู้พูดเสมอเมื่ออยู่ในที่ประชุม				
14.	เวลาทำงานข้าพเจ้าเห็นอกเห็นใจผู้อื่น				
15.	เมื่ออยู่ที่ประชุมหรือทำกิจกรรมต่างๆข้าพเจ้าเคารพมติของคนส่วนใหญ่				
16.	ข้าพเจ้าเคยแอบอ้างนำผลงานของคนอื่นมาเป็นของตน				
17.	ข้าพเจ้าคิดว่าเกิดเป็นคนไทยควรพูดภาษาไทยให้ชัด				
18.	ข้าพเจ้ามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นของตนเอง				
19.	ข้าพเจ้ารู้สึกเฉยๆกับการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นในปัจจุบัน				
20.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย				
21.	ข้าพเจ้าแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัยในวันสอบ				
22.	ข้าพเจ้าคิดว่าการเล่นหรือฟังดนตรีไทยเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ				
23.	เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำการสิ่งใดจะเอาใจใส่งานนั้นอย่างเต็มที่				
24.	ข้าพเจ้าเคยทุจริตในการสอบถ้าอ่านหนังสือไม่ทันหรือทำข้อนั้นไม่ได้จริงๆ				
25.	ข้าพเจ้ามักอ่านหนังสือประเภทต่างๆที่ให้ความรู้นอกเหนือจากการอ่านบทเรียน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร เป็นต้น				
26.	ข้าพเจ้ามักไปทำบุญ ตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา				
27.	เมื่อข้าพเจ้าทำความผิดต่อผู้อื่น ก็จะกล่าวคำ "ขอโทษ"				
28.	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่แน่ใจว่าสิ่งใดถูกหรือผิดศีลธรรม				
29.	ข้าพเจ้ามีความสนใจ ติดตามความก้าวหน้า และความเคลื่อนไหวทางวิชาการ ในเรื่องต่างๆ				

ที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง
30.	ข้าพเจ้านักขำถนนวนโดยใช้ทางม้าลาย สะพานลอย หรือในที่ที่กำหนด				
31.	ข้าพเจ้าเคยทดลองใช้สารเสพติด				
32.	ข้าพเจ้าออกกำลังกายและเล่นกีฬาสม่ำเสมอ				
33.	ข้าพเจ้าไม่สูบบุหรี่ ดื่มสุรา หรือสิ่งเสพติดอื่น ๆ ที่ทำลายสุขภาพ				
34.	ข้าพเจ้ามีเพื่อนสนิทที่ใช้สารเสพติด				
35.	ข้าพเจ้าดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เสมอเมื่อมีงานเลี้ยง				
36.	ข้าพเจ้าสุขภาพพลานามัยแข็งแรง จิตใจแจ่มใส ห่างไกลยาเสพติด				
37.	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกลุ่มสร้างเสริมสุขภาพต่างๆอย่างสม่ำเสมอ				
38.	ข้าพเจ้าเคยใช้แอมเฟตามีนเพื่อให้มีแรงทำงานมากขึ้นและยาวนานขึ้น				
39.	ข้าพเจ้าช่วยรณรงค์ลดพฤติกรรมเสี่ยงที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารทำลายสุขภาพ เหล้า บุหรี่ และยาเสพติด				
40..	ข้าพเจ้ามีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และมีบุคลิกภาพที่ดี				
41.	ข้าพเจ้าชอบออกกำลังกายเพราะทำให้มีสุขภาพกายและจิตดี				
42.	สุราหรือบุหรี่ช่วยให้ข้าพเจ้ามีความคิดฉับไวและกล้าแสดงออก				
43.	ข้าพเจ้ามีกิจกรรมที่หลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากอบายมุขตลอดจนยาเสพติด				
44.	ข้าพเจ้าสามารถช่วยให้เพื่อน เลิกสุราหรือบุหรี่ได้				
45.	ข้าพเจ้ามีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดพอสมควร				

ภาคผนวก ค

แสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D

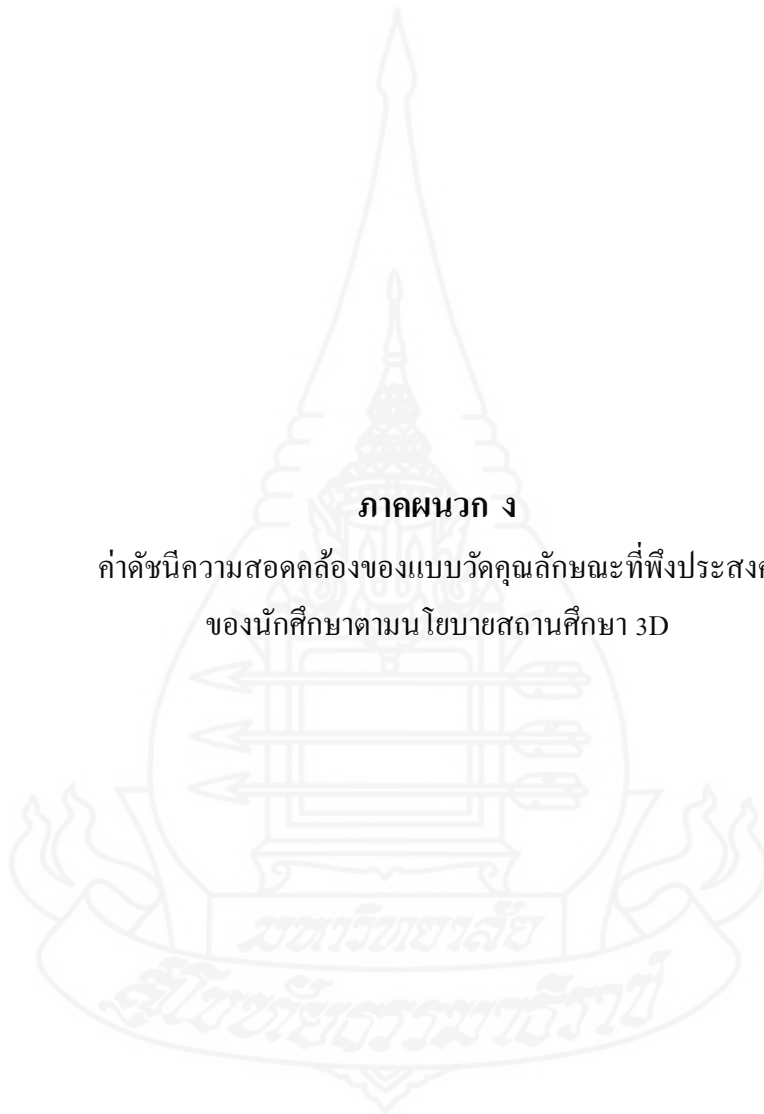

ตารางที่ ค1 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
ตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.45	23	0.45
2	0.55	24	0.55
3	0.45	25	0.59
4	0.41	26	0.64
5	0.64	27	0.59
6	0.55	28	0.64
7	0.45	29	0.45
8	0.45	30	0.45
9	0.45	31	0.45
10	0.55	32	0.55
11	0.59	33	0.41
12	0.50	34	0.45
13	0.41	35	0.50
14	0.45	36	0.55
15	0.55	37	0.45
16	0.50	38	0.41
17	0.45	39	0.41
18	0.45	40	0.55
19	0.50	41	0.45
20	0.41	42	0.45
21	0.41	43	0.55
22	0.55	44	0.45
		45	0.50

ภาคผนวก ง

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาตามน โยบายสถานศึกษา 3D

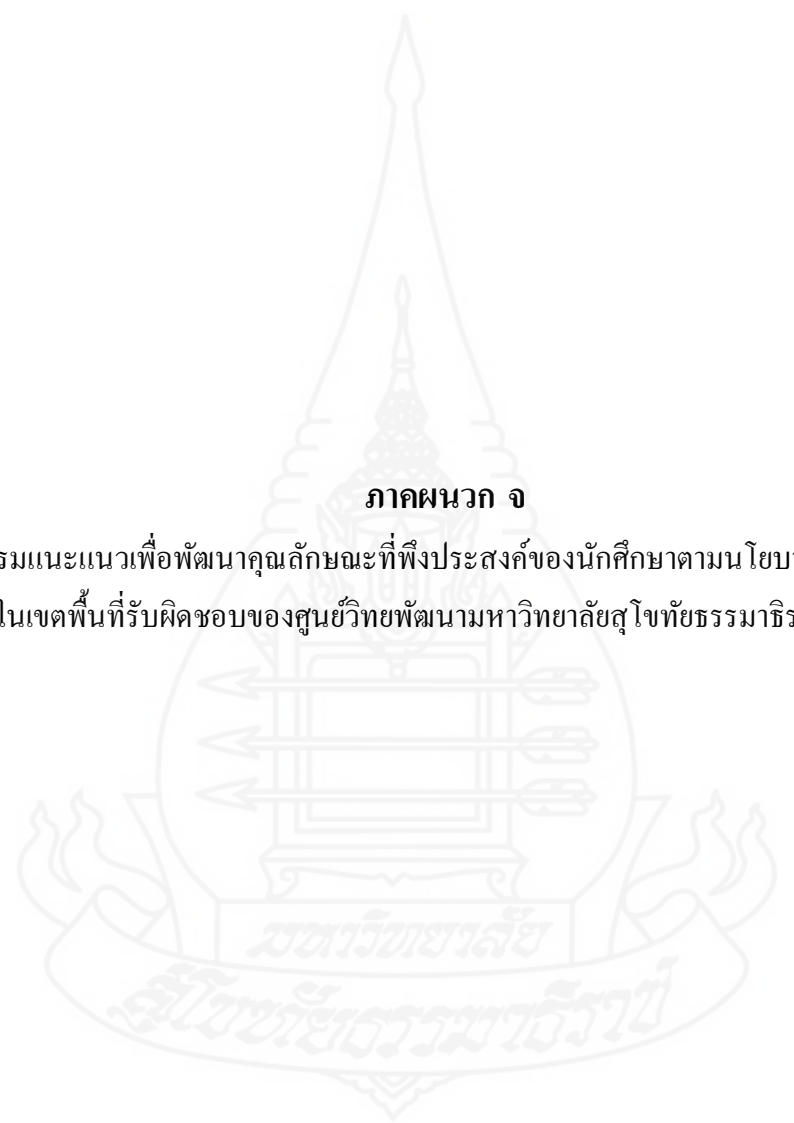

ตารางที่ ง1 ความสอดคล้องของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย
สถานศึกษา 3D เป็นรายชื่อ

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC (%)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	1	1
5	1	1	1	1	1	1
6	1	0	1	1	1	0.8
7	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1
11	0	1	1	1	1	0.8
12	0	1	1	1	1	0.8
13	0	1	1	1	1	0.8
14	1	1	1	0	1	0.8
15	1	0	1	1	1	0.8
16	1	1	1	1	1	1
17	1	1	1	1	1	1
18	1	1	1	0	1	0.8
19	0	1	1	1	1	0.8
20	1	1	1	1	1	1
21	1	1	1	1	1	1
22	1	1	1	1	1	1

ตารางที่ ง1 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC (%)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
23	1	1	1	1	1	1
24	1	1	1	1	1	1
25	1	1	1	1	1	1
26	1	1	1	1	1	1
27	1	1	1	1	1	1
28	1	0	1	1	1	0.8
29	1	0	1	1	1	0.8
30	1	1	1	1	1	1
31	1	1	1	1	1	1
32	1	1	1	1	1	1
33	1	1	1	1	1	1
34	1	1	1	1	1	1
35	1	1	1	1	1	1
36	1	1	1	1	1	1
37	1	1	1	1	1	1
38	1	1	1	1	1	1
39	1	1	1	1	1	1
40	1	1	1	1	1	1
41	1	1	1	1	1	1
42	1	0	1	1	1	0.8
43	1	1	1	1	1	1
44	1	1	1	1	1	1
45	1	1	1	1	1	1
รวมเฉลี่ย	0.91	0.89	1.00	0.96	1.00	0.95

ภาคผนวก จ

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D
ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยะลา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 12 กิจกรรม แต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที แผนการจัดกิจกรรมแต่ละแผนประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของกิจกรรม สื่อ ใบบงาน ใบความรู้ สรุปและประเมินผล

ตารางที่ ๑๑ โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
ตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

ลำดับที่ของ กิจกรรม	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
1	ปฐมนิเทศ “สานสัมพันธ์ฉันรักเธอ”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพ และความไว้วางใจระหว่างนักศึกษาด้วยกันและผู้วิจัย 2. เพื่อชี้แจงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการพัฒนานักศึกษา 3. แจ้งถึงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตารางวันเวลา จำนวนครั้ง ระยะเวลา รูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ในการฝึก เพื่อพัฒนานักศึกษา 4. เสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	-การอภิปราย -การฝึกปฏิบัติการ
2	“ร่วมด้วยช่วยกัน”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. ฝึกการคิดที่เป็นเหตุและผล 2. สร้างเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง 3. เรียนรู้วิธีคิดและเหตุผลของผู้อื่น	-การอภิปราย
3	“พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ 2. เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการทำหน้าที่พลเมืองที่ดี 3. อภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยได้	-การอภิปราย
4	“เธอมาจากไหน”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น 2. เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น	อภิปราย การฝึกปฏิบัติการ

ตารางที่ จ1 (ต่อ)

ลำดับที่ ของ กิจกรรม	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
5	“งามอย่างไทย”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. มีความรู้ความเข้าใจคุณธรรม จริยธรรม ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม 2. ตระหนักถึงคุณค่าของการมีมารยาทไทย	อภิปราย การฝึกพฤติกรรม
6	“ฝึกจิตใจใฝ่ คุณธรรม ”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. มีความรู้และเข้าใจคุณธรรม จริยธรรม เกี่ยวกับเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นได้ 2. นำหลักคุณธรรม จริยธรรม การช่วยเหลือ ผู้อื่น ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม เป็นการนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ	การฝึกพฤติกรรม อภิปราย
7	“ร่วมกันสร้างสรรค์ สังคม”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. มีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม 2. สามารถทำงานกลุ่มได้ 3. ได้ฝึกคุณธรรม การให้ และการเสียสละ ต่อผู้อื่นที่ด้อยโอกาสในสังคม 4. ได้ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 5. ได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการ วางแผนในการทำงานได้	การฝึกพฤติกรรม การอภิปราย
8	“สืบสานไว้... ใจ ผิด”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. ได้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย 2. ร่วมกันคิดอธิบายและนำเสนอตัวอย่าง เกี่ยวกับความเป็นไทย 3. เกิดจิตสำนึกและวางแผนอนุรักษ์ส่งเสริม ความเป็นไทย	การอภิปราย

ตารางที่ จ1 (ต่อ)

ลำดับที่ ของ กิจกรรม	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิคที่ใช้
9	“สร้างบ้านสร้าง ชีวิต”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. ระบุและบอกความหมายของการดำเนินชีวิตที่ ถูกต้อง 2. อธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ที่ถูกต้อง 3. เสนอแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	การอภิปราย
10	“สุขภาพดีมีชัยไป ทุกเรื่อง”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. ได้แง่คิดเกี่ยวกับการวางแผนดูแลสุขภาพ 2. อธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับการดูแล สุขภาพที่ถูกต้อง 3. เสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	การอภิปราย
11	“รู้ก่อน ปลอดภัย”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1. ได้รับความรู้เรื่องภัยสังคม อันตรายและ เหตุการณ์ต่างๆ 2. มีทักษะการสังเกต การขอความช่วยเหลือ การ ป้องกันตัวเองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น 3. นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้	การศึกษาคณิศตัวอย่าง การอภิปราย
12.	ปัจฉิมนิเทศ“เอื้อเพื่อ ทุกคน”	เมื่อนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมแล้วสามารถ : 1.สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ ละครั้งได้ 2. เสนอแนวทางการพัฒนาพฤติกรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตาม นโยบายสถานศึกษา 3D 3. นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนา พฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษิตตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของตนได้	การฝึกพฤติกรรม การอภิปราย

**ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบาย
สถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา**

ครั้งที่ 1

ชื่อกิจกรรม	ปฐมนิเทศ “สานสัมพันธ์ฉันรักเธอ”
ประเภทของกิจกรรม	ปรับ/ละลายพฤติกรรม
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา /วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที
วัตถุประสงค์	1. สรุปความหมาย ประโยชน์และคุณลักษณะ 3D ได้ 2. มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 3. แสดงออกถึงความพร้อมในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปจนครบทุกกิจกรรม
สื่อ/อุปกรณ์	1. ใบความรู้นโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) 2. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา
การดำเนินกิจกรรม	1. ขั้นนำ (7-10 นาที) 1.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้นักศึกษาได้แนะนำตนเองโดยใช้เกม การบอกชื่อเป็นวงกลม เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคย 1.2 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ รูปแบบ กฎระเบียบ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ผู้วิจัยและนักศึกษาดลอดจนตารางวัน เวลา และสถานที่ในการฝึก 2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที) 2.1 ผู้วิจัยให้นักศึกษาได้สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่ได้มีโอกาสรู้จักสมาชิกผู้เข้าร่วมการฝึก 2.2 ผู้วิจัยให้นักศึกษาได้กล่าวถึงความต้องการ หรือความคาดหวังที่จะได้รับในการฝึก

2.3 ให้นักศึกษาศึกษารายละเอียดของโปรแกรมฝึกและซักถาม

2.4 ให้นักศึกษาศึกษานโยบายสถานศึกษา 3D ในเรื่องของความหมาย

ความสำคัญ และจุดประสงค์ในการพัฒนา

2.5 ให้นักศึกษาทำแบบวัดคุณลักษณะ 3D

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

3.1 นักศึกษาสรุปประเด็นที่สำคัญดังนี้

3.2 การสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักศึกษา และระหว่างนักศึกษาด้วยกัน

3.3 วัดจุดประสงค์ วิธีการ กฏระเบียบในการฝึก รวมถึงบทบาทหน้าที่ของนักศึกษา ตลอดจนวัน เวลา และสถานที่ในการฝึก

3.4 ประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการเข้าร่วมฝึกเพื่อเพิ่มพูนคุณลักษณะ 3D

3.5 นักศึกษาเปิดโอกาสให้เพื่อนซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม เพื่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจที่ตรงกัน

3.6 นักศึกษานัด วัน เวลา และสถานที่ในการฝึกครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการให้ความสนใจ ความกระตือรือร้น การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและ การตอบคำถาม การถามคำถามต่าง ๆ

2. สังเกตจากการสรุปผลของนักศึกษาในครั้งนี้เกี่ยวกับเนื้อหาและเทคนิคที่ได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรม

ใบความรู้ นโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้านคือ ด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัด สามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่งคือเป็นการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝังและปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด และหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมจัดการศึกษา จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม โดยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นภารกิจทั้ง 3 ด้าน (3D) ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1. ด้านประชาธิปไตย (Democracy) มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่น การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต
3. ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free) รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี 3 ด้าน คือ ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติดอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. จัดการเรียนรู้อุ้ ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด

2. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสถานศึกษาสู่ระดับ 3 ดี

ยุทธศาสตร์

1. สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ดี มุ่งมั่นพัฒนาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
2. มีการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่เน้นการสร้างองค์ความรู้และ

คุณลักษณะ 3 ดี แก่ผู้เรียน

3. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงานให้เป็นแบบอย่างที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

ประเด็นยุทธศาสตร์

การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามนโยบาย 3 ดีด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด

2. สถานศึกษาได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานระดับ 3 ดี ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด

ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

1. ร้อยละของจำนวนผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (ร้อยละ 80)

2. ร้อยละของจำนวนครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีองค์ความรู้และการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (ร้อยละ 80)

3. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์คุณภาพระดับ 3 ดี (ร้อยละ 100)

4. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพระดับ 3 ดี (ร้อยละ 80)

5. ร้อยละของจำนวนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีระบบบริหารจัดการความรู้และให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาจนผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (ร้อยละ 80)

กลยุทธ์

1. เร่งรัดพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนทุกระดับ
2. จัดการเรียนรู้ ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด ในระบบการศึกษา
3. พัฒนาคู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีองค์ความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมที่มีคุณภาพ
4. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อเพื่อการเรียนรู้
5. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี

หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ

ส่วนราชการ/ หน่วยงาน บทบาทหน้าที่

สำนักงานรัฐมนตรี

- ประสานการกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติ
- ประสานการติดตาม ผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
- กำหนดแผนยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

- จัดทำเกณฑ์ประเมินมาตรฐานคุณภาพ 3 ดี ให้เป็นเกณฑ์มาตรฐานระดับประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี
- พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 3 ดี
- สนับสนุนให้ระบบเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาในสังกัด

แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี หลักการ

1. สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด ต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug - Free)
2. เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่กำหนด ให้เสนอหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ พิจารณาคัดเลือกตามลำดับจนถึงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับใบประกาศเกียรติคุณจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
3. เกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี จะพิจารณาคัดเลือกผ่านการรับรองจากคณะกรรมการสถานศึกษา องค์กรหรือหน่วยงานในพื้นที่ ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

ขั้นตอนการดำเนินงานคัดเลือกสถานศึกษา 3 ดี

1. จัดทำรายละเอียดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (3D) โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้
 - 1.1 มีการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา
 - 1.2 มีการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 1.3 ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเองและมีผลการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง
 - 1.4 ชุมชน องค์กรหรือเครือข่ายในพื้นที่มีส่วนร่วม

2. กำหนดแผนการดำเนินงาน

2.1 ประกาศนโยบายและแนวทางการดำเนินโครงการ

2.2 จัดกิจกรรมประกวดตราสัญลักษณ์และเรียงความเรื่องนโยบายสถานศึกษา 3 ดี

(3D)

2.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานและคุณภาพสถานศึกษา 3 ดี

2.4 หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายระดับเขตพื้นที่ เขตตรวจราชการ พิจารณาคัดเลือกเพื่อค้นหาสถานศึกษาแบบอย่าง

2.5 จัดกิจกรรมนำเสนอผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อขยายผล

2.6 มอบหมายผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา ตรวจสอบติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมโครงการของสถานศึกษา

2.7 ประกาศผลการพิจารณาคัดเลือกสถานศึกษาและจัดพิธีมอบรางวัล

3. ดำเนินการตามแผนการดำเนินงาน

3.1 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

3.2 สร้างการมีส่วนร่วมโดยจัดประกวดตราสัญลักษณ์ให้นักเรียน นักศึกษาเสนอผลงานเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายในการรณรงค์

3.3 ดำเนินการคัดเลือกและประเมินผล โดยมอบหมายความรับผิดชอบในทุกระดับ
ดังนี้

ระดับจังหวัด มอบหมายให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ดำเนินการคัดเลือกและประเมินผลสถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด

ระดับเขตตรวจราชการ มอบหมายให้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาทุกเขต ดำเนินการคัดเลือกและประเมินผลสถานศึกษาภายในเขตตรวจราชการ โดยมีผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งผู้แทนขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นคณะกรรมการ

ระดับประเทศ มอบหมายให้ องค์กรหลักและหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัดร่วมดำเนินการ โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นฝ่ายเลขานุการ

แนวทางการกิจกรรม

เป็นกิจกรรมเชิงลึกที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ที่มุ่งเป้าหมายทำให้ผู้เรียนมีประชาธิปไตยต่อต้านการทุจริต ซื่อสัตย์ขายเสียสละ อยู่ในมโนสำนึก รู้ผิดชอบชั่วดี มีวิถีปฏิบัติอันดีงามในชีวิตจริง และมีส่วนร่วมต่อต้านยาเสพติดอย่างจริงจัง

หลักการจัดกิจกรรม

- 1) กำหนดในแผนงาน/ โครงการประจำปีของสถานศึกษา
- 2) สอดแทรกในเนื้อหาวิชาในการจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3) มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน
- 4) ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น

ตัวอย่างกิจกรรม

1. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย

- 1) กิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรม อบต.น้อย/ เทศบาลน้อย จัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้
- 2) การดำเนินงานสภานักเรียนนักศึกษา กรรมการนักเรียนนักศึกษา
- 3) การจัดค่ายประชาธิปไตย/ กิจกรรมประชาธิปไตยลงสู่ชุมชน
- 4) การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสำนึกความรักชาติ
- 5) นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย

- 1) กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา วัด ศาสนสถาน และชุมชน เช่น ส่งเสริมครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมจิตอาสา ค่ายพุทธบุตร พุทธธรรม ค่ายคุณธรรมจริยธรรม จัดให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา
- 2) กิจกรรมที่ส่งเสริมการนิยมไทย ประวัติศาสตร์ชาติไทย หรือความภูมิใจในความเป็นไทย

- 3) มีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

- 1) มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การคัดกรองกลุ่มเสี่ยง การช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้จำนวนนักเรียน นักศึกษา ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลง
- 2) ส่งเสริมกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น กิจกรรมนักเรียนแกนนำ ครูแกนนำ กิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ (สถานศึกษาปลอดบุหรี่) กิจกรรม/ชมรม TO BE NUMBER ONE การประกวดดนตรีแข่งขันกีฬา เปิดเวทีให้แสดงออก การจัดนิทรรศการความรู้
- 3) การบริหารจัดการด้านสวัสดิศึกษา เช่น การจัดมุมอับลับตา
- 4) มีแหล่งเรียนรู้ด้านยาเสพติด
- 5) มีการประสานความร่วมมือการดำเนินงานร่วมกับชุมชน ท้องถิ่น

ครั้งที่ 2

ชื่อกิจกรรม	ร่วมด้วยช่วยกัน
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา / วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. ฝึกการคิดที่เป็นเหตุและผล
2. สร้างเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง
3. เรียนรู้วิธีคิดและเหตุผลของผู้อื่น

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบงาน
2. เทปขาว

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (7-10 นาที)

1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักศึกษา ถึงเรื่องเหตุการณ์ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นที่ประเทศญี่ปุ่น โดยใช้คำถามว่า “คนที่อยู่ในสถานการณ์จะคิดถึงอะไรบ้าง”

1.2 ผู้วิจัยร่วมกันอภิปรายกับนักศึกษา โดยตั้งประเด็นว่า “ถ้าหากนักศึกษาอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว” จะทำอย่างไร

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

2.1 ผู้วิจัยแจกใบกิจกรรมให้นักศึกษาคนละแผ่น ให้นักศึกษาอ่านและเข้าใจและเขียนคำตอบของตัวเองลงในใบกิจกรรม

2.2 เมื่อนักศึกษาทำงานเสร็จ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักศึกษาตามคำตอบที่ได้ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดให้เหตุผลว่าทำไมจึงเลือกคำตอบนี้ และส่งตัวแทนนำเสนอ

2.3 ผู้วิจัยอภิปรายร่วมกับนักศึกษาถึงความคิดของแต่ละกลุ่มและสรุปให้เห็นว่าคนทุกคนมีความคิดที่แตกต่างกันแต่เมื่อได้ทำงานร่วมกันต้องยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นด้วยการใช้เหตุผล และการระดมสมองความคิด

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

3.1 ผู้วิจัยให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ตรวจสอบผลงาน

ใบงาน “ร่วมด้วยช่วยกัน”

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านเรื่อง “เรือแตก” และตอบคำถามตามความคิดของตนเอง มีเรือใหญ่ลำหนึ่งบรรทุกผู้คนฝ่าชันามิ เป็นเหตุให้เรือแตก มีคนรอดชีวิตติดอยู่บนเกาะประเทศญี่ปุ่น 7 คน ดังนี้

1. หญิงมีครรภ์ใกล้คลอด 1 คน
2. เด็กอายุประมาณ 1 คน
3. ชายชรา 1 คน
4. คนตาบอด 1 คน
5. คนป่วย 1 คน
6. พระภิกษุ 1 คน
7. ชายหนุ่ม 1 คน

ปรากฏว่ามีเรือยาง 1 ลำ ติดอยู่บนเกาะด้วย แต่เรือลำนี้จะบรรทุกคนได้เพียง 6 คนเท่านั้น ให้นักศึกษาคิดและตอบคำถามต่อไปนี้

1. มีใครบ้างที่ควรให้ไปกับเรือ 1.....2.....3.....4.....5.....6.....
2. ผู้ที่ควรถูกทิ้งบนเกาะคือใคร.....

เหตุผล.....

Domain Unregistered.
 To view, register at:
bit.ly/imageshack-domain

ครั้งที่ 3

ชื่อกิจกรรม พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ประเภทของกิจกรรม พัฒนา

ระดับ/วัยของผู้รับบริการ ชั้นอุดมศึกษา /วัยผู้ใหญ่

ระยะเวลา ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ
2. เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการทำหน้าที่พลเมืองที่ดี
3. อภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบ

ประชาธิปไตยได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้ พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย
2. ใบงานนักประชาธิปไตย

การดำเนินกิจกรรม

1. ชี้นำ (7 นาที)

1.1 ให้นักศึกษายกตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย แล้วหาอาสาสมัครออกมาเขียนรวบรวมบนกระดาน

1.2 ให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย ออกมาเล่าให้เพื่อนฟังที่หน้าห้อง และบอกประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

1.3 ให้นักศึกษาศึกษาความรู้เรื่อง กิจกรรมประชาธิปไตย จากใบความรู้พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

1.4 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักศึกษาทราบว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยมีหลายรูปแบบ นักศึกษาควรรู้จักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม

2. ชั้นกิจกรรมหลัก (43 นาที)

2.1 ให้นักศึกษาร่วมกันอภิปรายบทบาท ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

3.1 ให้นักศึกษาแต่ละคนสรุปผลจากการอภิปรายร่วมกัน แล้วบันทึกความรู้ลงในใบงานนักประชาธิปไตย แล้วบอกบทบาทของนักศึกษาในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ เสร็จแล้วเก็บรวบรวมส่ง
การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตจากผลงานและการตอบของศึกษา
3. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการทำงานกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ใบความรู้ “พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย”

ความหมายของ “พลเมืองดี” ในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

พจนานุกรมนักเรียนฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำต่าง ๆ ดังนี้

“พลเมือง” หมายถึง ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน

“วิถี” หมายถึง สาย แนว ทาง ถนน

“ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

ดังนั้นคำว่า “พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหลักการทางประชาธิปไตย

หลักการทางประชาธิปไตยที่สำคัญ ได้แก่

- 1) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของ อำนาจอสูงสุดในการปกครองรัฐ
- 2) หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย ถือว่าทุกคนที่เกิดมาจะมีความ เท่าเทียมกันในฐานะการเป็นประชากรของรัฐ ได้แก่ มีสิทธิเสรีภาพ มีหน้าที่เสมอภาคกัน ไม่มีการแบ่งชนชั้นหรือการเลือกปฏิบัติ ควรดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ข่มเหงรังแกคนที่อ่อนแอหรือยากจนกว่า
- 3) หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้หลักกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน เพื่อความสงบสุขของสังคม
- 4) หลักเหตุผล หมายถึง การใช้เหตุผลที่ถูกต้องในการตัดสินใจหรือยุติปัญหาในสังคม
- 5) หลักการถือเสียงข้างมาก หมายถึง การลงมติโดยยอมรับเสียงส่วนใหญ่ในสังคมประชาธิปไตย ครอบครัวประชาธิปไตย จึงใช้หลักการถือเสียงข้างมากเพื่อลงมติในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างสันติวิธี
- 6) หลักประนีประนอม หมายถึง การลดความขัดแย้งโดยการผ่อนหนักผ่อนเบาให้กัน ร่วมมือกันเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญหลักการทางประชาธิปไตยจึงเป็นหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข ในสังคมได้ แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย

พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยควรมีแนวทางการปฏิบัติตนดังนี้ คือ

1) ด้านสังคม ได้แก่

- (1) การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
- (2) การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น
- (3) การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า
- (4) การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- (5) การเคารพระเบียบของสังคม
- (6) การมีจิตสาธารณะ คือ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ

2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- (1) การประหยัดและอดออมในครอบครัว
- (2) การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ
- (3) การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า
- (4) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- (5) การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก

- (6) การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ

3) ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่

- (1) การเคารพกฎหมาย
- (2) การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคนโดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
- (3) การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า
- (4) การซื้อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
- (5) การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา

- (6) การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลา

ใบงาน “นักประชาธิปไตย”

คำชี้แจง นักศึกษาร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย แล้วบันทึกข้อมูล พร้อมกับบอกบทบาทของนักศึกษาในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

😊 ความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

😊 บทบาทของนักศึกษาในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ

.....

.....

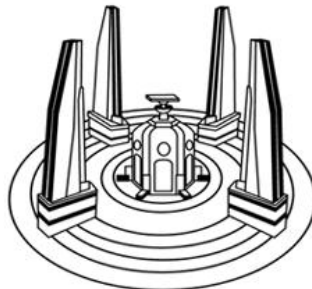
.....

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 4

ชื่อกิจกรรม	เธอมาจากไหน
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา / วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบงาน
2. กระดาษชาร์ท
3. ดินสอ/ปากกา/สีเมจิก

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (10 นาที)

- 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักศึกษา ด้วยการให้นักศึกษาคูภาพการ์ตูนคิดดี และถามว่า ภาพนี้เป็นของใคร ใครรู้ประวัติของเขาบ้าง
- 1.2 ผู้วิจัยอธิบายว่าตัวการ์ตูนหรือตัวสัตว์ในจินตนาการนักศึกษาก็สามารถสร้างเองได้

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

- 2.1 แบ่งกลุ่มนักศึกษา เป็นกลุ่มละ 4-5 คน พร้อมกับแจกกระดาษชาร์ท สีเมจิก และดินสอให้กลุ่มละ 1 ชุด
- 2.2 ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรมให้นักศึกษาเข้าใจดังนี้ ให้นักศึกษาในกลุ่มทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการวาดส่วนต่างๆของร่างกายของสัตว์ในจินตนาการ ดังนี้
 - คนที่ 1 วาดส่วนศีรษะและใบหน้า
 - คนที่ 2 วาดส่วนคอ ไหล่ และอกแขน 2 ข้าง
 - คนที่ 3 วาดส่วนท้องถึงสะโพก
 - คนที่ 4 วาดส่วนต้นขาถึงเข่า
 - คนที่ 5 วาดส่วนขาและเท้า 2 ข้าง

2.3 ขณะที่เพื่อนกำลังวาดส่วนที่รับผิดชอบอยู่ ทุกคนในกลุ่มต้องการแสดงความคิดเห็น และทุกคนสามารถวาดจากส่วนที่ตนรับผิดชอบได้ตามจินตนาการของตน

2.4 เมื่อภาพสำเร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิด และเขียนในใบกิจกรรม ดังนี้

1. ชื่อของสัตว์ในจินตนาการ
2. ประวัติเป็นใครมาจากไหน
3. คุณสมบัติพิเศษประจำตัว
4. อาหารที่ชอบ
5. เป้าหมายชีวิต

2.5 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน และรายงานตามใบกิจกรรม

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

3.1 ผู้วิจัยซักถามถึงความรู้สึกรักของนักศึกษา ขณะเพื่อนทำกิจกรรม และเมื่อช่วยกันตั้งชื่อและให้ประวัติ

3.2 ผู้วิจัยอภิปรายสรุปว่าในการทำงานร่วมกันทุกคนในกลุ่มต้องเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการที่เราพยายามเข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่นจะทำให้เราสามารถประสานสัมพันธ์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากผลงานและการตอบของนักศึกษา
3. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ใบงาน “เธอมาจากไหน”

1. สัตว์ในจินตนาการชื่อ.....
2. ประวัติของ.....
-
3. คุณสมบัติพิเศษประจำตัว.....
4. อาหารที่ชอบ.....
5. เป้าหมายชีวิต.....

ครั้งที่ 5

ชื่อกิจกรรม	ไทยงาม
ประเภทของกิจกรรม	สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา/วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. มีความรู้ความเข้าใจคุณธรรม จริยธรรม ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
2. ตระหนักถึงคุณค่าของการมีมารยาทไทย

สื่อ / อุปกรณ์ ใบงาน เรื่อง งามอย่างไทย

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (10 นาที)

1.1 ผู้วิจัยและนักศึกษาร่วมกันสนทนาเรื่อง มารยาทไทย เช่น มารยาทไทย เป็นแบบฉบับของความเป็นไทย มีคุณค่าต่อผู้รู้จักนำไปใช้ ปฏิบัติอย่างถูกต้อง ทำให้เป็นที่ชื่นชมในสังคมทั่วไป นอกจากนั้นยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างหมู่คณะ

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

2.1 ผู้วิจัยอาจจัดกิจกรรมต่อไปนี้

- 1) สาธิตมารยาทไทย โดยเตรียมนักศึกษาที่จะเป็นแบบไว้ก่อน
- 2) มอบหมายให้นักศึกษากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแสดงบทบาทสมมติ สอดแทรก

เรื่องมารยาทไทย ที่งดงาม ให้เพื่อนๆ ได้ชม

2.2 ให้นักศึกษาแต่ละคนแสดงความคิดเห็นในเรื่องของความงดงามและคุณค่าของมารยาทไทยที่ได้พบเห็นจากกิจกรรมที่จัดในข้อ 1 บันทึก ความคิดเห็นลงในใบงาน เรื่อง งามอย่างไทย ข้อที่ 1

2.3 ให้นักศึกษาเขียนเล่าประสบการณ์ของตนที่ได้พบเห็นและประทับใจใน ผู้ที่มีมารยาทไทย และตอบคำถามข้ออื่น ๆ ในใบงาน

2.4 ให้นักศึกษานำคำตอบในใบงานข้อที่ 2, 3, 4 มาอภิปรายร่วมกัน เพื่อ คัดเลือกประสบการณ์ที่เป็นที่ประทับใจของกลุ่ม และคำตอบในข้อ อื่น ๆ เพื่อนำเสนอในกลุ่มนักศึกษาให้กลุ่มอื่น ๆ ได้ทราบ

3. **ขั้นสรุป (10 นาที)**

ผู้วิจัยและนักศึกษาช่วยกันสรุปถึงคุณค่าของการมีมารยาทไทย และย้ำให้ทุกคนได้ตระหนักในคุณค่านี้

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและความสนใจของนักศึกษา
2. สังเกตการนัดตอบคำถาม เรื่อง ไทยงาม

ใบงาน
งามอย่างไทย

เรื่อง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
คำชี้แจง ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

1. มารยาทไทยที่ได้พบเห็นจากกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นมีความงดงาม และมีคุณค่าอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. บันทึกประสบการณ์ที่ได้พบเห็น และความประทับใจต่อผู้ที่มีมารยาทไทย

.....
.....
.....
.....

3. ท่านเคยพบเห็นคนไทยที่ไม่สนใจและไม่แสดงออกซึ่งมารยาทไทย ท่านคิดว่าสังคมจะมองบุคคลผู้นั้นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าเราควรช่วยกันส่งเสริม ความมีมารยาทไทยอย่างไร

.....
.....
.....
.....

ครั้งที่ 6

ชื่อกิจกรรม	ฝึกจิตใจใฝ่คุณธรรม
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา / วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. มีความรู้และเข้าใจคุณธรรม จริยธรรม เกี่ยวกับเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นได้
2. นำหลักคุณธรรม จริยธรรม การช่วยเหลือผู้อื่น ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่าง

เหมาะสม เป็นการนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ

สื่อ/อุปกรณ์

1. สลากเกมบอกต่อ
2. ใบงาน

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (10 นาที)

1.1 ผู้วิจัยเล่าข่าวที่น่าสนใจและมีประโยชน์ให้นักศึกษา เช่น ข่าวการรับสมัครนักศึกษา รับลงทะเบียน ยื่นคำร้อง นักศึกษาไม่ได้มาทำกิจกรรม จึงไม่ทราบว่า จะเตรียมตัวอย่างไร เมื่อถึงวันลงทะเบียน ไม่ได้เตรียมอะไรมา และสอบถามว่า หากนักศึกษารู้สึกอย่างไร และพลาดโอกาสสิ่งที่ดี ๆ และเป็นประโยชน์กับนักศึกษาด้วย และเชื่อมโยงสู่กิจกรรม นั้นมีเรื่องดี ๆ มาเล่า

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

- 2.1 แบ่งนักศึกษาออกเป็น 4 ทีม
- 2.2 ให้นักศึกษาเล่นเกม บอกต่อ โดยดำเนินการดังนี้
 - 1) ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเข้าแถวตอนลึก
 - 2) ให้นักศึกษาค้นสุดท้ายของแถวจับสลากใบข้อมูลที่จะให้นักศึกษาเขียน

แผนภูมิแท่ง

3) เมื่อผู้วิจัยเริ่มให้สัญญาณการแข่งขัน ให้นักศึกษาค้นที่อยู่หลังสุดของแต่ละแถวอ่านข้อมูลในใจแล้วกระซิบข้อมูลให้ข้างหน้า แล้วบอกข้อมูลต่อ ๆ ไปจนถึงคนที่อยู่หน้าสุด เพื่อนำมาเขียนแผนภูมิแท่งบนกระดาน

- 4) นักศึกษากลุ่มใดเขียนได้ถูกต้องและรวดเร็วที่สุดเป็นกลุ่มชนะ

2.3 ให้นักศึกษาทำใบงาน “ฉันมีเรื่องดี ๆ มาเล่า” อภิปรายกลุ่มถึงความสำคัญของการบอกข่าว และผลเสียของการไม่ทันข่าวสาร

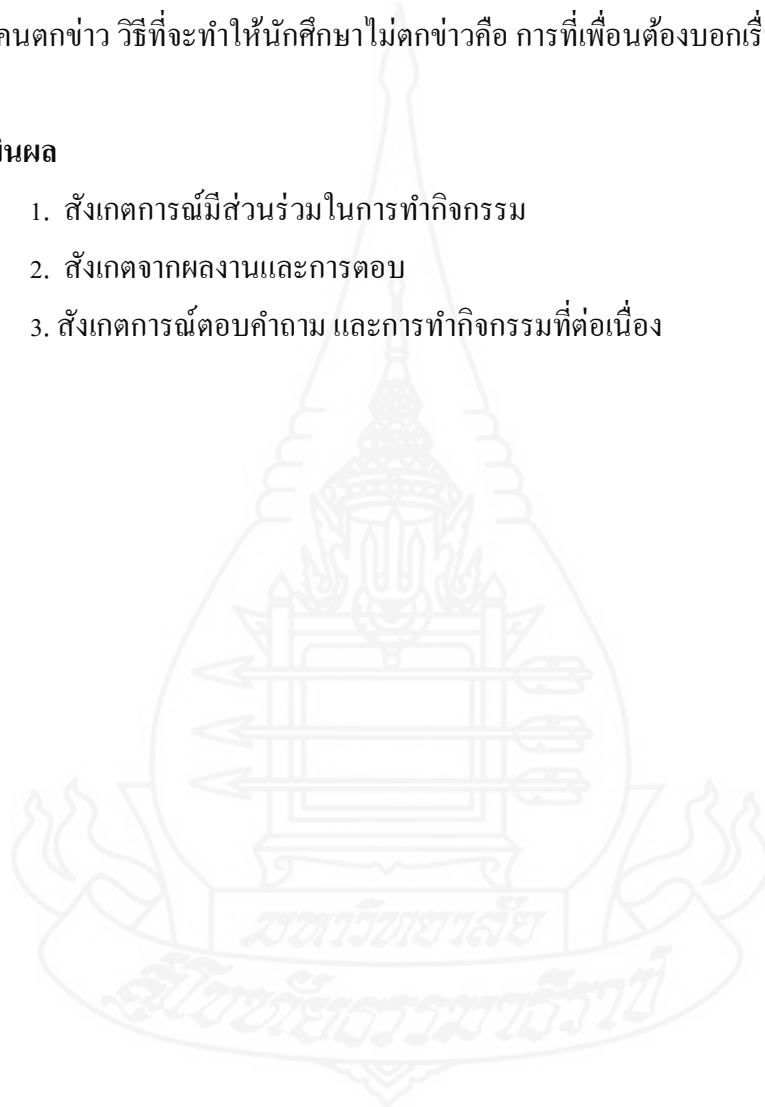
2.4 นำเสนอหน้าห้อง

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

ผู้วิจัยและนักศึกษาสรุป การประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวทุกครั้ง ถ้าใครไม่ทันข่าวสารจะทำให้เป็นคนตกข่าว วิธีที่จะทำให้นักศึกษาไม่ตกข่าวคือ การที่เพื่อนต้องบอกเรื่องที่คุณรู้ให้คนอื่นรู้ด้วย

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากผลงานและการตอบ
3. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

สลากเกมบอต่อ

ใบที่ 1

ข้อมูลจำนวนสัตว์เลี้ยง

หมู	23 ตัว
ไก่	48 ตัว
เป็ด	33 ตัว

ใบที่ 2

ข้อมูลต้นไม้ที่ปลูก

มะม่วง	15 ต้น
ชมพู่	23 ต้น
มะพร้าว	47 ต้น

ใบที่ 3

ข้อมูลดอกไม้ในสวน

มะลิ	39 ต้น
กุหลาบ	28 ต้น
ดอกแก้ว	5 ต้น

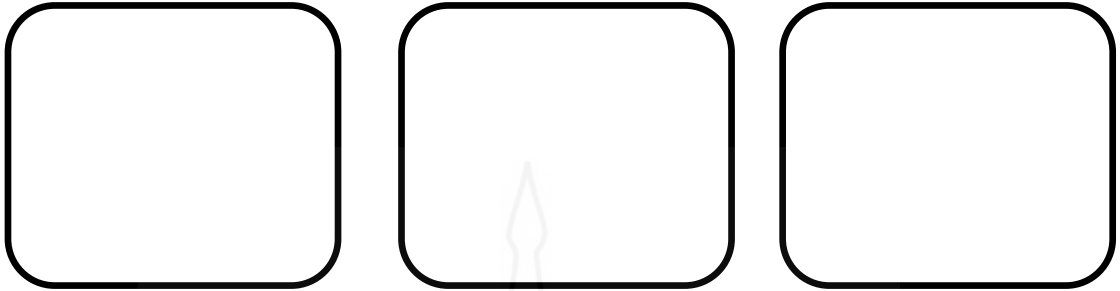
ใบที่ 4

ข้อมูลขายอาหารสำเร็จรูป

ข้าวเปล่า	38 ถุง
แกงเขียวหวาน	29 ถุง
ต้มยำไก่	18 ถุง

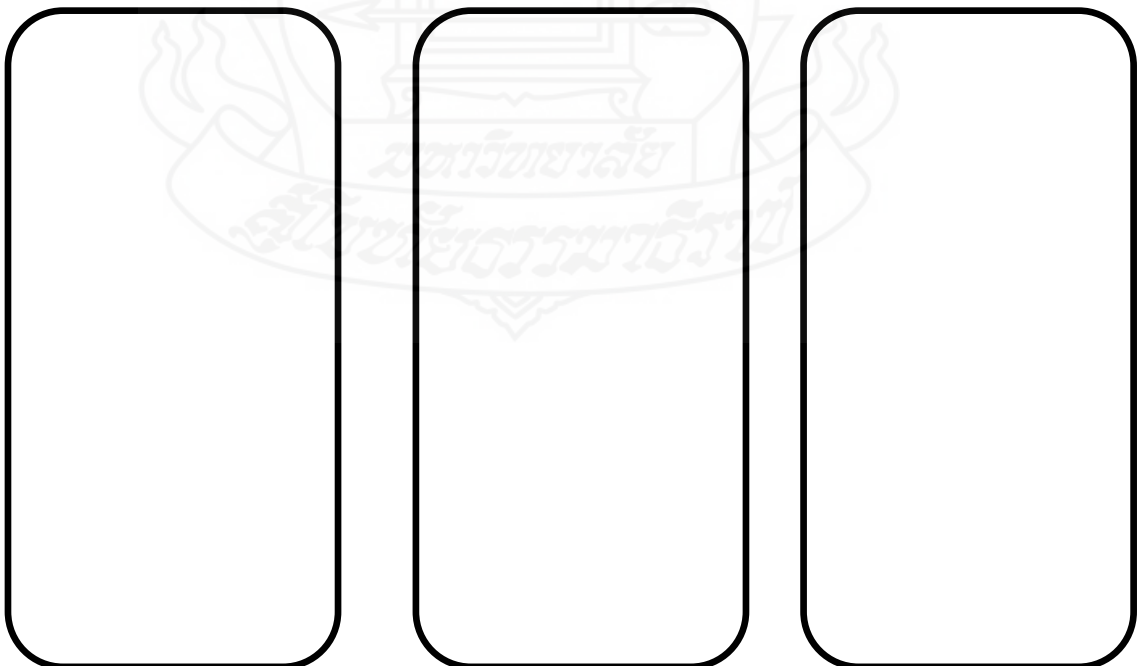

ใบงาน “ฉันมีเรื่องดี ๆ มาเล่า”

ช่วยบอกผลเสียของการไม่ทันข่าวสาร

ช่วยกันบอกวิธีติดตามข่าวสาร

ครั้งที่ 7

ชื่อกิจกรรม	ร่วมกันสร้างสรรค์สังคม
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา / วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. มีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
2. สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้
3. ได้ฝึกคุณธรรม การให้ และการเสียสละต่อผู้อื่นที่ด้อยโอกาสในสังคม
4. ได้ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. ได้ฝึกความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการวางแผนในการทำงานได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้ เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2. รายงานผลการทำกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (10 นาที)

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการสนทนาถึงสังคมไทยในปัจจุบัน
- 1.2 ผู้วิจัยให้ความรู้ เกี่ยวกับ “การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”
- 1.3 ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่อง “การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข” ให้สมาชิกทุกคน

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

2.1 แบ่งกลุ่มสมาชิกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 7 คน และให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม นักศึกษาเลือกหัวหน้า และเลขานุการกลุ่ม พุดคุยเกี่ยวกับข่าว เหตุบ้าน การเมือง ในสังคม แลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม และศึกษาใบงานเรื่อง “การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”

- 2.2 วิเคราะห์ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน พร้อมแนวทางการแก้ปัญหา
- 2.3 สุ่มถามตัวแทนสมาชิกของกลุ่ม 2 – 3 คน จากการหารือในกลุ่มนำเสนอข้อมูล
- 2.4 ผู้นำกลุ่มสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม “การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

- 3.1 ผู้นำกลุ่มสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม
- 3.2 ผู้วิจัยสุ่มถาม 2 – 3 คนเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาสังคมในยุคปัจจุบัน

3.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกในกลุ่มสรุป ใ้ใส่ใบงาน

3.4 ผู้วิจัยสรุป ตามใบความรู้

3.5 ปิดกลุ่ม

การประเมินผล

1. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก
3. ผลงานของสมาชิก

ใบความรู้

เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หมายถึง การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรม จริยธรรม ในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือ จะทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่บุคคลนับถือ

หลักธรรมที่เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของศาสนาต่าง ๆ

พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา มีหลักธรรมที่สำคัญที่หล่อหลอมให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนรักสันติ รักอิสระเสรี มีนิสัยโอบอ้อมอารี มีเมตตากรุณาต่อกัน ได้แก่

1. สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมสำหรับสงเคราะห์หรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้แก่

- (1) ทาน คือ การให้ แบ่งปัน เสียสละ เพื่อแผ่
- (2) ปิยวาจา คือ การกล่าววาจาสุภาพ อ่อนหวาน
- (3) อัตถจริยา คือ การกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
- (4) สมานัตตตา คือ การวางตัวเหมาะสม เสมอต้น เสมอปลาย

2. พรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหมในทางปฏิบัติ หมายถึง คุณธรรมของผู้ใหญ่ ซึ่งต้องมีประจำในอยู่ตลอดเวลา มี 4 ประการ ดังนี้

- (1) เมตตา คือ ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
- (2) กรุณา คือ ความสงสาร มีความปรารถนาช่วยผู้อื่นหรือสัตว์ที่ประสบความทุกข์ ให้พ้นทุกข์

- (3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

(4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย หรือความรู้สึกละเป็นกลาง ๆ ไม่ดีใจ ไม่เสียใจเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสุขหรือความทุกข์

3. สัปบุริสธรรม 7 หมายถึง หลักธรรมของคนดี หรือหลักธรรมของสัตบุรุษ 7 ประการ ได้แก่

- (1) ชัมมัณฺญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ

- (2) อุตัญญา คือ ความเป็นผู้รู้จักผล
- (3) อุตัญญา คือ ความเป็นผู้รู้จักตน
- (4) มัตัญญา คือ ความเป็นผู้รู้จักประมาณ
- (5) กาลัญญา คือ ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา
- (6) ปริสัญญญา คือ ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติ การปรับตนและแก้ไขตนให้

เหมาะสม

- (7) บุคคลัญญา คือ ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งมีความ

แตกต่างกัน

ศาสนาอิสลาม

หลักธรรมในศาสนาอิสลาม มุ่งให้มุสลิมปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มุสลิมทุกคนมีความรู้ในข้อปฏิบัติทางศาสนาอย่างดี มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นเอกภาพ

หลักคำสอนสำคัญที่ถือว่าเป็นโครงสร้างสำคัญ 2 ประการคือหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ ได้แก่

1. หลักศรัทธา 6 ประการ

- (1) ศรัทธาในอัลเลาะห์ มีความเชื่อมั่นในอัลเลาะห์เพียงองค์เดียว
- (2) ศรัทธาในเทพบริวารหรือเทวดา
- (3) ศรัทธาในพระคัมภีร์ที่อ่าน
- (4) ศรัทธาต่อศาสนทูต
- (5) ศรัทธาในวันสิ้นสุดโลก
- (6) ศรัทธาต่อกฎสภาพการณ์ของอัลเลาะห์

2. หลักปฏิบัติตามศรัทธา 5 ประการ ได้แก่

(1) การปฏิญาณตน หมายถึง การปฏิญาณตนด้วยความเลื่อมใสศรัทธาต่ออัลเลาะห์และท่านนบีมุฮัมมัด คือศาสนทูตของอัลเลาะห์

(2) การนมาซ หมายถึง การแสดงความเคารพต่อพระเจ้าทั้งกาย วาจา ใจ

(3) การบริจาคซะกาต หมายถึง การจ่ายทานจากผู้มีทรัพย์สิน คนผู้มีสิทธิ์

รับซะกาตมี คนอนาถา คนขัดสน และผู้เข้ารับอิสลาม

(4) การถือศีลอด หมายถึง การละเว้นจากการบริโภคอาหาร น้ำ ละกิเลสต่างๆ ทำใจให้สงบ ปฏิบัติตั้งแต่แสงอาทิตย์ขึ้นจนแสงอาทิตย์ลับขอบฟ้า หลังจากนั้นจึงบริโภคได้ปกติตลอดคืน การถือศีลอดโดยทั่วไป เรียกว่า “ถือบวช”

(5) การทำพิธีฮัจญ์ คือ การเดินทางไปแสดงบุญที่นครเมกกะฮ์

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์มีหลักธรรมที่หล่อหลอมให้คริสต์ศาสนิกชนมีจิตเมตตา มีความรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง

1. บัญญัติ 10 ประการ

- (1) อย่ามีพระเจ้าอื่นนอกจากเรา
- (2) อย่าทำรูปเคารพสำหรับตนหรือกราบไหว้รูปเหล่านั้น
- (3) อย่าเอ๋ยพระนามของพระเจ้าโดยไม่สมเหตุ
- (4) จงถือวันอาทิตย์เป็นวันศักดิ์สิทธิ์
- (5) จงนับถือบิดามารดา
- (6) อย่าฆ่าคน
- (7) อย่าผิดประเวณี
- (8) อย่าลักทรัพย์
- (9) อย่าคิดมิชอบ
- (10) อย่าโลภสิ่งใดของผู้อื่น

2. หลักอณาจักรพระเจ้า อณาจักรพระเจ้าเป็นอณาจักรที่มีแต่ความสุข เป็นอณาจักรแห่งความรักอย่างแท้จริง

3. หลักคำสอนที่สำคัญอื่น ๆ

- 1) หลักตรีเอกานุภาพ ได้แก่
 - (1) พระเจ้าหรือพระบิดา
 - (2) พระเยซูหรือพระบุตร
 - (3) พระจิตหรือดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพระเจ้าทั้งสาม
- 2) หลักความรัก ศาสนาคริสต์ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก พระเยซูคริสต์ทรงสอนให้รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง ให้รักแม้กระทั่งศัตรู

ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

หลักธรรมที่สำคัญของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

1. หลักธรรม 10 ประการ เรียกว่า ฮินดูธรรม ได้แก่

- (1) ธฤติ ได้แก่ ความมั่นคง ความกล้าหาญ คือเพียรพยายามจนสำเร็จ ประโยชน์ตามที่ประสงค์
- (2) กษมา ได้แก่ ความอดทน หรืออดกลั้น คือมีความพากเพียรพยายาม
- (3) ทมะ ได้แก่ การระงับใจ การข่มจิตใจ คือไม่ปล่อยใจให้หวั่นไหว

(4) อัสเตยะ ได้แก่ การไม่ลักขโมย ไม่ทำโจรกรรม

(5) เสาจะ ได้แก่ ความบริสุทธิ์ การทำตนให้บริสุทธิ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

(6) อินทริยนิครหะ ได้แก่ การระงับอินทริย์ 10 ประการ คือ ห่มนุ่งสำราญ

ตรวจสอบตนเองอยู่เสมอว่าอินทริย์ทั้ง 10 เหล่านี้ได้รับการบริหารหรือใช้ไปในทางที่ถูกที่ควรหรือไม่ จุดประสงค์คือไม่ต้องการให้มนุษย์ปล่อยอินทริย์มั่วเมานจนเกินไปให้รู้จักพอ

(7) ธี ได้แก่ ปัญหา สติ ความคิด คือ มีความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ธรรมะ สังคม และวัฒนธรรม

(8) วิทยา ได้แก่ ความรู้ทางปรัชญา คือ มีความรู้ลึกซึ้ง

(9) สัตยะ ได้แก่ ความจริง ความเห็นอันบริสุทธิ์ คือมีความจริงใจให้กัน

(10) อโกธะ ได้แก่ ความไม่โกรธ คือมีขันติ ความอดทน และโสรจจะ ความสงบเสงี่ยม นั่นคือ เอาชนะความโกรธ ด้วยความไม่โกรธ ไม่อาฆาตมุ้งร้ายต่อใคร

สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา คำสอนทางศาสนาเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการดำรงชีวิต ช่วยพัฒนาสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความปลอดภัย เพราะทุกคำสอนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ต้องการให้ทำความดี จะเว้นชั่วและทำจิตใจให้บริสุทธิ์ มีเมตตาเป็นหลัก ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความอดทนอดกลั้นการมีสัมมาคารวะ รักกันฉันพี่น้อง ทำให้ผู้นับถือศาสนาเป็นมิตรที่ดีต่อกันโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ก่อให้เกิดสันติสุขต่อสังคมและต่อโลก

ครั้งที่ 8

ชื่อกิจกรรม	สืบสานไว้... ใจผิด
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา / วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. ได้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย
2. ร่วมกันคิดอธิบายและนำเสนอตัวอย่างเกี่ยวกับความเป็นไทย
3. เกิดจิตสำนึกและวางแผนอนุรักษ์ส่งเสริมความเป็นไทย

สื่อ/อุปกรณ์

1. บัตรคำ

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (7-10 นาที)

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษา
- 1.2 ผู้วิจัยพูดถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

- 2.1 ผู้วิจัยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 7 คน และให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเลือก

หัวหน้า และเลขานุการกลุ่ม

- 2.2 ผู้วิจัยให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มหยิบบัตรคำ และคิดวิธีการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องที่ได้

ได้

- 2.3 ผู้วิจัยให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม มาร่วมนำเสนอ

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

- 3.1 ผู้วิจัยสรุปให้นักศึกษาฟังเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นไทย

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการแสดงออกถึงความพร้อมในการทำกิจกรรมครั้ง

ต่อไปจนครบทุกกิจกรรม

บัตรคำ

แสดงความเคารพ

ภาษาไทย

อาหารไทย

การแต่งกาย

ครั้งที่ 9

ชื่อกิจกรรม	สร้างบ้านสร้างชีวิต
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา / วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. ได้แง่คิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
2. อธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
3. เสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. รูปภาพเรื่อง “สร้างบ้านสร้างชีวิต” กระดาษ 1 แผ่น

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (7-10 นาที)

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษา และให้นักศึกษาปฏิบัติตามดังนี้
 ปรบมือ 1 ครั้ง
 ปรบให้ดังกว่านี้
 ปรบใหม่อีกที
 ปรบให้ดีกว่าเดิม.....(แล้วพูดพร้อมกัน)...พร้อม

(ผู้วิจัยสามารถสั่งอีกครั้งให้นักศึกษาที่ยังไม่พร้อม)

- 1.2 ผู้วิจัยนำเสนอให้ดูรูปภาพเรื่อง “สร้างบ้านสร้างชีวิต” ที่มีข้อคิดในการ

ดำเนินชีวิต

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

- 2.1 ผู้วิจัยนำเสนอ ให้ดูรูปภาพเรื่อง “สร้างบ้านสร้างชีวิต” แล้วให้นักศึกษาตั้งใจดู
- 2.2 เมื่อดูจบให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นร่วมกันว่า มีความคิดเห็นหรือได้รับ

อะไรจากการชมการนำเสนอข้างต้น

- 2.3 นักศึกษาอภิปรายหรือหรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2.4 จากนั้นให้ทุกคนเขียนบรรยายความรู้สึก ความคิดเห็นประเด็นที่น่าสนใจลงในกระดาษ เป็นความคิดของกลุ่มใหญ่

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

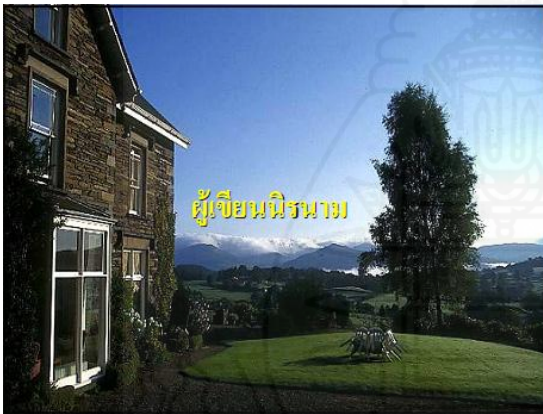
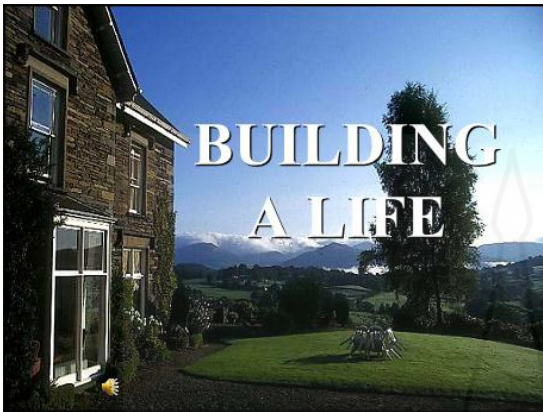
3.1 ผู้วิจัยสรุปให้นักศึกษาฟังเพิ่มเติม เป็นเรื่องราวที่สะท้อนเรื่องราวของการใช้ชีวิตที่ไม่สามารถหวนกลับมาแก้ไขได้การทำทุกวันนี้ให้ดีที่สุด ดูแลตนเองให้ดี ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนนั้นสำคัญยิ่ง

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการแสดงออกถึงความพร้อมในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปจนครบทุกกิจกรรม

รูปภาพ เรื่อง “สร้างบ้านสร้างชีวิต”

แม้จะหย่อนรายได้ไป..

ก็ไม่แคร์ !

เจ้านายว่าแหม..น่าเสียดาย

จะหาที่ไหนนายช่างดี
ฝีมือแน่น ?

แต่ก่อนจาก
ช่วยสร้างบ้าน
ให้สวยแท้

แค่หลังเดียว
แบบ แล้วแต่
ตามใจเธอ

ช่างจำใจรับคำ
ไปอย่างนั้น

แต่ใจมัน
ไม่อยากทำ
ซ้ำชอบเปลือง

สร้างบ้านห่วย
คุณภาพต่ำ
ทำเลอะเทอะ

นำเสนอ
งานสุดท้าย
ไม่จีรัง

บ้านสร้างเสร็จ
งานก็เสร็จ
อย่างรวดเร็ววัน

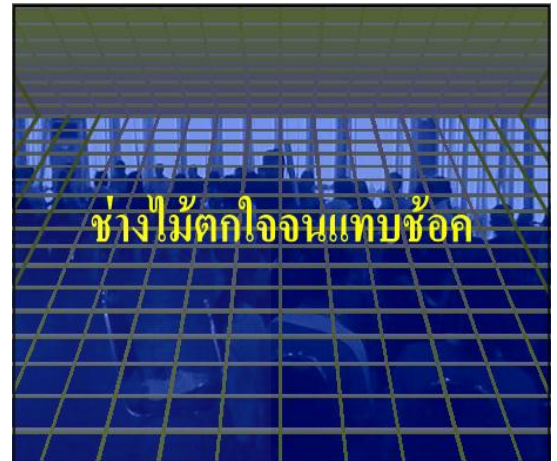

เจ้านายปล้น
มาตรวจดู
ทุกสิ่งอย่าง

จึงยื่นลูกกุญแจบ้าน
ให้นายช่าง ...

สร้างทุกวัน
ทีละนิด แต่งโน่นนี่

ถ้าเพิ่มเติมแต่สิ่งร้ายแทนสิ่งดี

รู้อีกที
จำต้องอยู่
คู่จนตาย!

ถ้าให้ย้อนกลับไปได้ทำ
ใหม่....

จะทำให้ดีที่สุดดังใจหมาย

ครั้งที่ 10

ชื่อกิจกรรม	สุขภาพดีมีชัยไปทุก
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา /วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. ได้แง่คิดเกี่ยวกับการวางแผนดูแลสุขภาพ
2. อธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ถูกต้อง
3. เสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบงาน “สุขภาพดีมีชัยไปทุกเรื่อง”

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ (7-10 นาที)

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษา
- 1.2 ผู้วิจัยพูดถึงสุขภาพร่างกายและอาหารการกินของคนไทยในยุคปัจจุบัน

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

- 2.1 ผู้วิจัยแจกใบงานให้แก่นักศึกษาทุกคน
- 2.2 นักศึกษาแต่ละคนคิดและตอบคำถามในใบงาน
- 2.3 ผู้วิจัยสุ่มนักศึกษา 5-6 คน มาร่วมนำเสนอ
- 2.4 ผู้วิจัยและนักศึกษาร่วมร้องเพลงนันทนาการ

เพลงอาหารหลัก 5 หมู่

อาหารหลัก 5 หมู่ของไทยทุกคนจำไว้อย่าได้แปรผัน
 หมู่ 1 กินเนื้อ นม ไข่ ถั่วเมล็ด ช่วยให้เติบโต แข็งขัน
 หมู่ 2 ข้าว แป้ง เผือก มัน และน้ำตาล จะให้พลัง
 หมู่ 3 กินผักต่างๆสีเขียว เหลืองบ้าง มีวิตามิน
 หมู่ 4 กินผลไม้ สารอาหารมากมายกินเป็นอาจิน
 หมู่ 5 อย่าได้ลืมกิน ไขมันทั้งสิ้นให้อบอุ่นร่างกาย

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

3.1 ผู้วิจัยสรุปให้นักศึกษาฟังเพิ่มเติมเกี่ยวกับ การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และอาหารการกิน ที่ทำให้ห่างไกลยาเสพติด

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการแสดงออกถึงความพร้อมในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปจนครบทุกกิจกรรม

ใบงาน“สุขภาพดีมีชัยไปกว่าครึ่ง”

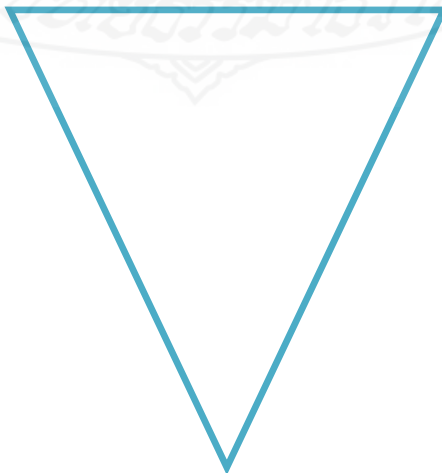
คำชี้แจง นักเรียนตอบคำถามให้ครบทุกกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 ตอบคำถามให้ถูกต้อง

1.นักเรียนบอกอาหารหลัก 5 หมู่ พร้อมทั้งบอกชื่อสารอาหารที่มีในอาหารหลัก

หมู่ที่ 1		ให้สารอาหาร	
หมู่ที่ 2		ให้สารอาหาร	
หมู่ที่ 3		ให้สารอาหาร	
หมู่ที่ 4		ให้สารอาหาร	
หมู่ที่ 5		ให้สารอาหาร	

2.นักเรียนแจกแจงเมนูอาหารใน 1 วัน ตามธงโภชนาการ

- กิจกรรมที่ 2 นักศึกษาบอกผลที่ตามมาของการติดยาเสพติด และวิธีการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 11

ชื่อกิจกรรม	รู้ก่อน ปลอดภัย
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา /วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. ได้รับความรู้เรื่องภัยสังคม อันตรายและเหตุการณ์ต่างๆ
2. มีทักษะการสังเกต การขอความช่วยเหลือ การป้องกันตัวเองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

3. นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อ/อุปกรณ์

- 1.บัตรคำ

การดำเนินกิจกรรม

1. ชี้นำ (7-10 นาที)

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักศึกษา
- 1.2 ผู้วิจัยพูดถึงภัยร้ายในสังคมไทยในปัจจุบัน

2. ชั้นกิจกรรมหลัก (40 นาที)

- 2.1 ผู้วิจัยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มให้ได้ 5 กลุ่ม
- 2.2 ผู้วิจัยแจกบัตรคำเกี่ยวกับปัญหาแต่ละด้าน ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มคิดบทบาทสมมติขึ้นเกี่ยวกับปัญหาของกลุ่มตนเอง

- 2.3 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น

- 2.4 นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอบทบาทสมมติ

3. ชั้นสรุป (10 นาที)

- 3.1 ผู้วิจัยสรุปให้นักศึกษาฟังเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการแสดงออกถึงความพร้อมในการทำกิจกรรมครั้ง

ต่อไปจนครบทุกกิจกรรม

บัตรคำ

ปัญหาสาเหตุติด
ปัญหาเด็กและเยาวชน
ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน
ปัญหาโจรกรรม จี้ ปล้น
ภัยคุกคามทางเพศ

ครั้งที่ 12

ชื่อกิจกรรม	ปัจฉิมนิเทศ “เอื้อเพื่อทุกคน”
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัยของผู้รับบริการ	ชั้นอุดมศึกษา / วัยผู้ใหญ่
ระยะเวลา	ประมาณ 50 นาที

วัตถุประสงค์

1. สร้างสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งได้
2. เสนอแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D
3. นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของตนได้

สื่อ/อุปกรณ์

1. บัตรคำถาม
2. แบบบันทึกตัวฉัน

การดำเนินกิจกรรม

1. ชำนาญ (5 นาที)

ผู้วิจัยกล่าวทักทาย และสนทนากับนักศึกษาถึงกิจกรรมที่จะดำเนินการวันนี้เป็นครั้งสุดท้ายก่อนจะจากกัน ผู้วิจัยต้องการให้นักศึกษาได้สร้างสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ชั้นกิจกรรมหลัก (45 นาที)

- 2.1 ผู้วิจัยและนักศึกษานั่งเป็นวงกลมเดียวกัน
- 2.2 ผู้วิจัยส่งลูกบอลให้นักศึกษาส่งต่อกันเรื่อย ๆ ไม่หยุด และผู้วิจัยกำหนดว่า จะนับถึงจำนวน เท่าใด เมื่อถึงจำนวนที่ตกลงไว้ให้หยุด(กติกาไม่โยน ห้ามส่งข้าม) ให้นักศึกษาที่ถือบอลลุกมาหยิบบัตรคำถามของผู้วิจัยพร้อมอ่านให้เพื่อนฟัง และให้เลือกเพื่อนตอบคำถามด้วย เมื่อตอบเสร็จทุกคนปรบมือให้เพื่อน
- 2.3 ส่งบอลและตอบคำถามไปเรื่อย ๆ จนหมดบัตรคำ
- 2.4 ให้นักศึกษาสร้างสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ลงในแบบบันทึกตัวฉัน
- 2.5 ผู้วิจัยสุ่มให้นักศึกษานำเสนองานให้เพื่อนฟังไม่เกิน 5 คน ผู้วิจัยกล่าวชมเชย

นักนักศึกษา

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

3.1 ผู้วิจัยให้นักศึกษาชั้น 2 แลวหันหน้าเข้าหากันและทำมือเป็นสะพาน โต้กัน

3.2 ผู้วิจัยให้นักศึกษาคู่แรกจับมือเพื่อนและบอกว่าจะช่วยเหลือเพื่อนคนใดในห้อง
เรื่องอะไร และงู่มือลอดซ้อมมือและยื่นต่อกันจนครบ

3.3 ผู้วิจัยให้นักศึกษาจับมือและกล่าวคำมุ่งมั่นว่าจะประพฤติปฏิบัติตนตาม
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากผลงานและการตอบ
3. สังเกตการณ์ตอบคำถาม และการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

บัตรคำถาม

นักศึกษามีความรู้สึกต่อจัดกิจกรรม ชุดนี้อย่างไร	นักศึกษามีความรู้สึกต่อจัดกิจกรรม ชุดนี้อย่างไร
นักศึกษามีความรู้สึกต่อจัดกิจกรรม ชุดนี้อย่างไร	นักศึกษามีความรู้สึกต่อจัดกิจกรรม ชุดนี้อย่างไร
ให้บอกประโยชน์ที่ได้รับจากชุด กิจกรรม	ให้บอกประโยชน์ที่ได้รับจากชุด กิจกรรม
ให้บอกประโยชน์ที่ได้รับจากชุด กิจกรรม	ให้บอกประโยชน์ที่ได้รับจากชุด กิจกรรม
ให้บอกแนวทางการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวัน	ให้บอกแนวทางการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวัน
ให้บอกแนวทางการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวัน	ให้บอกแนวทางการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ ในชีวิตประจำวัน
บอกความประทับใจในการเข้าร่วม กิจกรรม	บอกความประทับใจในการเข้าร่วม กิจกรรม
บอกความประทับใจในการเข้าร่วม กิจกรรม	บอกความประทับใจในการเข้าร่วม กิจกรรม
นักศึกษาสามารถพัฒนาความ คุณลักษณะ 3D ทางใดได้บ้าง	นักศึกษาสามารถพัฒนาความ คุณลักษณะ 3D ทางใดได้บ้าง
นักศึกษาสามารถพัฒนาความ คุณลักษณะ 3D ทางใดได้บ้าง	นักศึกษาสามารถพัฒนาความ คุณลักษณะ 3D ทางใดได้บ้าง

แบบบันทึกตัวฉัน

ชื่อ – สกุล ชื่อเล่น

คำชี้แจง ให้นักศึกษาเขียนคำตอบลงในตารางให้ตรงกับความรู้สึกของตนเอง

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม	
นักศึกษาสามารถนำไปพัฒนาตนเองได้อย่างไร	
สิ่งที่ประทับใจในการทำกิจกรรม	
นักศึกษาสามารถนำกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	
ข้อคิดจากการเข้าร่วมกิจกรรม	

ภาคผนวก ฉ

คำดัชนีความสอดคล้อง IOC ของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์วิทยพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา

ตารางที่ ๑๑ แสดงความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา 3D

กิจกรรม ที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC (%)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	1	0	1	1	1	0.8
2	1	0	1	1	1	0.8
3	1	1	1	1	1	1
4	1	0	1	1	1	0.8
5	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1
10	1	1	1	1	1	1
11	1	1	1	1	1	1
12	1	0	1	1	1	0.8
รวม เฉลี่ย	1.00	0.67	1.00	1.00	1.00	0.93

หมายเหตุ 0 และ -1 มีค่าคิดเป็น 0 คือ ไม่สอดคล้อง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวชลธิชา จันมณีย์
วัน เดือน ปีเกิด	22 มีนาคม 2526
สถานที่เกิด	12/2 หมู่ 2 ถนนสะพานกะ หมู่บ้านกระดั่งงา ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา 90230
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ. 2549 ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	ศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยะลา 116 หมู่ 4 ตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
ตำแหน่ง	นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

